

Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

**Prognoza oddziaływania na środowisko
Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Kujawsko-Pomorskiego
na lata 2007 - 2013**

Toruń, lipiec 2006 r.

Biuro Ekspertyz Ekologicznych „EKO-OPINIA”

Mała Nieszawka ul. Słoneczna 2
87-103 Toruń 5, tel. 056 678-71-22

Autorzy opracowania:

mgr Szczepan Burak
mgr Sławomir Flanz
dr Zbigniew Jabłoński
mgr Wiesław Tomaszewski

konsultacja: dr hab. Andrzej Przystalski, prof. UMK

Spis treści:

1. WSTĘP
  - 1.1 Podstawa formalna opracowania
  - 1.2 Zakres merytoryczny prognozy
  - 1.3 Zastosowane metody oceny
  - 1.4 Wykorzystane materiały
2. CHARAKTERYSTYKA PROJEKTU RPO
  - 2.1 Zawartość
  - 2.2 Powiązanie z innymi dokumentami
  - 2.3 Główne cele
  - 2.4 Analiza i ocena projektu RPO z punktu widzenia celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym i krajowym
3. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA NA TERENIE WOJEWÓDZTWA
  - 3.1 Analiza i ocena aktualnego stanu środowiska oraz potencjalnych jego zmian w przypadku braku realizacji celów zawartych w projekcie RPO
  - 3.2 Analiza i ocena stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem, które może prowadzić do trwałych przekształceń środowiska
  - 3.3 Analiza i ocena istotnych problemów środowiska, w szczególności dotyczących obszarów chronionych i wymagających ochrony
4. ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO I ZABYTKI ZWIĄZANYCH Z REALIZACJĄ USTALEŃ RPO
  - 4.1 Rodzaj i skala przewidywanych oddziaływań
  - 4.2 Ekologiczne efekty realizacji RPO
  - 4.3 Przewidywane zmiany i przekształcenia w środowisku przyrodniczym
  - 4.4 Wpływ realizacji RPO na obszary chronione, w tym objęte siecią NATURA 2000
  - 4.5 Wpływ realizacji RPO na środowisko kulturowe (zabytki)
  - 4.6 Informacje nt. możliwych transgranicznych oddziaływań na środowisko
5. OCENA PROJEKTU RPO Z PUNKTU WIDZENIA WPŁYWU NA ŚRODOWISKO
  - 5.1 Ocena rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu RPO
  - 5.2 Propozycje rozwiązań alternatywnych w stosunku do przewidywanych w projekcie wraz z uzasadnieniem ich wyboru
6. UWAGI I WNIOSKI KOŃCOWE
  - 6.1 Wnioski i zalecenia dot. realizacji RPO
  - 6.2 Propozycje dot. monitorowania zmian w środowisku
7. STRESZCZENIE

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód, poprawę jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, poprawa jakości wody do picia,
- zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim poziomu hałasu na granicy obiektów przemysłowych oraz hałasu wzdłuż tras komunikacyjnych,
- zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz zmniejszenie całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce,
- zmniejszenie tempa przyrostu obszarów wyłączanych z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług materialnych,
- zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów,
- ograniczenie degradacji gleb, zmniejszenie powierzchni obszarów zdegradowanych na terenach przemysłowych i terenach po byłych bazach wojsk, w tym likwidacja starych składowisk odpadów, ograniczenie pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych i powstrzymanie procesów degradacji zabytków kultury,
- wzrost lesistości, rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych oraz wzrost zapasu i przyrost masy drzewnej, a także utrzymanie poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawa stanu zdrowotności lasów,
- udział energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych,
- poprawa stanu zdrowia obywateli, mierzona przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności,
- spadek liczby wypadków i kolizji drogowych oraz ich ofiar,
- coroczny przyrost miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska.

7 STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Prognoza oddziaływania na środowisko jest jednym z podstawowych dokumentów niezbędnych w procedurze postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko planów i programów przewidzianego w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U.nr 62, poz.627, z późniejszymi zmianami). Zgodnie z przywołaną ustawą (art. 41) organ administracji opracowujący projekty polityk, strategii, planów lub programów sporządza prognozę oddziaływania na środowisko, której zadaniem jest ocena środowiskowych skutków realizacji przewidzianych programem zamierzeń.

Prognozę oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 sporządzono na podstawie

wstępnego projektu RPO – wersja IV zatwierdzonego przez Zarząd Województwa w dniu 29.06.2006 r.

Opis projektu RPO

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2013 jest elementem realizacji Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2020, w zakresie polityki wzrostu konkurencyjności i wyrównywania szans rozwojowych. Program zakłada realizację 5 celów szczegółowych: 1. Poprawa infrastruktury technicznej i społecznej regionu, 2. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego, lepsze wykorzystanie jego zasobów i walorów w rozwoju społeczno-gospodarczym, 3. Zwiększenie zdolności regionu do stosowania technik informacyjnych i komunikacyjnych, 4. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu, 5. Ożywienie społeczno-gospodarcze obszarów zdegradowanych. Wynikają one ze strategii rozwoju województwa, ale również z konieczności uwzględniania celów rozwojowych Unii Europejskiej zapisanych w Polityce spójności wspierającej wzrost gospodarczy i zatrudnienie.

Zakresy działań dla realizacji celów programu wyznaczane są przy uwzględnieniu odnośnych działań w programach sektorowych, w szczególności SPO **Infrastruktura i Środowisko** a także SPO **Rozwój Rolnictwa i Obszarów Wiejskich**. Wymienione programy horyzontalne w skali kraju oferują komplementarne działania, zwłaszcza w odniesieniu do środowiska przyrodniczego.

Strategia realizacji programu RPO zawiera 6 priorytetów, głównych kierunków działań oraz priorytet techniczny, zawierający działania związane bezpośrednio z jego wdrażaniem. Priorytet 1 „**Rozwój infrastruktury technicznej**” zamierzone działania ukierunkowuje na poprawę zagospodarowania regionu w infrastrukturę techniczną, przede wszystkim związaną z transportem (drogowym, kolejowym, lotniczym, żegluga śródlądową), ale również w ograniczonym stopniu w infrastrukturę energetyczną (elektryczną, gazową), a także wyposażenie w tę infrastrukturę terenów inwestycyjnych ważnych dla rozwoju regionu. Spodziewane efekty jego realizacji zakładają: zwiększenie spójności wewnętrznej regionu i lepszą jego dostępność zewnętrzną, polepszenie stanu technicznego dróg, poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego, wzrost inwestycji kreujących nowe miejsca pracy, podwyższenie jakości systemu energetycznego na obszarach wiejskich.

Priorytet 2 „**Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska**” skupia działania zamierzone na poprawę jakości środowiska przyrodniczego, racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych oraz kształtowanie i ochronę najcenniejszych obszarów dla polepszenia

warunków życia mieszkańców, stanowienia korzystnych warunków dla rozwoju gospodarki. Spodziewane efekty realizacji działań zamierzonych w ramach tego priorytetu to: poprawa stanu środowiska regionu (wód, gleby, powietrza, środowiska akustycznego), zmniejszenie zagrożeń naturalnych, przede wszystkim zagrożeń powodzią w dolinach i suszą na użytkach rolnych, zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych, ograniczenia niekorzystnych oddziaływań przedsiębiorstw, aktywności gospodarczej na środowisko.

Priorytet 3 **„Rozwój infrastruktury społecznej”** proponuje działania ukierunkowane na poprawę jakości i dostępności usług społecznych w następstwie inwestycji w infrastrukturę społeczną. Zakłada się, że realizacja działań w ramach tego priorytetu zaowocuje lepszą jakością świadczonych usług, zwłaszcza w sferze usług edukacyjnych, ochrony zdrowia, usług turystycznych.

Priorytet 4 **„Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego”** zawiera działania ukierunkowane na zapewnienie powszechnego dostępu do szerokopasmowej sieci informatycznej, światowych zasobów informacji, usług dostępnych za pośrednictwem sieci. Wśród spodziewanych efektów realizacji tego priorytetu wymieniane są: wyposażenie regionu w infrastrukturę telekomunikacyjną zapewniającą jego pełną łączność ze światem (za pośrednictwem internetu), rozwój usług publicznych świadczonych za pośrednictwem sieci, rozwój działalności gospodarczych wykorzystujących sieć szerokopasmową.

Priorytet 5 **„Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw”** ukierunkowany jest na tworzenie warunków wzrostu ich konkurencyjności. Jego realizacja winna skutkować: wzrostem liczby podmiotów gospodarczych i zatrudnienia, rozwojem środowiska biznesu w miastach powiatowych województwa, modernizacją procesów technologicznych, struktur organizacyjnych i systemów zarządzania w przedsiębiorstwach, większym wkładem regionalnego sektora badań naukowych w rozwój gospodarki, powiększeniem oferty markowych towarów i usług.

Priorytet 6 **„Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy”** skupia działania ukierunkowane na odnowę społeczno-gospodarczą zdegradowanych części miast i innych obszarów jak terenów po przemysłowych i po wojskowych. Oczekuje się, że działania w ramach tego priorytetu zahamują postęp degradacji społeczno-gospodarczej, urbanistyczno-architektonicznej i dewastacji środowiska przyrodniczego terenów, na których tego rodzaju procesy występują. Planowa rewitalizacja zdegradowanych terenów winna je ożywiać gospodarczo, poprawiać warunki życia ludności, zwiększać ich atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną.

Analiza i ocena stanu środowiska w województwie, w tym przewidywanych oddziaływań wynikających z realizacji RPO

Województwo kujawsko-pomorskie mimo rolniczego charakteru odznacza się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi. Obszar regionu przecina dolina Wisły, która stanowi korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym. Poza tym znajdują się tu ważne dla funkcjonowania przyrody korytarze ekologiczne o znaczenie krajowym np. dolina Brdy, dolina Drwęcy i dolina Noteci. Ważnym zasobem przyrodniczym są urodzajne gleby, w tym czarne ziemi Kujaw należą do najurodzajniejszych w kraju. Na obszarze województwa lasy zajmują 23,1% powierzchni. Rozmieszczone są bardzo nierównomiernie. Znajdują się przede wszystkim w północno-zachodniej i północno-wschodniej części regionu oraz wzdłuż doliny Wisły. W północno-zachodniej części województwa leży jeden z największych w kraju zwartych kompleksów leśnych - Bory Tucholskie. O wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych świadczy fakt, że około 31% powierzchni stanowią obszary chronione, w tym 95 rezerwatów przyrody, 9 parków krajobrazowych, 31 obszarów chronionego krajobrazu i 5 obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000.

Stan środowiska regionu powoli lecz trwale poprawia się. W ostatnich latach zanotowano poprawiający się stan powietrza atmosferycznego oraz wód powierzchniowych. Problemem ekologicznym, który w coraz większym stopniu negatywnie wpływa na środowisko, w tym zdrowie ludzi jest hałas – głównie komunikacyjny.

Brak realizacji celów zawartych w projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego, a tym samym odstępianie od realizacji projektów odnoszących się do poszczególnych priorytetów może spowodować znaczące pogorszenie stanu środowiska regionu. Brak zrealizowanych inwestycji preekologicznych o znaczeniu regionalnym, w tym unowocześnianie infrastruktury komunalnej, nie pozwoliłoby na poprawę walorów środowiska i poprawę warunków życia mieszkańców, co w konsekwencji bardzo utrudniłoby lub wręcz uniemożliwiłoby realizację celu głównego i celów szczegółowych ocenianego Programu. Odstąpienie od realizacji tych celów spowoduje zarówno pogorszenie stanu środowiska regionu, jak i warunków życia jego mieszkańców. Zaniechanie realizacji planowanych działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej może prowadzić do wystąpienia niekorzystnych zmian w zakresie środowiska wodnego. W razie odstąpienia od dalszych działań bądź spowolnienia realizacji systemów oczyszczania ścieków wraz z rozwiązywaniem problemu zanieczyszczeń obszarowych nastąpiłoby najprawdopodobniej pogorszenie się stanu jakości wód powierzchniowych: jezior i rzek. Odstąpienie od przebudowy dróg

wojewódzkich powodowałyby dalsze uciążliwości w komunikacji między większymi ośrodkami sieci osadniczej, w tym miastami powiatowymi i siedzibami gmin.

Wpływ realizacji RPO na środowisko kulturowe (zabytki)

Na bogate zasoby kulturowego dziedzictwa obszaru obecnego województwa kujawsko-pomorskiego składają się liczne zabytki architektury i budownictwa, cmentarze, parki, zabytki techniki i stanowiska archeologiczne. Realizacja RPO będzie wpływać na szeroko pojęte środowisko kulturowe i stan zachowania zabytków. Istotnym jest to, aby ich ochronę pojmować nie tylko na orzekaniu ich zabytkowego charakteru i wpisywaniu do rejestrów, ale także zapobieganiu zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek ich wartości, na udaremnianiu ich niszczenia, zniekształcenia, niewłaściwego użytkowania, na umożliwianiu ich naukowego badania i dokumentacji. Szczególne znaczenie dla ochrony dziedzictwa kulturowego mają działania przewidziane w priorytecie 1 – Rozwój infrastruktury technicznej, priorytecie 3 – Rozwój infrastruktury społecznej oraz priorytecie 6 – Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy. Przewidziana w priorytecie 1 budowa i modernizacja dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych, a w szczególności budowa tras średnicowych w miastach i obwodnic sprzyjać będzie ochronie zabytków, bowiem dzisiaj przez wiele cennych staromiejskich zespołów zabytkowej zabudowy miast przebiegają trasy komunikacyjne i główne drogi. Działania priorytetu 3 i 6 przyniosą bezpośrednie w tej dziedzinie efekty, bowiem nakierowane będą m.in. na poprawę stanu technicznego obiektów i zespołów zabytkowych (priorytet 3) oraz odnowę zdegradowanych fragmentów miast i przywracanie im wartości historycznych (priorytet 6).

Ocena rozwiązań zawartych w projekcie RPO z punktu widzenia wpływu na środowisko

Realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 wiązać się będzie nie tylko efektami gospodarczymi i społecznymi, na które jest ukierunkowany, ale także ze skutkami w środowisku przyrodniczym. Zdecydowane oddziaływania i bezpośrednie skutki środowiskowe wiązać się będą z planowanymi działaniami w ramach priorytetu 1. „Rozwój infrastruktury technicznej”, priorytetu 2. „Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska przyrodniczego” oraz priorytetu 6. „Wspieranie przemian w miastach i obszarach wymagających odnowy” i może prowadzić do znacznych oddziaływań na środowisko.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2013 nie zawiera wyodrębnionych rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą przewidywanych negatywnych oddziaływań na środowisko

związanych z jego realizacją. Stopień ogólności Programu, określającego jedynie kierunki rozwoju województwa i rodzaje działań w wybranych priorytetach, nie pozwalał na sformułowanie szczegółowych propozycji takich rozwiązań. Przewiduje się, że konkretne sposoby i metody zapobiegania, ograniczania lub kompensacji przyrodniczej przewidywanych negatywnych oddziaływań na środowisko pojawią się na etapie projektowania poszczególnych inwestycji i przedsięwzięć przewidzianych Programem.

Należy podkreślić, że RPO zawiera, w ramach priorytetu 2 – **Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska**, bardzo ważny kierunek działań, polegający na wsparciu koniecznych projektów w zakresie zachowania różnorodności gatunkowej i ochrony siedlisk przyrodniczych. Kierunek ten można zakwalifikować jako zapowiedź przyszłych działań mających na celu ograniczenie lub kompensację ewentualnych strat i zmian w środowisku przyrodniczym związanych z realizacją gospodarczych elementów Programu. Cały zakres priorytetu 2 nakierowany jest na uzyskanie pozytywnego efektu ekologicznego w postaci:

- zmniejszenia ilości ścieków nieczyszczonych trafiających do środowiska, poprzez budowę nowych oczyszczalni w średnich i małych aglomeracjach województwa:
Efektom rzeczowym, tego działania będzie wybudowanie do roku 2010 sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków w 11 miejscowościach, a efektem ekologicznym objęcie oczyszczaniem ok. 12 tys. m³ ścieków na dobę. W następnych latach (do 2014/15) KPOŚK przewiduje budowę kolejnych 8 nowych i modernizację 16 istniejących oczyszczalni ścieków, z planowanym uzyskaniem efektu ekologicznego ok. 18,5 tys. m³/d oczyszczonych ścieków (efekt ten podano, bowiem wymienione systemy oczyszczania ścieków realizowane będą w dużej mierze w latach objętych RPO).
- zmniejszenia obciążenia środowiska odpadami, poprzez wspieranie systemu segregacji i recyklingu odpadów, a także w wyniku budowy nowych i modernizacji istniejących składowisk oraz likwidację istniejących składowisk o nieodpowiednim standardzie technicznym,:
Wspierane będą przede wszystkim te projekty z zakresu rekultywacji składowisk, które zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2003 r.) powinny być zamknięte do końca 2009 roku. Takich obiektów jest w województwie 38, w tym m.in. międzygminne w Bydgoszczy, Służewie, Zakurzewie, Rozwarzynie i Puszczy Miejskiej. Do roku 2012 przewidywane jest zakończenie eksploatacji kolejnych 10 składowisk.

- ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza w wyniku modernizacji istniejących systemów energetycznych oraz wykorzystaniu nowoczesnych technologii i odnawialnych źródeł energii:
Wspierane będą projekty dot. rozwoju i modernizacji systemów (źródła i sieci) infrastruktury ciepłej wykorzystujących nowoczesne, energooszczędne urządzenia i technologie
- realizacji inwestycji dla utrzymywania w sprawności funkcjonalnej urządzeń i obiektów ograniczających wystąpienie powodzi, w tym regulacja cieków wodnych, budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych:
Wsparcie uzyskają również projekty powodujące zwiększenia zasobów dyspozycyjnych wody, a w szczególności na obszarach, gdzie występuje jej duży deficyt dla gospodarki rolnej.
- wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych w małych i średnich przedsiębiorstwach zakresie ich dostosowania do wymogów ochrony środowiska, w tym m.in. w zakresie monitoringu środowiskowego, systemów zarządzania środowiskiem, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powietrza oraz wdrażania technik przyjaznych dla środowiska.
- wspierania projektów i inwestycyjnych związanych z produkcją energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych (siła wiatru, energia słoneczna, energia geotermalna, biomasa, małe elektrownie wodne).

Bardzo ważny jest zakres działań nakierowanych na dostosowanie małych i średnich przedsiębiorstw do wymogów i standardów ochrony środowiska obowiązujących w sferze działalności gospodarczej. Przewidywane w tym priorytecie promowanie i wdrażanie nowych technik i technologii produkcji przyjaznych dla środowiska, efektywniejszych systemów gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, ochrony powietrza, sprawniejszych systemów zarządzania środowiskowego i monitoringu zakłada uzyskanie istotnego ograniczenia oddziaływań na środowisko ze strony istniejących i nowych podmiotów gospodarczych.

W priorytecie 1 – **Rozwój infrastruktury technicznej** przewiduje się m.in. działania polegające na budowie tras średnicowych i obejść drogowych (obwodnic) w miastach oraz rozbudowie miejskich systemów transportu publicznego (zbiorowego). Wszystko są to działania nakierowane na uzyskanie, poza zasadniczym celem poprawy infrastruktury transportowej, także efektu ekologicznego w postaci ograniczenia emisji hałasu i spalin, zmniejszenia uciążliwości transportu oraz efektu społecznego poprzez poprawę warunków

życia i zdrowia mieszkańców w centrach miast, a także ochronę zabytkowych zespołów staromiejskich itp. Na podkreślenie zasługuje też zapis dotyczący budowy dróg pożarowych w lasach, co należy traktować jako działanie zapobiegające i ograniczające ewentualne straty w drzewostanie w wyniku pożaru.

W ramach priorytetu 6 – **Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy** przewiduje się m.in. wspieranie działań w zakresie odnowy zdegradowanych fragmentów miast i wsi, w tym terenów przemysłowych i powojkowych. Opis priorytetu i wyszczególnione kategorie interwencji pozwalają przewidywać pozytywne efekty środowiskowe planowanych działań, aczkolwiek niektóre z nich wiązać się będą z także z niekorzystnymi skutkami, obciążającymi środowisko (np. w wyniku rekultywacji i oczyszczania terenów przemysłowych i powojkowych mogą powstać odpady niebezpieczne, w tym odpady zawierające azbest z modernizowanych technicznie budynków wielkopłytowych, pokryć dachowych itp.).

Także w pozostałych priorytetach można znaleźć działania nakierowane na uzyskanie efektów mających wpływ na stan i ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego. W ramach priorytetu 4 – **Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego** wspierane będą działania m.in. zmierzające do budowy specjalistycznych systemów informacyjnych. Z pewnością jednym z nich może być system informacji o stanie środowiska, będący elementem realizacji dyrektywy UE o powszechnym dostępie do informacji o środowisku, a także ułatwiający podejmowanie szybkich decyzji gospodarczych, w szczególności dotyczących zaniechania działań (lub ich modyfikacji) powodujących negatywne skutki przyrodnicze.

W priorytecie 5 – **Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw** przewidziano ważny kierunek działań polegający na certyfikacji wytwarzanych produktów i usług, a także certyfikacji bezpieczeństwa i higieny procesów produkcyjnych oraz organizacji i zarządzania. Optymalizacja procesów produkcyjnych i ich certyfikacja jest bardzo skutecznym sposobem ochrony środowiska w trakcie działalności gospodarczej. Pozwala bowiem na uzyskanie oszczędności w zużyciu surowców i materiałów (ma to przełożenie na ochronę i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych), prowadzenie procesów produkcyjnych zgodnie z wymogami odpowiednich przepisów i norm dot. ochrony środowiska, a także wytwarzanie bezpiecznych dla ludzi i środowiska wyrobów. Działanie to zawiera w sobie wszystkie elementy rozwiązań mających na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych skutków dla środowiska.

Ocena końcowa, wnioski - Oceniając projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 jako całość należy stwierdzić, że uwzględnia on zasadę rozwoju zrównoważonego jako jedną z przesłanek planowanych działań, aczkolwiek wskazanym byłoby podkreślenie tego założenia w sformułowaniu celu głównego. Realizacja RPO wiązać się będzie nie tylko efektami gospodarczymi i społecznymi, na które jest ukierunkowany, ale także ze skutkami w środowisku przyrodniczym. Zawarte w projekcie cele szczegółowe i priorytety oraz określone działania wskazują, że realizacja Programu może i powinna odbywać się w sposób ograniczający lub zapobiegający negatywnym skutkom środowiskowym planowanego rozwoju gospodarczego.

Podjętując realizację poszczególnych działań i zadań, w szczególności w zakresie infrastruktury technicznej, należy dokonać pełnego rozpoznania warunków środowiskowych i dostosować projektowane rozwiązania do wymogów ochrony środowiska obowiązujących na danym terenie. Szczególnej uwagi ze strony realizatorów Programu wymagać będą przedsięwzięcia realizowane na obszarach chronionych; dotyczy to zwłaszcza inwestycji liniowych (drogi, linie energetyczne, gazociągi, itp.), których przebieg może zakłócić ciągłość ekologicznych „korytarzy”, utrudnić migrację fauny, zmienić stosunki wodne, negatywnie wpłynąć na zachowanie bioróżnorodności terenu.

Przy planowaniu nowych inwestycji liniowych, w szczególności dróg, wskazane jest omijanie (w miarę możliwości) obszarów cennych przyrodniczo, a przy modernizacji istniejących odcinków unikanie wycinki drzew przydrożnych i ogólnie ograniczanie ingerencji w ekosystemy przyległych terenów. Proponuje się, aby w planach ochrony terenów cennych przyrodniczo (parki krajobrazowe, obszary NATURA 2000) uwzględnić problem rozwoju i modernizacji sieci drogowej oraz pozostałych instalacji infrastrukturalnych, w sposób zapewniający zachowanie wartości przyrodniczej terenu.

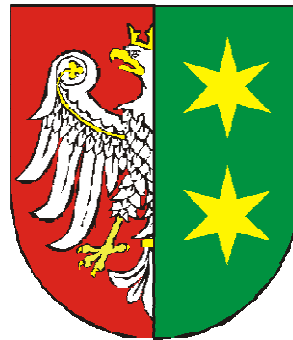
Przy realizacji RPO, w kontekście ochrony środowiska, wskazane jest nawiązanie współpracy z województwami ościennymi obejmującej m.in.: uzgodnienie planowanych zamierzeń na terenach przygranicznych i o znaczeniu ponadregionalnym, wymianę informacji o stanie środowiska, wspólne ustalenie planów ochrony dla terenów i obiektów chronionej przyrody położonych na pograniczu województw.

Ważnym aspektem realizacji „prośrodowiskowych” działań zawartych w Programie RPO będzie edukacja ekologiczna społeczeństwa. Przekonanie o potrzebie stosowania w każdym działaniu gospodarczym zasady rozwoju zrównoważonego oraz świadomość planowanych do uzyskania celów Programu, w szczególności w zakresie zachowania i racjonalnego użytkowania środowiska, decydować będzie o skali uzyskanych efektów

ekologicznych w ramach RPO. Proponuje się zatem dodać do priorytetów: 3 – Rozwój infrastruktury społecznej i 4 - Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, zapisy mówiące o rozwoju metod i infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz wykorzystaniu specjalistycznych systemów informatycznych do monitorowania stanu środowiska i szerokiej wymiany informacji w tym zakresie.

Konieczne jest też, aby realizacja Programu podlegała okresowemu monitorowaniu, nie tylko w zakresie wskaźników gospodarczych i społecznych zawartych w projekcie RPO, lecz także w większym zakresie wskaźników środowiskowych.

Załącznik Nr 1
do Uchwały nr 65/399/2007
Zarządu Województwa Lubuskiego
z dnia 16 października 2007 r.

Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

Zarząd Województwa Lubuskiego
Zielona Góra, wrzesień 2007

11. Prognoza oddziaływania na środowisko Lubuskiego Regionalnego Programu operacyjnego na lata 2007 – 2013.

Nietechniczne streszczenie informacji zawartych w Prognozie oddziaływania na środowisko LRPO 2007 - 2013.

Projekt **Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013** będzie stanowił podstawę do ubiegania się o środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013 w Województwie Lubuskim.

Przedstawione w dokumencie priorytety i działania odpowiadają wyzwaniom i celom postawionym w zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego i są zgodne z zakresem interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, przedstawionym w projekcie rozporządzenia.

Głównym celem Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego jest stworzenie warunków wzrostu konkurencyjności województwa poprzez wykorzystanie regionalnego potencjału endogenicznego oraz przeciwdziałanie marginalizacji zagrożonych obszarów, w tym obszarów wiejskich, przy racjonalnym gospodarowaniu zasobami i dążeniu do zapewnienia większej spójności województwa.

Realizacja celu głównego, celów szczegółowych oraz dotychczasowe doświadczenie pozwala wyznaczyć cztery wyzwania stojące przed województwem w procesie jego rozwoju. Wyzwania te określają ramy celów strategicznych, a tym samym są wyznacznikami priorytetów realizowanych w ramach LRPO

Priorytety Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego:

1. Rozwój infrastruktury wzmacniającej konkurencyjność regionu.
2. Stymulowanie wzrostu inwestycji w przedsiębiorstwach i wzmocnienie potencjału innowacyjnego.
3. Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego.
4. Poprawa jakości życia mieszkańców
5. Rozwój lokalny.

Projekt LRPO przewiduje szereg działań służących realizacji każdego z priorytetów

Na szczególną uwagę zasługuje obecność w projekcie LRPO priorytetu III. *Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego*, stanowiącego syntezę proponowanych działań w sferze efektywnego wykorzystania zasobów środowiska naturalnego.

Zgodnie z projektem LRPO przewidywane do realizacji działania w ramach tego priorytetu to:

1. Infrastruktura ochrony środowiska przyrodniczego
  - 1.1 Regionalna infrastruktura ochrony środowiska przyrodniczego
  - 1.2 Lokalna infrastruktura ochrony środowiska przyrodniczego
2. Poprawa jakości powietrza, efektywności energetycznej oraz rozwój i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
3. Zarządzanie ochroną środowiska przyrodniczego

Działania te głównie o charakterze infrastrukturalnym spełniają większość celów polityki ekologicznej określonych w „Programie ochrony środowiska Województwa Lubuskiego na lata 2003 - 2010 ” oraz w „Planie gospodarki odpadami Województwa Lubuskiego na lata 2003 - 2010”.

Konsultacje społeczne raportu z *Prognozy oddziaływania na środowisko projektu wstępnego Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013* odbyły się w sierpniu 2006 r. Informacja na temat konsultacji dokumentu została zamieszczona na stronie internetowej województwa lubuskiego: www.lubuskie.pl. W wyniku konsultacji wpłynęły uwagi dotyczące projektu programu zgłoszone przez organizację pod nazwą *Klub Przyrodników*. Za mankament analizowanego dokumentu uznano pominięcie działania służącego ochronie dziedzictwa przyrodniczego województwa, a będącego celem 4. *Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody* Programu Ochrony Środowiska. Ponadto zgłoszono uwagi dotyczące przedstawionych w dokumencie obszarów potencjalnie znaczących oddziaływań środowiskowych oraz uwagi dotyczące Programu małej retencji wodnej w województwie lubuskim. Uwagi zostały przeanalizowane i częściowo uwzględnione w raporcie. Ponadto raport z *Prognozy oddziaływania na środowisko projektu wstępnego Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013* został pozytywnie zaopiniowany przez Wojewodę Lubuskiego oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Przeprowadzona dla potrzeb niniejszej prognozy analiza uwarunkowań pozwala na określenie następujących kluczowych problemów środowiskowych w Województwie Lubuskim:

- Utrzymującą się degradację zasobów środowiskowych, w tym:
  - Zanieczyszczenie wód powierzchniowych wszystkich cieków w stopniu praktycznie dyskwalifikującym je dla celów użytkowych.
  - Z biegiem lat, między innymi wskutek rozwoju infrastruktury wiejskiej, zwiększa się presja zanieczyszczeń, których źródła zlokalizowane są na terenach wiejskich. Wiele miejscowości wiejskich wyposażonych w sieci wodociągowe nie posiada rozwiązanej gospodarki ściekowej.
  - Oprócz punktowych zrzutów ścieków, zlokalizowanych na terenach miejskich i wiejskich, istotnym dla jakości wód problemem są tzw. przestrzenne źródła zanieczyszczeń. Należą do nich opady atmosferyczne, wprowadzające zanieczyszczenia z powietrza oraz spływy powierzchniowe z terenów wiejskich, pól, pastwisk i łąk położonych nad rzekami.
  - Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego na obszarach aglomeracji miejskich. Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza jest sektor zaopatrzenia w energię (elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę). Obok energetyki do największych źródeł zanieczyszczeń powietrza zaliczana jest komunikacja. Największy wpływ transportu na jakość powietrza ma miejsce w miastach i w rejonach tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu.
  - Wielkość niskiej emisji jest trudna do oszacowania: wynosi od kilku do kilkunastu procent na terenach o rozwiniętej sieci ciepłowniczej do kilkudziesięciu procent na obszarach, których nie obejmują centralne systemy ciepłownicze, zwłaszcza na obszarach wiejskich.
  - Uciążliwość akustyczną wywołaną wzrastającym natężeniem ruchu samochodowego na terenach miejskich i podmiejskich, co w szczególności dotyczy większych miejscowości: Gorzów, Zielona Góra, Nowa Sól oraz uciążliwość akustyczną na terenach bezpośrednio przyległych do głównych ciągów komunikacyjnych.
- Brak komplementarnego, spójnego, stabilnego i ciągłego przestrzennie, regionalnego systemu przyrodniczego, zapewniającego skuteczną ochronę wszystkich, typowych dla województwa siedlisk, zbiorowisk roślinnych, ostoi faunistycznych, dostosowanego do aktualnych metod ochrony, jak i rodzajów zagrożeń antropogenicznych, podlegającego

specjalnym zasadom zarządzania i ochrony, bazującego na ostojach przyrody NATURA 2000.

- Zagrożenie powodziowe terenów województwa, w szczególności w dolinie Odry, Bobru, Nysy Łużyckiej.
- Niedoinwestowanie techniczne obszarów zamieszkania, w tym zwłaszcza wiejskich, w szczególności na obszarach o funkcjach wodochronnych i przyrodniczych
- Niedostateczne wykorzystanie obecnych zasobów środowiskowych, stanowiących naturalny potencjał rozwojowy, poprawa stopnia wykorzystania, w szczególności zasobów odnawialnych (zwiększenie dyspozycyjności wód powierzchniowych, wykorzystanie wód odwodnieniowych) i nieodnawialnych (ochrona przeciwozyjna, odkwaszanie) oraz potencjału turystyczno-rekreacyjnego stanowiąc będzie o nowych możliwościach rozwoju społeczności lokalnych.

Analiza obszarów realizacji przewidywanych działań określonych w LRPO i w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego” pozwoliła na wydzielenie obszarów występowania potencjalnie znaczących oddziaływań środowiskowych. Obszary te obejmują:

1. rz. Bóbr, Odra i Nysa Łużycka, w obrębie których realizowane będą działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, ochrony środowiska przyrodniczego i transportu wodnego.
2. Kontynentalny krzyż tranzytowy W – E i N – S z multimodalnym węzłem w Świebodzinie o znaczeniu europejskim, Pasma Przyspieszonego Rozwoju - 30 Miejscowości z Gorzowem – Zieloną Górą i Nową Solą wzdłuż trasy ekspresowej nr 3, Południowe Pasma Przyspieszonego Rozwoju – Lubsko – Żary – Żagań – Szprotawa – Iłowa, z wykorzystaniem paneuropejskiej trasy autostrady nr 18 i linii kolejowej oraz dróg dojazdowych z terenów pogranicza polsko – niemieckiego (związanych z rozwojem aktywności gospodarczej, infrastruktury gospodarczej, technicznej i komunikacyjnej oraz gospodarką odpadami).
3. Obszary występowania regionalnych struktur wodonośnych w obrębie których realizowane będą zadania w zakresie gospodarki wodno ściekowej.
4. Obszary o wysokich walorach przyrodniczych, objętych i przewidywanych do objęcia ochroną prawną w ramach wielkoobszarowego systemu obszarów chronionych w tym obszary Sieci Natura 2000.
5. Obszary budowy i przebudowy układu energetycznego i gazowniczego województwa.

Analiza potencjalnych uciążliwości, wynikających z planowanych inwestycji, które będą realizowane w ramach LRPO skłania do zaszeregowania przewidywanych skutków jego funkcjonowania jako:

- bezpośrednich,
- długotrwałych,
- odwracalnych.

Wszystkie zidentyfikowane zagrożenia i uciążliwości będą miały charakter bezpośrednio związany z podjętymi działaniami technologicznymi w ramach poszczególnych projektów. Przewidywana, wieloletnia, eksploatacja wymusza traktowanie występowania określonych uciążliwości jako długotrwałych. Ponieważ zaniechanie działalności obiektu natychmiastowo wyklucza powstawanie uciążliwości, jej skutki należy traktować jako odwracalne. Zaplanowane procesy technologiczne nie bazują na wydobyciu kopalin lub innych

nieodwracalnych sposobach korzystania ze środowiska. Nie przewiduje się również powstawania skażeń otaczającego terenu.

Osiągnięcie poszczególnych celów LRPO jest dość zmienne w przypadku podejmowania określonych działań i może wywoływać zarówno skutki korzystne jak i niekorzystne, w dużym stopniu również o zmiennym stopniu nasilenia. Ogólnie można jednak stwierdzić, że przeważające skutki pozytywne wiążą się z osią wzrostu innowacyjności regionu, zapewnieniem dogodnych warunków życia w regionie, rozwojem atrakcyjnych do zamieszkania obszarów wiejskich oraz rozwój wielokulturowej tożsamości ludności oraz ponadlokalnej współpracy.

Dużą zmiennością w oddziaływaniach, również w części przypadków oddziałujących znacząco niekorzystnie, zwłaszcza na zachowanie standardów środowiska oraz na stan środowiska przyrodniczego [krajobrazu, różnorodności biologicznej, obszarów chronionych w tym ostoi NATURA 2000, terenów leśnych], są cele i działania związane z rozbudową i modernizacją infrastruktury regionu oraz aktywizacją gospodarczą. Ostatecznie jednak, w przypadku osiągania zakładanych celów, wskazuje się na przewagę znaczących oddziaływań korzystnie wpływających na funkcjonowanie środowiska i zapewnienie jego odpowiedniej jakości.

Szczególną troską przy realizacji inwestycji należy objąć istniejące, jak i projektowane obszary sieci NATURA 2000 dla których trzeba przewidzieć zlecenia ochronne. Działania ochronne na tych obszarach mają na celu zachowanie w należytym stanie tych elementów przyrodniczych, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Należy mieć na uwadze, że zalecenia ochronne (i związane z nimi ograniczenia w gospodarowaniu) będą musiały być sformułowane dla każdego typu siedliska i dla każdego gatunku osobno. Wymagania co do odpowiednich parametrów środowiska mogą być bardzo specyficzne i nawet niewielka ich zmiana może się okazać fatalna w skutkach. Co więcej, zalecenia te będą musiały być dostosowane do lokalnych warunków. Tak więc każdy obszar sieci NATURA 2000 będzie wymagał indywidualnego traktowania i opracowania specjalnych planów ochrony. Zostaną w nich określone istniejące i potencjalne zagrożenia, warunki zachowania bądź przywrócenia walorów przyrodniczych, najkorzystniejsze sposoby rozwiązywania konfliktów na linii człowiek-przyroda, sposoby realizacji planu, system kontroli i monitoringu.

Jako podstawowe działanie mające zapobiegać szkodliwemu oddziaływaniu na środowisko wynikające z realizacji LRPO należy uznać pełną realizację priorytetu III. *Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego LRPO*. Autorzy opracowania podzielają zdanie Klubu Przyrodników, że zapisy LRPO winny być uzupełnione o działania obejmujące ochronę i odtwarzanie żywych zasobów przyrody. W ramach działań dotyczących ochrony różnorodności biologicznej powinny być uwzględnione projekty przyczyniające się do zahamowania strat tych różnorodności, pozwalające na odbudowę i udrażnianie korytarzy ekologicznych, na ochronę i utrzymanie siedlisk we właściwym stanie, lub przywracające ich właściwy stan, przyczyniające się do renaturalizacji obszarów hydrograficznych i utrzymanie obszarów wodno-błotnych, służące ochronie przyrodniczej obszarów chronionych, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, aktualnych i projektowanych obszarów Natura 2000.

Ponadto do koniecznych działań należy zaliczyć:

- Unikanie przebiegania modernizowanych i nowo projektowanych odcinków ciągów komunikacyjnych przez istniejące oraz planowane do ochrony obszary cenne przyrodniczo, w tym, ostoje NATURA 2000.
- Unikanie przebiegania modernizowanych i nowo projektowanej infrastruktury technicznej [gazociągów, sieci wodociągowych i kanalizacyjnych] przez istniejące

oraz planowane do ochrony obszary cenne przyrodniczo, w tym, ostoje NATURA 2000.

- W przypadku realizacji inwestycji przeciwpowodziowych, w miarę możliwości zaprzestanie realizacji działań na terenach cennych przyrodniczo o niskim stopniu zamieszkania, a przede wszystkim unikanie realizowania przedsięwzięć zmniejszających retencyjność obszarów zalewowych na obszarach chronionych.
- Prowadzenie nowych instalacji energetycznych w sposób zapobiegający przecinaniu i defragmentacji struktur przyrodniczych, minimalizując lub zapobiegając sytuacjom konfliktowym na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych, w tym ostojach NATURA 2000, innych obszarach chronionych, dolinach rzecznych, dużych kompleksach leśnych.

Przeprowadzona analiza macierzowa wykazała zbieżność większości kierunków działania LRPO z kryteriami oceny (celami ekologicznymi).

Rozważając założone cele należy wziąć pod uwagę możliwe negatywne oddziaływania społeczne i ekonomiczne. Wśród możliwych oddziaływań społecznych mogą wystąpić konflikty lokalne związane z realizacją części zadań inwestycyjnych (np. budowa infrastruktury służącej unieszkodliwianiu odpadów). Negatywne oddziaływania ekonomiczne mogą być związane z brakiem środków finansowych na inne, niż wymienione w Programie, również istotne priorytety ochrony środowiska.

W prognozie przedstawiono zarówno korzyści jak i zagrożenia, jakie mogą wynikać z realizacji proponowanego dokumentu. Biorąc pod uwagę ogólność projektu LRPO stwierdzono pozytywny wpływ działań określonych w dokumencie, na poszczególne komponenty środowiska.

Koniecznym jest preferowanie działań w sektorze ochrona środowiska i gospodarka wodna, które w największym stopniu przyczyniają się do zmniejszania zużycia nieodnawialnych zasobów naturalnych.

Koniecznym jest również określenie zasad monitorowania realizacji celów i zadań ochrony środowiska, na etapie realizacji przedmiotowej strategii, a wynikających z:

- Programu ochrony środowiska województwa lubuskiego na lata 2003 – 2010;
- Planu gospodarki odpadami w województwie lubuskim na lata 2003 – 2010;
- Planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego;

oraz ustalenie formy, zakresu i częstotliwości podawania tej informacji do wiadomości publicznej. W załączniku nr 4 został przedstawiony system monitorowania realizacji celów i zadań ochrony środowiska.

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

***PROJEKTU REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO
NA LATA 2007–2013***

Autorzy:

dr E. Klima (kierownik zespołu)

dr A. Janiszewska

dr A. Rochmińska

ŁÓDŹ, SIERPIEŃ 2006

1. WSTĘP.....	4
1.1. PODSTAWA PRAWNA SPORZĄDZANIA PROGNOZY	4
1.2. METODOLOGIA PROGNOZY	6
2. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI PROJEKTU RPO WŁ NA LATA 2007-2013	8
2.1. ZAWARTOŚĆ PROJEKTU RPO WŁ	8
2.2. POWIĄZANIA PROJEKTU RPO WŁ Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANOWANIA STRATEGICZNEGO	8
2.3. POWIĄZANIA PROJEKTU RPO WŁ Z INNYMI DOKUMENTAMI SZCZEBŁA MIĘDZYNARODOWEGO I KRAJOWEGO Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA	13
2.4. SPÓJNOŚĆ CELÓW ZAWARTYCH W DOKUMENTACH Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA Z CELAMI PROJEKTU RPO WŁ	15
3. POTENCJAŁ I PROBLEMY ŚRODOWISKA NATURALNEGO.....	17
3.1. POŁOŻENIE.....	17
3.2. BUDOWA GEOLOGICZNA I RZEŻBA TERENU	17
3.3. KLIMAT.....	19
3.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	20
3.5. GLEBY	21
3.6. FLORA I FAUNA	22
3.7. FORMY OCHRONY PRZYRODY	24
4. POTENCJAŁ I PROBLEMY SPOŁECZNO-GOSPODARCZE.....	27
4.1. ZASOBY LUDNOŚCIOWE	27
4.2. POZIOM ZDROWOTNOŚCI LUDNOŚCI	29
4.3. WARUNKI MIESZKANIOWE	30
4.4. ROLNICTWO	31
4.5. PRZEMYSŁ	31
4.6. USŁUGI	32
4.7. INNOWACYJNOŚĆ GOSPODARKI.....	33
4.8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I SPOŁECZNA.....	35
5. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA NATURALNEGO	44
5.1. ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA.....	44
5.2. HAŁAS I PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	48
5.3. GOSPODARKA ODPADAMI	49
5.4. ZAGROŻENIE WÓD.....	53
5.5. DEGRADACJA GRUNTÓW I GLEB.....	55
5.6. STRATY W BIORÓŻNORODNOŚCI.....	57
5.7. AWARIE	59
5.8. PODSUMOWANIE – ANALIZA SWOT	59
6. OCENA PRIORYTETÓW	63
6.1. REGIONALNA I LOKALNA INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA.....	63
6.2. OCHRONA ŚRODOWISKA, ZAPOBIEGANIE ZAGROŻENIOM PRZYRODNICZYM I TECHNOLOGICZNYM ORAZ ICH ZWALCZANIE	71
6.3. INWESTYCJE ENERGETYCZNE.....	82
6.4. BADANIA I ROZWÓJ TECHNOLOGII, INNOWACJI ORAZ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	89
6.5. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE.....	96
6.6. INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ OCHRONY ZDROWIA I W INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ.....	102
6.7. ROZWÓJ USŁUG TURYSTYCZNYCH ORAZ SEKTORA KULTURY	106
6.8. ODNOWA OBSZARÓW MIEJSKICH	112
6.9. PODSUMOWANIE (MACIERZ)	119
7. OCENA STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM PROJEKTU RPO WŁ.....	126
8. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTU RPO WŁ.....	129
9. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE RPO WŁ 131	

10. WNIOSKI KOŃCOWE.....	132
11. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	133
LITERATURA I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE.....	137
SPIS RYSUNKÓW	141
SPIS TABEL.....	141

jeden z projektów zakłada zapewnienie Zakładom Opieki Zdrowotnej niezależnych źródeł energii. Brak takich rozwiązań stanowi oczywiste zagrożenie bezpieczeństwa pacjentów.

W priorytecie czwartym „Badania i rozwój technologii, innowacji oraz przedsiębiorczości” proponowane rozwiązania mogą przyczynić się do efektywniejszego gospodarowania zasobami (zmniejszenia materiału- i energochłonności). Utrzymanie tradycyjnych gałęzi przemysłu spowoduje, zatem nie tylko zacofanie społeczne, ale i realne problemy środowiskowe – nadmierne zużycie surowców, znaczną produkcję odpadów etc. W zbliżony sposób należy odnieść się do kolejnego priorytetu – „Społeczeństwo informacyjne”. Wpływ projektów związanych ze społeczeństwem informacyjnym na środowisko jest pozornie znikomy. Wydaje się jednak, że należy spojrzeć na ten proces jak na proces wdrażania nowoczesnych technologii pociągający za sobą wielorakie, pozytywne i negatywne, skutki dla środowiska.

Niezrealizowanie projektów z priorytetu „Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia i infrastrukturę społeczną” będzie miało głównie reperkusje w postaci obniżonej jakości życia mieszkańców i potencjalnego obniżenia poczucia ich bezpieczeństwa. Zagrożony może być poziom zdrowotności i edukacji. Wpływ będzie odczuwalny głównie w sferze społecznej.

Zaniechanie realizacji projektów z priorytetu „Rozwój usług turystycznych i sektora kultury” wpłynie negatywnie na zachowanie tożsamości kulturowej poszczególnych obszarów (na terenie województwa wydziela się kilka regionów etnograficznych), brak nowych miejsc pracy i dodatkowych źródeł dochodów dla ludności, zmniejszenie liczby bodźców aktywizujących lokalną społeczność. Rozwój turystyki może przyczynić się do lepszej ochrony walorów przyrodniczych, do modernizacji wielu zabytków, poprawy estetyki krajobrazu, podniesienia poziomu życia mieszkańców. W związku z powyższym należy rozwijać turystykę jednak z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju oraz zasad ochrony przyrody. W przypadku priorytetu „Odnowa obszarów miejskich” zaniechanie realizacji projektów może prowadzić do dalszej marginalizacji obszarów zdegradowanych, wymagających rewitalizacji oraz wpływać niekorzystnie na elementy środowiska przyrodniczego na tych terenach.

Realizacja żadnego z proponowanych priorytetów nie pociągnie za sobą transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Do każdego z priorytetów autorzy projektu RPO WŁ zaproponowali wskaźniki efektów (produktu i rezultatu), ocenione jako poprawne (szczegółowa analiza w rozdziale 6), wskaźniki te można zastosować jako mierniki analizy realizacji projektowanego dokumentu. Analizę taką należy przeprowadzić w połowie okresu programowania i pod jego koniec. Jednocześnie konieczny jest stały monitoring środowiska, wynikający z odrębnych ustaw i rozporządzeń.

11. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Przedmiotem opracowanej POŚ jest projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013, przyjęty przez Zarząd Województwa Łódzkiego w dniu 29 sierpnia 2006 r. Celem prognozy jest identyfikacja skutków środowiskowych realizacji postanowień projektu RPO WŁ, a więc ustalenia, czy przyjęte w dokumencie priorytety i proponowane w ich ramach projekty gwarantują bezpieczeństwo środowiska przyrodniczego oraz czy sprzyjają jego ochronie i zrównoważonemu rozwojowi.

Podstawowym celem merytorycznym POŚ projektu RPO WŁ było uzyskanie odpowiedzi na pytanie: Jaki wpływ na środowisko będą miały działania podjęte w ramach priorytetów wyznaczonych przez projekt RPO WŁ? Rozwiązanie tak postawionego celu badawczego wymagało przeprowadzenia analizy stanu środowiska przyrodniczego oraz sytuacji społeczno-gospodarczej województwa.

Kluczowe dla przeprowadzenia analizy było zdefiniowanie pojęcia „środowisko”. Zgodnie z zapisami Ustawy Prawo ochrony środowiska dnia 27 kwietnia 2001 r. (DzU, 2006, nr 129, poz. 902, tekst jednolity) przyjęto, że jest to „ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnia ziemi, kopaliny, wody, powietrze, zwierzęta i rośliny, krajobraz oraz klimat”, a przez oddziaływanie na środowisko „rozumie się także

oddziaływanie na zdrowie ludzi” (art. 3). Równie istotny z punktu widzenia prowadzonego badania był inny element składający się na środowisko – antroposfera, czyli ogólnie środowisko kulturowe.

W pierwszej części opracowania przedstawiono zawartość, podstawę prawną, główne cele i metody wykorzystane przy sporządzeniu POŚ projektu RPO WŁ.

Kolejna część opracowania dotyczyła zawartości projektu RPO WŁ, w tym: powiązań projektu RPO WŁ z innymi dokumentami (strategicznymi i dokumentami z zakresu ochrony środowiska). Przeprowadzona analiza zawartości wykazała zgodność projektu RPO WŁ z dokumentami strategicznymi na szczeblu krajowym i międzynarodowym oraz zgodność z dokumentami z zakresu ochrony środowiska.

W rozdziale trzecim przedstawiono charakterystykę wybranych elementów środowiska. Elementami tymi są położenie geograficzne, ukształtowanie powierzchni, klimat, wody powierzchniowe i podziemne, gleby, flora i fauna. Omówiono tu także formy ochrony przyrody.

Potencjał i problemy społeczno-gospodarcze zostały przedstawione w części czwartej, gdzie omówiono zagadnienia ludnościowe (potencjał i poziom zdrowotności), gospodarcze (przemysł, usługi, innowacyjność gospodarki, infrastruktura techniczna i społeczna).

Część piąta POŚ projektu RPO WŁ jest poświęcona zagrożeniom środowiska, takim jak zanieczyszczenie środowiska, hałas i promieniowanie elektromagnetyczne, odpady, zagrożenie wód, dewastacja i degradacja gleb, awarie i straty w bioróżnorodności.

W wyniku przeprowadzonej analizy stanu środowiska zidentyfikowano 38 problemów środowiskowych województwa łódzkiego. Do najważniejszych z nich należą:

- stały wzrost zanieczyszczeń powietrza – gazowych i pyłowych,
- przekroczenia natężenia hałasu (na terenach zurbanizowanych i wzdłuż dróg kołowych),
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych,
- deficyt wody,
- zanieczyszczenie gleb (zakwaszenie, metale ciężkie),
- degradacja i dewastacja gruntów,
- nieracjonalna gospodarka odpadami,
- niski udział obszarów prawnie chronionych,
- niska lesistość.

W rozdziale szóstym dokonano analizy oddziaływania projektów projektu RPO WŁ na środowisko, biorąc pod uwagę jego trzy komponenty: środowisko naturalne, człowieka i środowisko kulturowe. Wynikiem przeprowadzonej analizy jest końcowa macierz skutków środowiskowych, w której przedstawiono wpływ realizacji proponowanych projektów projektu RPO WŁ na elementy środowiska.

W ramach przeprowadzonej analizy skutków środowiskowych zidentyfikowano zróżnicowany wpływ zaproponowanych priorytetów na środowisko. Najsilniejsze oddziaływanie na środowisko dostrzeżono wśród projektów następujących priorytetów: „Regionalna i lokalna infrastruktura transportowa”, „Inwestycje energetyczne” oraz, w mniejszym zakresie, „Ochrona środowiska, zapobieganie zagrożeniom przyrodniczym i technologicznym oraz ich zwalczanie” i „Rozwój usług turystycznych”. Potencjalne zagrożenia dla środowiska mogą wystąpić także w ramach projektów priorytetu „Odnowa obszarów miejskich” i „Badania i rozwój technologii, innowacji oraz przedsiębiorczości”. Skutki środowiskowe, które powstaną w wyniku realizacji zamierzonych projektów mogą mieć różny charakter (bezpośrednie, pośrednie), mogą być obserwowane w krótkim, średnim i długim horyzoncie czasowym oraz występować stale lub chwilowo.

Realizacja projektów zapisanych w priorytecie I projektu RPO WŁ może doprowadzić do pojawienia się dużej liczby zagrożeń dla środowiska naturalnego, człowieka i środowiska kulturowego. Dotyczy to przypadku województwa łódzkiego i każdej innej przestrzeni. Elementarnym sposobem niwelowania lub eliminowania zagrożeń jest stosowanie się do istniejących w Polsce przepisów prawnych.

Dalszy rozwój społeczno-gospodarczy jest uzależniony w dużym stopniu od rozwoju transportu. Bez szybkich połączeń regionalnych i dostępu do krajowego i europejskiego systemu transportu drogowego i kolejowego rozwój województwa łódzkiego będzie utrudniony bądź wręcz uniemożliwiony.

Oprócz poprawy sytuacji gospodarczej proponowany priorytet zaowocuje poprawą jakości życia mieszkańców i zwiększeniem ich bezpieczeństwa.

Także bardzo istotne z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego jest dostosowanie infrastruktury energetycznej do potrzeb społeczeństwa i gospodarki oraz zwiększenie w strukturze produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Konieczne jest jednak, by procesy te przebiegały bez lub z minimalnym niekorzystnym wpływem na środowisko. Do pozytywnych zjawisk, które wystąpią w wyniku realizacji projektów priorytetu III, należy zaliczyć dalszą gazyfikację województwa i podniesienie sprawności urządzeń energetycznych, połączenie wytwarzania energii elektrycznej z ciepłą, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Przyczyni się to do obniżenia zapotrzebowania na energię i przez to pozytywnie wpłynie na środowisko. Pamiętać jednak trzeba, że budowa nowej infrastruktury i modernizacja starej musi przebiegać z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań przyrodniczych i społecznych. Największym problemem w kontekście strat środowiskowych (w tym kulturowych) jest tutaj zabór przestrzeni i wprowadzanie elementów antropogenicznych.

Proponowane projekty w ramach priorytetu II „Ochrona środowiska, zapobieganie zagrożeniom przyrodniczym i technologicznym oraz ich zwalczanie” biorąc pod uwagę całokształt ich oddziaływań szczególnie w dłuższej perspektywie czasowej, wpłyną korzystnie na stan poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego. Możliwa jest poprawa stanu wszystkich komponentów środowiska, w tym także zwiększenie poziomu zdrowotności człowieka. Oddziaływanie na środowisko będzie miało w tym przypadku szeroki zakres (ze względu na różnorodność zaproponowanych projektów), a więc istnieje też możliwość wystąpienia negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze i człowieka.

Turystyka, jak wykazano, wpływa negatywnie na środowisko przyrodnicze, z drugiej jednak strony rozwija się często głównie dzięki walorom przyrodniczym. Należy więc pamiętać o tym, aby natężenie funkcji turystycznych i rekreacyjnych na poszczególnych obszarach nie wpłynęło na dewaloryzację lub zniszczenie walorów turystycznych (przyrodniczych), które są lub będą podstawą jej rozwoju.

Realizacja proponowanych projektów w ramach tego priorytetu jest bardzo ważna szczególnie ze względu na rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych części województwa. Zaniechanie ich realizacji wpłynie negatywnie na zachowanie tożsamości kulturowej poszczególnych obszarów (na terenie województwa wydziela się kilka regionów etnograficznych), na brak nowych miejsc pracy i dodatkowych źródeł dochodów dla ludności, zmniejszenie liczby bodźców aktywizujących lokalną społeczność. Rozwój turystyki może przyczynić się do lepszej ochrony walorów przyrodniczych, do modernizacji wielu zabytków, poprawy estetyki krajobrazu, podniesienia poziomu życia mieszkańców. W związku z powyższym należy rozwijać turystykę, jednak z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju oraz zasady ochrony przyrody.

Realizacja priorytetu VIII w zakresie przedstawionym w projekcie RPO WŁ pozwoli na poprawę jakości środowiska przyrodniczego oraz społeczno-kulturowego. Wszelkie działania winny być ukierunkowane i nadzorowane przez specjalistów, powinny być prowadzone z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego. Przy realizacji projektów rewitalizacyjnych, rehabilitacji terenów zieleni i rekreacji, kreowaniu nowych terenów publicznych konieczne jest branie pod uwagę wielkości terenów czynnych biologicznie oraz powiązanie terenów otwartych z systemem ekologicznym miasta. Obowiązkowo przy takich projektach winna być brana pod uwagę sieć korytarzy ekologicznych, tak aby nie burzyć już istniejących, a w miarę możliwości uzupełniać i wzmacniać funkcjonującą sieć. Zaniechanie realizacji projektów może prowadzić do dalszej marginalizacji obszarów zdegradowanych, wymagających rewitalizacji oraz wpływać niekorzystnie na elementy środowiska.

Dążenie do rozwoju nowoczesnej i konkurencyjnej gospodarki w województwie łódzkim będzie miało zróżnicowany wpływ na środowisko przyrodnicze, człowieka, dobra materialne i kulturowe województwa. Realizacja części proponowanych projektów i przedsięwzięć w ramach tego priorytetu powodować może wpływ pozytywny, innych umiarkowanie negatywny, a jeszcze inne mogą oddziaływać różnokierunkowo i z różną siłą, co zależy od sposobu realizacji wielu założonych projektów. Poziom ogólności zapisu celów priorytetu IV i szeroki zakres dopuszczalnych przedsięwzięć dotyczących rozwoju nowoczesnej i konkurencyjnej gospodarki w województwie utrudnia jednoznaczną ocenę ich oddziaływania na środowisko. Wiele zależeć będzie bowiem od tego, jak w przyszłości będą

sformułowane sposoby realizacji zaproponowanych projektów. Oddziaływanie na środowisko projektów będzie także uzależnione od faz realizacji projektu, tj. wdrażania i użytkowania.

Wybrane do monitoringu projektu RPO WŁ mierniki służące do oceny realizacji zaproponowanych projektów w większości spełniają swoją funkcję. Listę tych mierników należałoby rozszerzyć o wskaźniki, które obrazując wartości względne i relacyjne, mogą w większym stopniu zobrazować zmiany i skutki zmian.

Ocena stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem projektu RPO WŁ wykazała, że potencjalnie mogą być realizowane w jego ramach inwestycje szczególnie uciążliwe dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogących pogorszyć stan środowiska. Wśród nich znalazły się inwestycje z zakresu energetyki, infrastruktury transportowej, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej i infrastruktury turystyczno-kulturalnej. W przypadku projektów priorytetu IV (Badania i rozwój technologii, innowacji oraz przedsiębiorczości) istnieje możliwość pogorszenia stanu środowiska, w sytuacji kiedy będą realizowane inwestycje na przykład w przemyśle spożywczym, chemicznym i papierniczym.

Realizacja żadnego z proponowanych priorytetów nie pociągnie za sobą transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Zarząd Województwa Lubelskiego

**REGIONALNY PROGRAM
OPERACYJNY
WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO
na lata 2007 – 2013**

**NARODOWA
STRATEGIA SPÓJNOŚCI**

Dokument przyjęty przez Komisję Europejską w dn. 2 października 2007 r.

Rozdział 7

Ocena przewidywanego wpływu programu na środowisko

7.1 Podstawy formalno-prawne

Podstawę prawną przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ) projektu „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego” (dalej RPO) stanowi art. 40 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62 z dnia 20 czerwca 2001 r., poz. 627 z późn. zmianami). Ustawa Prawo ochrony środowiska koresponduje z wymogami Unii Europejskiej dotyczącymi ocen oddziaływania projektów dokumentów strategicznych na środowisko, które określone zostały w dyrektywach:

- 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko,
- 2003/4/WE w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska,
- 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (obowiązuje od 25 czerwca 2003 r.).

7.2 Proces opracowania i konsultacji Prognozy oddziaływania na środowisko projektu RPO WL.

Generalnymi celami Prognozy oddziaływania na środowisko projektu RPO WL są:

- określenie stopnia spójności założeń i celów projektu RPO z założeniami i wytycznymi polityki ekologicznej w Polsce oraz w Unii Europejskiej;
- analiza spójności priorytetów i działań z odpowiednimi dokumentami wyższego rzędu (Strategia Rozwoju Kraju, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia – Narodowa Strategia Spójności);
- ocena potencjalnych znaczących zagrożeń dla środowiska wynikających z realizacji postanowień zawartych w projekcie RPO;
- wskazanie możliwości ograniczania potencjalnych znaczących oddziaływań na środowisko wynikających z realizacji ustaleń RPO;
- przedstawienie rekomendacji dotyczących monitorowania wdrażania postanowień ujętych w projekcie RPO.

Procedura postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko projektu RPO składa się z następujących etapów:

- 1) Ustalenie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie. Ustalenie zakresu merytorycznego prognozy następuje na drodze uzgodnienia z Wojewoda Lubelskim oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.
- 2) Sporządzenie dokumentu „Prognoza oddziaływania na środowisko”
- 3) Opiniowanie projektu RPO wraz z „Prognozą”:

- wydanie opinii przez Wojewodę Lubelskiego oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego
- zapewnienie udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko projektu RPO

4) Sporządzenie końcowej wersji Prognozy – uwzględnienie uwag zgłoszonych przez Wojewodę Lubelskiego oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, a także uwag wynikających z konsultacji społecznych.

Zakres zagadnień, które należy uwzględnić w prognozie określa art. 41 ust. 2 ustawy Prawo Ochrony Środowiska. Przepisy te zostały uszczegółowione, zgodnie z art.42 ust 1 Poś, w wyniku wydanych uzgodnień dotyczących merytorycznego zakresu prognozy przez Wojewodę Lubelskiego (pismo z dnia 19 października 2005 r., znak: ŚiR.I.0713/2/05 w odpowiedzi na pismo z dnia 20 września 2005 r., znak: RR.JJ.0220a/34/05) oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie (pismo z dnia 20 października 2005 r., znak: DNS-NZ.700/123/2005 w odpowiedzi na pismo z dnia 15 września 2005r., znak: RR.JJ.0220a/31/05).

Kwestie związane z założeniami do Prognozy zostały zaprezentowane podczas konferencji w ramach konsultacji społecznych RPO WL w czerwcu 2006 r. Zgodnie z wymogami art. 43 , ust. 2. Poś, ZWL zapewnił udział społeczeństwa w postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko poprzez zorganizowanie 25 września 2006 r. konferencji, na której zaprezentowano Prognozę oraz poprzez umieszczenie dokumentu na stronie internetowej www.lubelskie.pl.

W oparciu o zapisy art. 43, ust 1, 12 września 2006r. przekazano za pismem do zaopiniowania Prognozę oddziaływania na środowisko projektu RPO WL do właściwych organów. Zarówno Wojewoda Lubelski (pismo z dnia 17 stycznia, znak) jak i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny (pismo z dnia 29 września 2006r., znak DNS-NZ.700/mpzp/67/2007) odnieśli się do dokumentu bez zastrzeżeń.

Zarząd Województwa Lubelskiego jako Instytucja Zarządzająca dla RPO WL oświadcza, iż podczas opracowywania kolejnych wersji Programu zostały wzięte pod uwagę wszelkie propozycje i zastrzeżenia nadesłane w toku konsultacji społecznych w zakresie kwestii środowiskowych.

Wnioski wynikające z Prognozy w znacznym stopniu dotyczyły wskaźników monitorowania i w miarę możliwości zostały uwzględnione w katalogu wskaźników realizacji RPO. Ponadto rekomendacje i zalecenia sformułowane w Prognozie będą miały odzwierciedlenie na etapie wyboru projektów do realizacji poprzez zapewnienie odpowiednich kryteriów.

Mając na względzie wagę kwestii środowiskowych oraz specyfikę regionu, Zarząd Województwa Lubelskiego powoła Menadżera, którego zadaniem będzie monitorowanie kwestii związanych z ochroną środowiska w trakcie realizacji Programu.

7.3 Generalne założenia metodyczne

Ocena potencjalnych oddziaływań realizacji RPO na środowisko jest zadaniem skomplikowanym. Wynika to z ogólności zapisów analizowanego dokumentu, w tym z braku opisu konkretnych zamierzeń inwestycyjnych (rodzaj oraz skala) i wskazania ich miejsc lokalizacji. Z tego względu szacowanie potencjalnych oddziaływań na środowisko ma charakter jakościowy, nie zaś ilościowy.

W prowadzonych analizach skoncentrowano się w szczególności na osiach priorytetowych i działaniach, przy uwzględnieniu typów projektów, które będą mogły być realizowane w ich ramach. Istotnym elementem prowadzonych badań było określenie stopnia spójności priorytetów RPO z priorytetami Polityki Ekologicznej Państwa (projekt z sierpnia 2006 r.). Posługując się podejściem macierzowym zidentyfikowano potencjalne pola zgodności i konfliktowości analizowanych priorytetów RPO z priorytetami PEP.

Kryteria oceny wpływu RPO na środowisko wyłoniono z analizy kluczowych dokumentów z zakresu polityki ekologicznej na szczeblu krajowym. Mają one ogólne brzmienie i dotyczą kluczowych elementów środowiska. Postanowiono udzielić odpowiedzi na następujący zestaw pytań:

Czy realizacja RPO przyczyni się do:

- 1) poprawy jakości powietrza atmosferycznego?
- 2) przeciwdziałania zmianom klimatycznym?
- 3) ochrony wód i racjonalnej gospodarki wodnej?
- 4) ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego korzystania z zasobów przyrodniczych?
- 5) ochrony walorów krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego regionu?
- 6) prowadzenia zintegrowanej gospodarki odpadami?
- 7) poprawy jakości życia, w tym zdrowia, bezpieczeństwa i minimalizacji nadmiernego hałasu?
- 8) zrównoważonego wykorzystania energii i surowców?
- 9) kształtowania proekologicznych postaw wśród społeczeństwa?
- 10) zrównoważonego gospodarowania przestrzenią i zachowania ładu przestrzennego?

Przy określaniu potencjalnego oddziaływania projektu ustaleń RPO na środowisko kierowano się zasadą ostrożności. Wynika to z niepewności, co do skali oraz rodzaju zadań, które będą realizowane na podstawie RPO, a w konsekwencji ich wpływu na środowisko. W efekcie należy mieć na uwadze to, iż zidentyfikowane oddziaływania mogą w rzeczywistości nie wystąpić lub mieć mniejszą wagę (zależnie od skali, miejsca i sposobu realizacji określonych projektów).

W analizach skorzystano z informacji zawartych w dotychczas opracowanych prognozach oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych w województwie lubelskim oraz z przewodnika „Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007-2013” (GRDP, luty 2006).

7.4 Projekt RPO w kontekście najistotniejszych dokumentów strategicznych na poziomie krajowym i regionalnym

W ramach prac nad prognozą oddziaływania na środowisko przeanalizowano zgodność priorytetów zapisanych w projekcie RPO z następującymi dokumentami strategicznymi:

- Projekt Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 (wstępnie zaakceptowany przez Radę Ministrów 27 czerwca 2006 r.),
- Projekt Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) 2007-2013 (dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 1 sierpnia 2006 r.),
- Projekt Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (przyjęty przez Radę Ministrów dn. 3 lipca 2006 r.),

- Projekt Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (zaakceptowany przez Radę Ministrów 25 lipca 2006),
- Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2000-2020 z lipca 2005 roku,
- Projekt Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014 uwzględniający unijne i krajowe strategie i programy tematyczne (m.in.: VI Program Działań UE z zakresu środowiska, Strategia Gospodarki Wodnej, Krajowa strategia ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań, Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Krajowy Plan Gospodarki Odpadami) (sierpień, 2006).

Przedstawione analizy i wyjaśnienia oraz dodatkowe badania sprawdzające wskazują na generalną zgodność osi priorytetowych i działań RPO z priorytetami i działaniami krajowych dokumentów strategicznych oraz ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020. Największe problemy w kontekście spójności z polityką ekologiczną mogą sprawiać osie priorytetowe:

- Oś Priorytetowa - Infrastruktura ekonomiczna,
- Oś Priorytetowa – Transport,
- Oś Priorytetowa – Kultura, turystyka i współpraca międzyregionalna.

Konfliktowość osi priorytetowych (działań) RPO z polityką ekologiczną będzie uzależniona od miejsca i sposobu realizacji konkretnych projektów. Zidentyfikowane konflikty mają charakter prawdopodobny i nie należy przesądzać, iż rzeczywiście wystąpią. Jednakże w praktyce należy zwrócić szczególną uwagę na zachowanie spójności realizowanych zamierzeń z wytycznymi Polityki Ekologicznej Państwa.

Dobrze w ramy celów polityki ekologicznej wpisuje się natomiast Oś Priorytetowa – Środowisko i czysta energia, a w szczególności działanie pt. „Ochrona i kształtowanie środowiska”.

7.5 Potencjalne znaczące oddziaływania realizacji RPO na środowisko

7.5.1 Oddziaływania negatywne

Przeprowadzone analizy metodą macierzową wskazują, że najistotniejsze potencjalne oddziaływania negatywne związane są z Osią Priorytetową – Transport (działania: „Regionalny układ transportowy”, „Lokalny układ transportowy”, „Transport lotniczy”).

Prawdopodobne negatywne oddziaływania mogą również wynikać z realizacji Osi Priorytetowej – Infrastruktura ekonomiczna. Chodzi głównie o działanie, w którym planuje się wsparcie m.in. dla parków przemysłowych. Potencjalnie negatywne oddziaływanie ma też Oś priorytetowa, w ramach której planuje się zagospodarowanie terenów z przeznaczeniem pod tereny inwestycyjne: typu „greenfield” oraz „brownfield”).

Wskazane powyżej grupy projektów mogą stwarzać warunki do wystąpienia negatywnych oddziaływań, w szczególności na przyrodę ożywioną (w tym obszary prawnie chronione i spełniające istotne funkcje ekologiczne), estetykę krajobrazu (rozpraszanie zabudowy, powstawanie ciągów osadniczych wzdłuż dróg), jakość powietrza atmosferycznego (transport, strefy przemysłowe) oraz powodować emisję gazów cieplarnianych (transport samochodowy,

lotnictwo, rozwój przemysłu). Należy uznać, iż budowle i obiekty budowlane w sposób nieodwracalny wpływają na środowisko. Oddziaływania związane z istnieniem tego typu obiektów (w szczególności związanych z transportem drogowym, lotniczym i kolejowym) mają charakter długotrwały a efekty tych oddziaływań (również skumulowane) mogą ujawniać się w długim okresie.

7.5.2 Oddziaływania pozytywne

Realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego będzie wywierała znaczący pozytywny wpływ na środowisko. Należy podkreślić, iż w ramach Osi Priorytetowej „Środowisko i czysta energia” jedno z działań w całości poświęcone jest projektom z zakresu szeroko rozumianej ochronie środowiska. Podobny wydźwięk ma działanie „Energia przyjazna środowisku”. Realizacja zamierzeń, wchodzących w skład tej Osi Priorytetowej, pozwoli na rozwiązywanie najważniejszych problemów ochrony środowiska w województwie.

Charakter przyjazny środowisku będą miały także projekty podejmowane w ramach Osi Priorytetowej – „Przedsiębiorczość i innowacje” i poddziałania dotyczącego dotacji inwestycyjnych w zakresie odnawialnych źródeł energii.

Projekty poświęcone obszarowi rewitalizacji miast i zdegradowanych obszarów zurbanizowanych przyczynią się do zapewnienia ładu przestrzennego jednostek miejskich i terenów wykorzystywanych na cele przemysłowe (powojaskowe), rekultywacji terenów zdegradowanych, ograniczenia ryzyka wystąpienia zagrożeń ekologicznych, polepszenia jakości życia w ośrodkach miejskich.

W ramach Osi Priorytetowej – Kultura, turystyka i współpraca międzyregionalna, będą podejmowane działania mające na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu oraz rozwój kultury.

Nie przewiduje się istotnego przekształcania dużych dolin rzecznych w obrębie granic województwa, w tym tworzenia jezior zaporowych.

Generalnie realizacja zapisów RPO przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców Lubelszczyzny. Wdrażanie zamierzeń inwestycyjnych powinno doprowadzić (częściowo) do rozwiązania najistotniejszych problemów w sferze środowiska w województwie lubelskim. Chodzi w szczególności o uporządkowanie i rozwój gospodarki wodno-ściekowej, zintegrowane gospodarowanie odpadami przemysłowymi i komunalnymi, ograniczenie uciążliwości i zagrożeń na terenach zurbanizowanych (hałas, zanieczyszczenie powietrza) oraz zachowanie i wzmocnienie funkcjonowania obszarów cennych pod względem przyrodniczym. Zaniechanie realizacji RPO może utrwalić zagrożenia środowiska i utrzymywać niską jakość podstawowych komponentów przyrodniczych – w szczególności wód płynących.

7.6 Wnioski i rekomendacje

1. Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego jest zgodny z najistotniejszymi dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, w tym z Polityką Ekologiczną Państwa (PEP). RPO przyczyni się do realizacji głównych celów PEP:
  - Wzmacniania systemu zarządzania ochroną środowiska,

- Ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego wykorzystania zasobów przyrody
- Zrównoważonego wykorzystania materiałów, wody i energii,
- Dalszej poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski,
- Ochrony klimatu.

Stwierdzone w trakcie prowadzonych analiz rozbieżności mają charakter prognozy ostrzegawczej – na pola potencjalnych konfliktów należy zwrócić szczególną uwagę w toku realizacji postanowień RPO.

2. Projekt RPO jest spójny ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa, przyjęty w 2002 roku, podlega obecnie procesowi aktualizacji w celu uwzględnienia zapisów i wytycznych najnowszych dokumentów krajowych i regionalnych. Sposób konstrukcji Planu będzie miał także wpływ na sposób realizacji zadań zapisanych w RPO, w tym celów Polityki Ekologicznej Państwa. Wskazane jest prowadzenie jednolitej i konsekwentnej polityki przestrzennej w celu oszczędnego gospodarowania przestrzenią (przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy), zachowania ładu przestrzennego oraz walorów estetycznych krajobrazu. Zagadnienia te należy ujmować w planach zagospodarowania przestrzennego.
3. Realizacja RPO pozytywnie wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców Lubelszczyzny oraz przyczyni się do zachowania dziedzictwa kulturowego regionu.
4. Konieczna jest ścisła koordynacja i integracja działań przewidzianych do realizacji w RPO Województwa Lubelskiego oraz w krajowych programach operacyjnych. Integracja działań pozwoli na uwzględnienie wszystkich najważniejszych projektów do realizacji na obszarze województwa. Przykładowo w żadnym programie krajowym nie zostało uwzględnione funkcjonowanie Linii Hutniczej Szerokotorowej.
5. Działania priorytetowe z zakresu ochrony środowiska powinny być traktowane w sposób horyzontalny w RPO – w ścisłym powiązaniu z działaniami wynikającymi z innych priorytetów, nie zaś tylko jako zagadnienia o charakterze sektorowym.
W tym miejscu należy podkreślić istotność działań mających na celu zapewnienie spójności i prawidłowego funkcjonowania systemu obszarów chronionych (wraz z korytarzami ekologicznymi), w tym sieci Natura 2000 w województwie lubelskim. Trzeba mieć na uwadze fakt, iż w chwili powstawania RPO, docelowy kształt sieci Natura 2000 w regionie nie został jeszcze ustalony.
6. Działania mogące w sposób niekorzystny oddziaływać na środowisko związane są z realizacją zamierzeń w dziedzinach: transport drogowy i lotniczy, infrastruktura przemysłowa, infrastruktura turystyczna. Projekty inwestycyjne z tych dziedzin powinny podlegać procedurze oceny oddziaływania na środowisko. Uwaga ta odnosi się także do innych przedsięwzięć, jeśli wymagają tego regulacje prawne z zakresu ocen oddziaływania na środowisko.
7. Należy zwrócić uwagę na odpowiedni dobór wskaźników monitorowania celów RPO. Zestaw przyjętych wskaźników powinien uwzględniać także aspekty związane z ochroną przyrody i środowiska w regionie.
8. Nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań transgranicznych związanych z realizacją Programu.

9. W terminie 5 lat od momentu formalnego przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego proponuje się wykonanie analizy porealizacyjnej. W analizie porealizacyjnej należy wykorzystać przyjęte w Programie wskaźniki monitorowania, a także uwzględnić wskaźniki zrównoważonego rozwoju przy wykorzystaniu dostępnych danych statystycznych na poziomie regionalnym i krajowym.

Załącznik 1. Indykatory wykaz dużych projektów

W ramach RPO WL nie zidentyfikowano dużych projektów w rozumieniu art. 39 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006.

W przypadku zgłoszenia dużych projektów w trakcie realizacji RPO WL, będą one podlegać procedurze wyboru zgodnie z art. 40 i 41 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006.

POLSKA
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
2007 - 2013

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
WARSZAWA, PAŹDZIERNIK 2007

VII. Prognoza oddziaływania programu na środowisko

Przedmiotem opracowanej Prognozy (POŚ)¹³ jest ocena oddziaływania na środowisko RPO WM w tym dużych projektów Indykatoryjnego Planu Inwestycyjnego dla RPO WM (wersja 2.2a). Celem zasadniczym prognozy jest określenie wpływu na środowisko przedsięwzięć zapisanych w projekcie RPO WM i ich skutków środowiskowych.

Treść i forma dokumentu *Prognoza Oddziaływania na Środowisko Projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007–2013* wynika przede wszystkim z zapisów:

- Ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2006, nr 129, poz. 902, tekst jednolity),
- Ustawy o samorządzie województwa z dnia 5 czerwca 1998 r. (Dz. U. z 2001, nr 142, poz. 1590, tekst jednolity),
- Dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. UE z 21 lipca 2001 r. L 197/30),
- Dyrektywy 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EW6 (Dz. Urz. UE z dnia 14 lutego 2003 r. L 41),
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE z dnia 31 lipca 2006 r. L 210)

Zgodnie z art. 41 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U., 2006, nr 129, poz. 902, tekst jednolity) ocena oddziaływania na środowisko RPO WM powinna m. in. zawierać informacje o zawartości, głównych celach RPO WM oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami, określać, analizować i oceniać istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji RPO WM, określać, analizować i oceniać stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem, określać, analizować i oceniać istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów chronionych, analizować i oceniać cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym albo krajowym, istotne z punktu widzenia RPO WM oraz, w jaki sposób te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.

W pierwszej części opracowania przedstawiono podstawę prawną sporządzenia POŚ, główne cele, a także metody wykorzystane do oceny oddziaływania RPO WM na środowisko.

Rozdział drugi dotyczy zawartości RPO WM, powiązań z innymi dokumentami strategicznymi i aktami z zakresu ochrony środowiska. W wyniku przeprowadzonej analizy dokumentów wykazano spójność pomiędzy RPO WM a dokumentami strategicznymi na szczeblu krajowym i międzynarodowym.

Charakterystykę wybranych elementów środowiska przyrodniczego przedstawiono w następnej części opracowania. Wśród nich uwzględniono położenie geograficzne, ukształtowanie powierzchni, klimat, wody powierzchniowe i podziemne, florę i faunę. W rozdziale tym analizowano także formy ochrony przyrody w tym obszary Natura 2000.

---

¹³ http://www.mazovia.pl/news_pliki/0/829.pdf

Rozdział czwarty prezentuje potencjał społeczno-gospodarczy Mazowsza. Omówiono tu następujące zagadnienia: potencjał ludnościowy, poziom zdrowotności, przemysł, usługi, innowacyjność gospodarki, infrastrukturę techniczną i społeczną, atrakcyjność turystyczną.

Część piąta POŚ omawia zagrożenia środowiska takie, jak zanieczyszczenia powietrza, hałas i promieniowanie elektromagnetyczne; odpady, zagrożenie zanieczyszczeniem wód, degradacja gleb i gruntów, awarie i straty w bioróżnorodności.

W rozdziale szóstym przeprowadzono ocenę oddziaływania przedsięwzięć RPO WM na środowisko, uwzględniając dwa jego komponenty, tj. środowisko przyrodnicze i człowieka. W efekcie opracowano macierz skutków środowiskowych, w której zaprezentowano wpływ priorytetów na elementy środowiska.

W ostatnim rozdziale dokonano podsumowania i wykazano jakie konsekwencje może mieć brak realizacji priorytetów RPO WM. Skutki środowiskowe, do których dojdzie w wyniku realizacji zamierzonych przedsięwzięć, mogą mieć różny charakter (bezpośrednie, pośrednie), mogą też oddziaływać w różnym horyzoncie czasowym. Z drugiej strony zaniechanie realizacji RPO WM może również wywołać negatywne efekty dla środowiska.

Zakończenie procedury opracowywania projektu RPO dla każdego województwa musi być, zgodnie z zapisami ustawy (Prawo ochrony środowiska), łącznie z prognozą oddziaływania na środowisko poddane opinii wojewody i społeczeństwa (art. 43.1 i 2). Organ administracji opracowujący projekt dokumentu bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinię organu ochrony środowiska oraz wojewody, a także rozpatruje uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa w konsultacjach.

Zgodnie z zapisem ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2006, nr 129 poz. 902, tekst jednolity) (art. 45) organem właściwym do uzgadniania zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko oraz opiniowania projektów jest, w odniesieniu do postępowań innych niż przeprowadzane przez centralne organy administracji rządowej, państwowy wojewódzki inspektor sanitarny. Zgodnie

z art. 42 ww ustawy organ opracowujący RPO ma obowiązek uzgodnienia kształtu POŚ, w tym przypadku, z Wojewodą Mazowieckim i Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Warszawie. Zarówno Wojewoda Mazowiecki (w piśmie z dnia 23 maja 2006r., znak WŚR.I.łk 0717/72/06) jak i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny (w piśmie z dnia 18 lipca 2006r., znak ZNS. 7175-2117-867/06/HN) zwrócili uwagę na zastosowanie przy opracowaniu POŚ ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U., 2006, nr 129 poz. 902, tekst jednolity).

Konsultacje społeczne zostały ogłoszone na łamach „Rzeczpospolitej” 25 września 2006 r. Równoległe tekst POŚ projektu RPO WM w raz z formularzem zgłaszania uwag zamieszczono na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego (www.mazovia.pl). Konsultacje trwały 21 dni, od 25 września do 16 października 2006 r. Autorzy POŚ ustosunkowali się do zgłoszonych uwag w stosownych pismach skierowanych do Urzędu, a w określonych przypadkach nanieśli zmiany w tekście omawianego dokumentu. W ostatecznej wersji POŚ projektu RPO WM uwzględniono również uwagi Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie zgłoszone w piśmie z dnia 2 listopada 2006 r. (znak ZNS.7170-840-270/06.EG) oraz Wojewody z 27 października 2006 (znak WŚR.I.DC.0716/72/06).

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie zgłosił dwie uwagi do POŚ RPO WM. Pierwsza z nich dotyczyła nierozwiązanej w stopniu dostatecznym gospodarki odpadami medycznymi (w związku z powyższym dodano „Zdaniem Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie w dostatecznym stopniu nie rozwiązano

problemu usuwania niebezpiecznych odpadów medycznych na terenie województwa mazowieckiego”). Druga z uwag odnosiła się do infrastruktury drogowej. Ponieważ zapisy RPO WM miały wysoki stopień ogólności i nie odnosiły się do konkretnych lokalizacji, autorzy POŚ RPO WM nie mogli uwzględnić tej uwagi. Wojewoda Mazowiecki nie wniósł żadnych uwag do POŚ RPO WM.

Dokument POŚ RPO WM został poddany 21 dniowym konsultacjom społecznym. W ich wyniku wpłynęło 8 uwag z Urzędu Miasta w Wołominie. Zostały one uwzględnione przy ostatecznym opracowaniu POŚ. W przypadku uwag zgłoszonych przez Urząd Miasta w Wołominie uwzględniono je pozytywnie. Jedynie przyjęta wcześniej definicja „środowiska” nie uległa zmianie zgodnie z Załącznikiem I (pkt. f) Dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. UE z 21 lipca 2001 r. L 197/30).

Zgodnie z art. 9, ust. 1 Dyrektywy SEA (Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, Dz. Urz. UE z dnia 21 lipca 2001 r.) Instytucja Zarządzająca powiadomi właściwe organy i społeczeństwo oraz udostępni odpowiednie dokumenty zamieszczając je na stronie internetowej (www.mazovia.pl).

Celem RPO WM jest zwiększenie konkurencyjności regionu i zwiększenie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa mazowieckiego.

Pierwsza część RPO WM to charakterystyka społeczno-gospodarcza województwa mazowieckiego. W tej części opracowania przede wszystkim dostrzeżono ogromne wewnętrzne zróżnicowanie województwa.

Dalej omówiono bardzo skrótowo sytuację fizyczno-geograficzną i administracyjną. Szczegółowa analiza dotyczy:

- struktur ludnościowych – dane za 2003 r. (bez podania źródeł), ruch naturalny, struktura zatrudnienia,
- rozwoju gospodarczego – poziom rozwoju mierzony PKB na głowę mieszkańca, porównanie z wybranymi regionami Unii Europejskiej, analiza zróżnicowania wewnątrz województwa, analiza rozwoju MSP, charakterystyka sektora B+R i rozwoju społeczeństwa informacyjnego, rola inwestycji zagranicznych, turystyka – walory i ruch turystyczny,
- infrastruktury – drogowej, kolejowej, lotniczej, łącznościowej, energetyki,
- zagrożeń środowiska naturalnego – powietrza, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami,
- struktur społecznych – do wcześniej omówionej struktury zatrudnienia dołączono strukturę wykształcenia, problemy kultury, ochrony zdrowia, mieszkalnictwa, dokonano charakterystyki sektora NGO's i partnerstwa miast.

W następnej części rozdziału autorzy prezentują zakres pomocy, którą w ostatnich latach uzyskało województwo ze źródeł krajowych i zagranicznych. Do tych pierwszych zalicza się pieniądze przekazane na realizację Kontraktów Wojewódzkich Województwa Mazowieckiego (2001–2003 i 2004) w kwocie 1003,8 mln zł. Środki krajowe to także pieniądze uzyskane z Funduszu Pracy, Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej i innych. Środki zagraniczne zostały pozyskane w ramach pomocy przedakcesyjnej – programy ISPA i SAPARD, jak również z Banku Światowego, Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz Funduszy Strukturalnych (programy sektorowe i INTERREG) i Funduszu Spójności. Omówione są także zewnętrzne uwarunkowania rozwoju województwa. Następną częścią rozdziału jest analiza SWOT.

W kolejnej części RPO WM wyznaczono strategię działań na rzecz województwa. Określono ją za pomocą priorytetów. W dalszej części rozdziału, w formie tabelarycznej, wykazano zgodność Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego z unijnymi i krajowymi dokumentami planowania strategicznego.

Rozdział III zawiera informacje nt. komplementarności, demarkacji i koordynacji RPO WM z innymi programami realizowanymi w ramach polityk WE.

Rozdział IV to szczegółowa prezentacja priorytetów RPO WM.

W Rozdziale V przedstawiono, w formie tabelarycznej, finansowanie priorytetów w kolejnych latach programowania.

W Rozdziale VI zaprezentowano sposób wdrażania Priorytetów. Scharakteryzowano rolę instytucji zaangażowanych w proces rozwoju regionalnego, procedury wyboru projektów oraz zarządzania finansami, monitoringu i ewaluacji, a także partnerstwo i informację.

W Rozdziale VII odnajdujemy wnioski i rekomendacje z oceny *ex-ante*.

W Rozdziale VIII przedstawiony jest abstrakt Prognozy Oddziaływania na Środowisko projektu RPO WM.

W ostatnim Rozdziale zawarto informacje nt. przeprowadzonych konsultacji społecznych RPO WM.

Do dokumentu dołączono 9 załączników, a wśród nich Indykatorywny Plan Inwestycyjny dla RPO WM zawierający między innymi wykaz dużych projektów.

RPO WM powinien być spójny z ustaleniami i rekomendacjami wynikającymi z dokumentów Unii Europejskiej. Przy ustalaniu powiązań spójności pomiędzy RPO WM a dokumentami planowania strategicznego na szczeblu międzynarodowym wzięto pod uwagę następujące dokumenty programowe Unii Europejskiej:

- Politykę spójności wspierającą wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty (SWW),
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE z dnia 31 lipca 2006 r. L 210)
- Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1783/1999 (Dz. Urz. UE z dnia 31 lipca 2006 r. L 210)

Przy opracowaniu RPO WM uwzględniono zapisy zawarte w krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych i programowych – przede wszystkim w kwestii konkurencyjności gospodarki, innowacyjności, rozwoju transportu, ochrony środowiska, poprawy jakości życia.

Spośród dokumentów krajowych, podstawą przygotowania RPO WM były *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013*, określająca priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS) w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–2013.

Celem RPO WM jest: „Poprawa konkurencyjności regionu i zwiększenie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa”. Cel RPO WM rozwija cel szczegółowy wskazany w NSRO 2007–2013 dotyczący wzrostu konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałania ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Jednym z najważniejszych dokumentów regionalnych bezpośrednio wpływających na zapisy RPO WM jest *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020* przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 29 maja 2006 r. Strategia jest dokumentem określającym politykę władz będącą koncepcją świadomego i systemowego sterowania długookresowym rozwojem regionu. Wizja jako punkt docelowy rozwoju województwa mazowieckiego przedstawia Mazowsze jako konkurencyjny region w układzie europejskim i globalnym.

Dążenia i aspiracje władz województwa w urzeczywistnieniu nakreślonej wizji rozwoju regionu oddaje sformułowana misja strategiczna:

Mazowsze jako najbardziej rozwinięty gospodarczo region w Polsce podejmuje uczestnictwo w rywalizacji z innymi rozwiniętymi regionami poprzez eliminowanie dysproporcji rozwojowych, rozwój nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy oraz zapewnienie mieszkańcom Mazowsza optymalnych warunków do rozwoju jednostki, rodziny, jak i całej społeczności, przy jednoczesnym zachowaniu spójnego i zrównoważonego rozwoju.

Wyznaczone w projekcie RPO WM Priorytety w całości wpisują się w cel nadrzędny Strategii, który brzmi „Wzrost konkurencyjności gospodarki i równoważenie rozwoju społeczno-gospodarczego w regionie podstawą poprawy jakości życia mieszkańców”.

Realizacja celu nadrzędnego Strategii będzie możliwa poprzez następujące cele strategiczne:

1. Cel strategiczny – Budowa społeczeństwa informacyjnego i poprawa jakości życia mieszkańców województwa.
2. Cel strategiczny – Zwiększenie konkurencyjności regionu w układzie międzynarodowym.
3. Cel strategiczny – Poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Wpływ na zapisy RPO WM miał też Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, a także wojewódzkie programy i strategie sektorowe w tym:

- *Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007–2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014*, Projekt wstępny
- *Plan Gospodarki Odpadami w Województwie Mazowieckim na lata 2004–2011*,
- *Samorządowy Program Rozwoju Mazowsza*,
- *Strategia e-Rozwoju Województwa Mazowieckiego*,
- *Wojewódzki Plan Zdrowotny*,
- *Wojewódzki Program Ochrony i Kształtowania Dziedzictwa Kulturowego*,
- *Program Polityki Kulturalnej Województwa Mazowieckiego*,
- *Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla województwa Mazowieckiego*,
- *Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza*,
- *Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2006–2009*.

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego* przyjęto, że kluczowymi elementami węzłowymi dla zrównoważenia rozwoju Mazowsza będą aglomeracja warszawska i ośrodki subregionalne.

Przyjęto, że misją Planu jest:

Stwarzanie warunków do osiągnięcia spójności terytorialnej oraz trwałego i zrównoważonego rozwoju województwa mazowieckiego, poprawy warunków życia jego mieszkańców, stałego zwiększania efektywności procesów gospodarczych i konkurencyjności regionu.

Konsekwencją tak określonej misji, a także zgodnie z SRWM przyjęto, że priorytetowymi kierunkami wojewódzkiej polityki przestrzennej jest poprawa warunków funkcjonowania środowiska przyrodniczego, które odnoszą się do dwóch sfer jakości środowiska: ochrony walorów przyrodniczych, poprawy standardów środowiska.

Założenie przedstawionych dokumentów korespondują ze zidentyfikowanymi w województwie problemami środowiskowymi. Analiza stanu środowiska przeprowadzona w ramach POŚ RPO WM pozwoliła zidentyfikować 32 jego problemy. Do najważniejszych należą:

- niska jakość powietrza w Warszawie i na terenach silnie zurbanizowanych,
- nierozwiązany problem właściwego sposobu unieszkodliwiania i zagospodarowania odpadów komunalnych,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych w wyniku działalności rolniczej,
- degradacja gleb w efekcie zakwaszenia i erozji wietrznej,
- przekroczenia natężenia hałasu (na terenach zurbanizowanych i wzdłuż dróg kołowych),
- niska lesistość.

Programowanie regionalne określone przez władze województwa mazowieckiego w dokumencie RPO WM uwzględnia cele ochrony środowiska zawarte w dokumentach krajowych (tab. 1) oraz dokumentach międzynarodowych takich jak:

- Konwencja Ramsarska o obszarach wodno-błotnych, mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego (1975), ze zmianami wprowadzonymi w Paryżu (1982) i Reginie (1987);
- Konwencja w Bernie o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk sporządzona (1979);
- Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Nowego Jorku (1992);
- Konwencja o różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro (1992);
- Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Kioto, wraz z Protokołem (1997);

Tabela 1. Cele ochrony środowiska zawarte w dokumentach krajowych a ich potencjalna realizacja w ramach priorytetów RPO WM i dużych projektów (DP).

Cele ochrony środowiska	Priorytety
Cele II Polityki ekologicznej państwa:	
– racjonalizacja użytkowania wody	I, IV, DP I
– wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	IV
– wzbogacanie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych	–
– zapobieganie powstawaniu odpadów oraz bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwianie odpadów pozostałych po procesie recyklingu i odzysku	IV, DP I
– zapobieganie zanieczyszczeniu wód podziemnych i powierzchniowych oraz przywrócenie wodom właściwego stanu ekologicznego	IV, DP I
– likwidacja zanieczyszczeń powietrza u źródła	III, IV, DP II, DP III, DP IV

poprzez zmianę nośników energii oraz ograniczenie emisji pyłowej i gazowej do wielkości wynikających z przepisów i zobowiązań międzynarodowych	
– zmniejszenie skali narażenia mieszkańców na ponadnormatywny poziom hałasu emitowanego przez środki transportu	III , DP II, DP III
Cele polityki ekologicznej państwa na lata 2003–2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007–2010:	
– ochrona przyrody i krajobrazu	IV
– ochrona i zrównoważony rozwój lasów	–
– ochrona gleb	IV, pośrednio III, DP III
– ochrona wód podziemnych i zasobów kopalin	pośrednio IV
– zmniejszenie materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości gospodarki	I
– wykorzystanie energii odnawialnej	IV
– kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią	IV
– dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	I, IV, DP I
– przeciwdziałanie zmianom klimatu	pośrednio I, III, IV, pośrednio DP I, II, III
Cele i działania Krajowej strategii ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej:	
– wdrożenie programu Natura 2000	IV
– racjonalizacja sieci obszarów i obiektów chronionych	pośrednio IV
– kompleksowa ochrona i umiarkowane użytkowanie ekosystemów wodno-błotnych oraz rzek i dolin	IV
– minimalizacja zanieczyszczeń wód powietrza i gleb	pośrednio I, pośrednio III, pośrednio IV, pośrednio DP I, II, III
– zapewnienie wystarczających zasobów wodnych dla ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej	–
– zachowanie agroróżnorodności w warunkach gospodarki rolnej	–
Cele kierunkowe strategii gospodarki wodnej:	
– zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych ludności i gospodarki przy poszanowaniu zasad zrównoważonego użytkowania wód	pośrednio IV
– osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych	IV
–	
– podniesienie skuteczności ochrony przed powodzią i skutkami suszy	IV

Cele Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych wraz z zaktualizowanymi załącznikami:	
– realizacja systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków na terenach o skoncentrowanej zabudowie	IV
– konieczność osiągnięcia standardów jakości ścieków odprowadzanych do środowiska wodnego z oczyszczalni ścieków zgodnie z rozporządzeniami wykonawczymi jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego	IV
– zapewnienie 75% redukcji całkowitego azotu i fosforu w ściekach komunalnych w stosunku do zawartości w ściekach dopływających do oczyszczalni	IV
– odpowiednie zagospodarowanie w środowisku osadów powstających w oczyszczalni ścieków.	IV
Cele Krajowego planu gospodarki odpadami:	
– osiągnięcie stopnia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i recyklingu makulatury tworzyw sztucznych szkła i metali na poziomie 15%, dla odpadów opakowaniowych na poziomie 25%	pośrednio IV
– ograniczenie ilości deponowanych na składowiskach odpadów ulegających biodegradacji o 65% w stosunku do ilości z roku 1995	pośrednio IV
– osiągnięcie stopnia wykorzystania odpadów przemysłowych na poziomie ponad 85%	pośrednio IV
– zamknięcie i likwidacja lub rekultywacja wszystkich składowisk nie spełniających wymagań określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji budowy eksploatacji i zamknięcia jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów	pośrednio IV
Długoterminowe cele przyjęte w Programie ochrony środowiska województwa mazowieckiego na lata 2007–2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014:	
– zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska	I, III, IV, V, DP I, DP II, DP III
– zrównoważone wykorzystanie wody materiałów i rozwój proekologicznych form gospodarowania	I, IV, DP I
– utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych, w tym NATURA 2000	IV
– zwiększenie lesistości i ochrona lasów	–

– poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego	IV, pośrednio I, DP I
– wzrost poziomu wiedzy ekologicznej	pośrednio I, DP I

Zródło: opracowanie własne.

Podstawą oceny stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem RPO WM są:

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz.U. 2004, nr 257, poz. 136),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 maja 2005 r. zmieniające Rozporządzenie w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz.U. 2005, nr 92, poz. 769).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. określa:

- 1) rodzaje przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko,
- 2) rodzaje przedsięwzięć, dla których obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko może być wymagany,
- 3) przypadki, w jakich zmiany dokonywane w obiektach są kwalifikowane jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko,
- 4) szczegółowe uwarunkowania związane z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko.

Ocena wpływu inwestycji na stan środowiska oparta została także o:

- Dyrektywę Ptasią, w sprawie ochrony dzikich ptaków, 79/409/EWG,
- Dyrektywę Siedliskową w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej flory i fauny, 92/43/EWG.

W ramach typów projektów RPO WM mogą znaleźć się rodzaje przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i wymagać sporządzenia osobnego raportu o oddziaływaniu ich na środowisko oraz rodzaje przedsięwzięć, dla których obowiązek sporządzenia takiego raportu może być wymagany. Poziom ogólności zapisu projektów w ramach RPO WM utrudnia jednoznaczną ocenę ich stopnia szkodliwości dla środowiska i klasyfikacji ich do ww. grup. Analiza porównawcza krajowych PO, RPO WM i ww. Rozporządzeń Rady Ministrów pozwoliła na identyfikację typów projektów RPO WM, które teoretycznie mogą znaleźć się w kategoriach wymienionych w ww. Rozporządzeniach Rady Ministrów. Do kategorii tych należą:

- inwestycje z zakresu energetyki,
- biopaliwa,
- infrastruktura transportowa,
- gospodarka odpadami,
- infrastrukturę wodno-kanalizacyjną,
- infrastruktura turystyczno-kulturalna,
- infrastruktura radiokomunikacyjna.

Priorytet I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu RPO WM potencjalnie może wiązać się z licznymi inwestycjami szkodliwymi lub znacząco pogarszającymi stan środowiska. Zgodnie z literą ww.

Rozporządzeń dotyczy to przede wszystkim grup działań takich jak: inwestycje w przemyśle spożywczym, chemicznym, skórzanym, drzewnym i papierniczym.

Z analizy przedstawionego materiału wynika, że realizacja priorytetów może w największym stopniu zagrozić bioróżnorodności. Problemem mogą być także przekształcenia krajobrazu i wytwarzane odpady. Najbardziej pozytywny wpływ ujawni się potencjalnie w poziomie ekonomicznych podstaw bytu mieszkańców województwa i w poziomie ich zdrowotności. Pozytywne skutki realizacji priorytetów są mocno zróżnicowane. Najmniejsze skutki dotyczyć będą surowców odnawialnych i zmiany stosunków wodnych.

Jeżeli rozpatrywać każdy z priorytetów oddzielnie, to okaże się, że najbardziej neutralnym dla środowiska jest *Priorytet VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji* i *Priorytet II. Przyspieszenie e-Rozwoju Mazowsza*. Szczegółowa analiza działań wykazała, że wpływ na środowisko nie pojawi się przy realizacji „Promocji i informacji” (*Priorytet VI*) i „Monitoringu i ochrony środowiska” (*Priorytet IV*). Największy pozytywny wpływ na środowisko może mieć „Wspieranie sektora MSP”. Trzeba tu podkreślić, że jednocześnie wykazano, iż działanie to może oddziaływać na środowisko bardzo negatywnie. Podobnie oceniono *Priorytet VI* oraz *III*, w kategorii przedsięwzięć „Budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury transportowej”. Wśród dużych projektów do inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko należy zaliczyć rozbudowę lotniska w Modlinie.

Takie oceny wskazują na, podkreślany już wcześniej, różnorodny i niejednoznaczny potencjalny wpływ przedsięwzięć na środowisko. Dodatkowo warto zaznaczyć, że propozycje sformułowane są ogólnie – tak jak wymagają tego przepisy, nie ocenia się szczegółowych lokalizacji.

Analiza skutków środowiskowych mogących potencjalnie wystąpić w efekcie realizacji RPO WM, wykazała zróżnicowany wpływ poszczególnych przedsięwzięć na elementy środowiska. Największy wpływ na środowisko rozpoznano wśród przedsięwzięć następujących Priorytetów: *Regionalny system transportowy, Wzmocnienie roli miast w rozwoju regionu, Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu* i *Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka*.

Ujawniono także wyraźne zróżnicowanie potencjalnych skutków zaniechań realizacji RPO WM. Zaproponowano również działania łagodzące dla środowiska w związku z realizacją działań przewidzianych w ramach poszczególnych priorytetów i dużych inwestycji (tab. 2). Poza oczywistymi skutkami jakie pociągnie za sobą wstrzymanie działań w zakresie ochrony środowiska, przykładem może być priorytet „Regionalny system transportowy”. Inwestycje w infrastrukturę transportową, np. budowę obwodnic, pozwolą na odciążenie wybranych dróg i zmniejszenie w ich pasie emisji zanieczyszczeń i hałasu. Brak inwestycji spowoduje dalszą degradację środowiska i pogorszenie jakości życia. Szczegółowa ocena wpływu na środowisko projektowanych inwestycji będzie mogła być dokonana dopiero po wyznaczeniu ich lokalizacji.

Tabela 2. Potencjalne konsekwencje zaniechań realizacji priorytetów i dużych projektów RPO WM oraz działania łagodzące.

Wyszczególnienie	Konsekwencje zaniechania	Działania łagodzące
PRIORYTET I		
Wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego	wykorzystywanie starych materiałów i energochłonnych technologii –	Promowanie rozwoju produkcyjnej działalności

Budowa sieci współpracy nauka-gospodarka	emisja zanieczyszczeń, pogorszenie jakości życia, obniżenie konkurencyjności regionu, dalsza degradacja (w tym społeczna) obszarów peryferyjnych	proekologicznej, badań prośrodowiskowych oraz upowszechnianie wiedzy na temat nowych czystych technologii
Wspieranie sektora MSP		
Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania oraz wsparcie we wprowadzaniu przyjaznych środowisku technologii		
Kompleksowe przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą		
Wzmocnienie instytucji biznesu		
Promocja gospodarcza		
PRIORYTET II		
Budowa sieci teleinformatycznej	wykorzystywanie starych materiałów i energochłonnych technologii – emisja zanieczyszczeń, pogorszenie jakości życia, obniżenie konkurencyjności regionu, dalsza degradacja (w tym społeczna) obszarów peryferyjnych, dalsze różnicowanie poziomu rozwoju regionu, powiększanie grupy osób wykluczonych	Stosowanie najnowszych technologii teleinformatycznych, zorganizowanie sieci punktów odbioru i utylizacji zużytego sprzętu
Tworzenie aplikacji i dostępności do usług publicznych on-line		
Rozwój e-usług		
PRIORYTET III		
Budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury transportowej (drogi, węzły, terminale, lotniska, parkingi <i>etc.</i>)	duże zużycie paliw – emisja zanieczyszczeń, podwyższona emisja hałasu, zagrożenie bezpieczeństwa podróżnych i mieszkańców	Stosowanie najnowszych technologii przy budowie infrastruktury w celu zmniejszenia hałasu, budowa zabezpieczeń ograniczających dostęp zwierząt na teren infrastruktury, ograniczanie wpływu powierzchniowego dzięki racjonalnej gospodarce powierzchnią biologicznie czynną, niwelowanie negatywnych efektów wizualnych,
Wyposażenie w urządzenia techniczne i modernizacja taboru przewoźników		
PRIORYTET IV		
Inwestycje w infrastrukturę	postępująca degradacja stanu środowiska przyrodniczego, pogarszająca się jakość życia mieszkańców, dalsze różnicowanie poziomu rozwoju regionu	Promowanie najlepszych dostępnych technologii efektywnych energetycznie oraz energii pochodzącej ze skojarzonej produkcji energii elektrycznej i ciepła
Energetyka odnawialna		

	wyczerpanie zasobów energii odnawialnej	
Monitoring i ochrona środowiska	zagrożenie bezpieczeństwa ekologicznego	
PRIORYTET V		
Poprawa systemu transportu publicznego w miastach z wyłączeniem WOM	duże zużycie paliw – emisja zanieczyszczeń, podwyższona emisja hałasu, zagrożenie bezpieczeństwa podróży i mieszkańców	Rozwój i upowszechnienie w miastach systemu „parkuj i jedź”, racjonalne zagospodarowanie powierzchni biologicznie czynnej, promowanie efektywnych energetycznie form budownictwa mieszkaniowego, przestrzeganie norm dotyczących zagospodarowania niebezpiecznych odpadów,
Działania rewitalizacyjne na terenach przemysłowych i powojaskowych	obniżenie konkurencyjności regionu, dalsza degradacja (w tym społeczna) obszarów peryferyjnych i wybranych obszarów metropolitalnych,	
Odnowa zasobów mieszkaniowych		
Rozbudowa i poprawa infrastruktury transportowej	duże zużycie paliw – emisja zanieczyszczeń, podwyższona emisja hałasu, zagrożenie bezpieczeństwa podróży i mieszkańców	
PRIORYTET VI		
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturalnej	obniżenie konkurencyjności regionu, dalsza degradacja (w tym społeczna) obszarów peryferyjnych i wybranych obszarów metropolitalnych	Bezkonfliktowa lokalizacja obiektów infrastruktury turystycznej z obszarami cennymi przyrodniczo, sterowanie ruchem turystycznym poprzez racjonalne zorganizowanie infrastruktury z zakresu dostępności komunikacyjnej wewnętrznej, zachęcanie do tworzenia zintegrowanych produktów turystycznych przyjaznych środowisku
Inwestycje w budynki oraz ich wyposażenie		
Promocja i informacja		
Tworzenie spójnych produktów turystycznych		
PRIORYTET VII		
Modernizacja placówek opieki zdrowotnej oraz wyposażenie ich w nowoczesny sprzęt medyczny	pogorszenie jakości życia mieszkańców, nadmierne zużycie energii, obniżenie poziomu zdrowotności, obniżenie poziomu jakości usług społecznych, dalsze różnicowanie poziomu rozwoju regionu	promowanie efektywnych energetycznie form budownictwa infrastruktury społecznej, przestrzeganie norm dotyczących zagospodarowania niebezpiecznych odpadów, nadzór nad utylizacją zużytego sprzętu
Modernizacja ośrodków pomocy społecznej i poprawa jakości ich wyposażenia		
Budowa, rozbudowa, modernizacja systemu oświaty oraz szkół wyższych oraz poprawa stanu i wyposażenia infrastruktury dydaktycznej i pomocniczej w	pogorszenie jakości życia mieszkańców, nadmierne zużycie energii	

obiektach i ich otoczeniu		
DUŻE PROJEKTY		
Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny	wykorzystywanie starych materiałów i energochłonnych technologii – emisja zanieczyszczeń, pogorszenie jakości życia, obniżenie konkurencyjności regionu, degradacja (w tym społeczna), dalsze różnicowanie poziomu rozwoju regionu, powiększanie grupy osób wykluczonych	Promowanie rozwoju produkcyjnej działalności proekologicznej, badań środowiskowych oraz upowszechnianie wiedzy na temat nowych czystych technologii
Budowa obwodnicy śródmiejskiej na odcinku od ronda wiatraczna do połączenia z dzielnicą Targówek – etap I	duże zużycie paliw – emisja zanieczyszczeń, podwyższona emisja hałasu, zagrożenie bezpieczeństwa podróżnych i mieszkańców	Stosowanie najnowszych technologii przy budowie infrastruktury w celu zmniejszenia hałasu, budowa zabezpieczeń ograniczających dostęp zwierząt na teren infrastruktury, ograniczanie wpływu powierzchniowego dzięki racjonalnej gospodarce powierzchnią biologicznie czynną, niwelowanie negatywnych efektów wizualnych,
Zakup 20 szt. Czterocłonowych nowych Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych	duże zużycie paliw – emisja zanieczyszczeń, podwyższona emisja hałasu, zagrożenie bezpieczeństwa podróżnych i mieszkańców, pogorszenie konkurencyjności regionu, pogorszenie jakości życia mieszkańców	Zachęta do zakupu taboru najnowszego technologicznie i najbardziej przyjaznego dla środowiska
Uruchomienie lotniska komunikacyjnego poprzez modernizację istniejącej infrastruktury oraz budowę nowej związanej z obsługą samolotów i pasażerów na terenie byłego lotniska wojskowego w Modlinie (Nowy Dwór Mazowiecki)	duże zużycie paliw – emisja zanieczyszczeń, podwyższona emisja hałasu, zagrożenie bezpieczeństwa podróżnych i mieszkańców, pogorszenie konkurencyjności regionu, pogorszenie jakości życia mieszkańców	Podjęcie działań mających na celu minimalizację niekorzystnego wpływu na obszary chronione w tym NATURA 2000, wdrażanie wszelkich możliwych zabezpieczeń mających na celu przeciwdziałanie powstania potencjalnych awarii lub katastrofy ekologicznej, racjonalna organizacja infrastruktury komunikacyjnej na terenie lotniska w powiązaniu z infrastrukturą na zewnątrz

Źródło: opracowanie własne.

W ramach POŚ WM zgodnie z wymaganiami określono rozwiązania alternatywne dla kategorii interwencji RPO WM (tab. 3).

Tabela 3. Działania alternatywne dla kategorii interwencji RPO WM

Nr kategorii	Kategorie interwencji	Alternatywa
Priorytet I		
01	Działalność B+RT w ośrodkach badawczych	Nieuzasadniona
02	Infrastruktura B+RT	Nieuzasadniona
03	Transfer technologii i udoskonalanie sieci współpracy między MSP i innymi podmiotami	Nieuzasadniona
04	Wspieranie B+RT, w szczególności w MSP (w tym dostęp do usług B+RT w centrach badań)	Nieuzasadniona
05	Usługi zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw	Nieuzasadniona
06	Wsparcie na rzecz MSP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska	Nieuzasadniona
07	Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z innowacjami	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
08	Inne inwestycje w przedsiębiorstwa	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
09	Inne działania służące stymulowaniu innowacji i ducha przedsiębiorczości w MSP	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
Priorytet II		
10	Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe)	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
11	Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie ryzyku, badania, innowacje,)	Nieuzasadniona
13	Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-nauczanie, e-wykluczenie)	Nieuzasadniona
14	Usługi i aplikacje dla MSP (handel drogą elektroniczną, edukacja/szkolenia, tworzenie sieci)	Nieuzasadniona
15	Inne działania mające na celu poprawę dostępu MSP do TiK i ich wydajne użytkowanie	Nieuzasadniona
Priorytet III		
18	Tabor kolejowy	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
23	Drogi regionalne/lokalne	Rozwój transportu czystego ekologicznie
28	Inteligentne systemy transportowe	Nieuzasadniona

29	Porty lotnicze	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
52	Promowanie czystego transportu miejskiego	Nieuzasadniona
Priorytet IV		
33	Elektryczność	Rozwój energii odnawialnej (geotermiczna)
35	Gaz ziemny	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
39	Energia odnawialna: wiatrowa	Rozwój energii geotermicznej
40	Energia odnawialna: słoneczna	Nieuzasadniona
41	Energia odnawialna: biomasa	Rozwój energii geotermicznej
42	Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i inne	Nieuzasadniona
43	Efektywność energetyczna, kogeneracja, zarządzanie energią	Nieuzasadniona
44	Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi	Nieuzasadniona
45	Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną	Nieuzasadniona
46	Oczyszczanie ścieków	Nieuzasadniona
47	Jakość powietrza	Nieuzasadniona
48	Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń	Nieuzasadniona
50	Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów	Nieuzasadniona
51	Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym Natura 2000)	Nieuzasadniona
53	Zapobieganie zagrożeniom naturalnym i technologicznym	Nieuzasadniona
54	Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobieganie zagrożeniom	Nieuzasadniona
Priorytet V		
25	Transport miejski	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
61	Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
78	Infrastruktura mieszkalnictwa	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
Priorytet VI		
24	Ścieżki rowerowe	Brak możliwości wyznaczenia

		na obecnym etapie programowania
55	Promowanie walorów przyrodniczych	Nieuzasadniona
56	Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego	Nieuzasadniona
57	Inne typy wsparcia na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
58	Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego	Nieuzasadniona
59	Rozwój infrastruktury kulturalnej	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
60	Inne typy wsparcia na rzecz wzmocnienia usług kulturalne	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
Priorytet VII		
75	Infrastruktura systemu oświaty	Nieuzasadniona
76	Infrastruktura ochrony zdrowia	Nieuzasadniona
77	Infrastruktura opiekuńczo-wychowawcza	Nieuzasadniona
79	Pozostała infrastruktura społeczna	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4. Działania alternatywne dla dużych projektów RPO WM

Wyszczególnienie	Alternatywa
Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny (wszystkie projekty wiodące)	Nieuzasadniona
Budowa obwodnicy śródmiejskiej na odcinku od ronda wiatraczna do połączenia z dzielnicą Targówek – etap I	Nieuzasadniona
Zakup 20 szt. Czteroczłonowych nowych Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych	Nieuzasadniona
Uruchomienie lotniska komunikacyjnego poprzez modernizację istniejącej infrastruktury oraz budowę nowej związanej z obsługą samolotów i pasażerów na terenie byłego lotniska wojskowego w Modlinie (Nowy Dwór Mazowiecki)	Inna lokalizacja/ Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania

Źródło: opracowanie własne.

Monitorowanie znaczącego wpływu na środowisko wynikającego z realizacji RPO WM będzie prowadzone wg obowiązujących procedur przez odnośne instytucje:

- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,
- Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną.

WOJEWÓDZTWO
PODKARPACKIE

UNIA
EUROPEJSKA

Regionalny Program Operacyjny

Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013

Dokument przyjęty przez Zarząd Województwa Podkarpackiego w dniu 15 grudnia 2009 roku

w związku z decyzją nr K(2009)8282 Komisji Europejskiej z dnia 27 października 2009 r. zmieniającą decyzję Komisji K(2007)4560 w sprawie przyjęcia w ramach pomocy wspólnotowej programu operacyjnego Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego objętego celem „konwergencja” w regionie Podkarpackie w Polsce

11. OCENA ODDZIAŁYWANIA PROGRAMU NA ŚRODOWISKO

Podstawa prawna

Ocena oddziaływania na środowisko projektu RPO WP została przeprowadzona zgodnie z procedurą określoną w:

- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami),
- dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001).

Streszczenie nietechniczne

Przedmiotem oceny oddziaływania na środowisko był projekt z dnia 10 stycznia 2007 r. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013 uwzględnia zagadnienia określone art. 41. ust 2. ustawy Prawo ochrony środowiska. Zakres merytoryczny prognozy został uzgodniony z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym oraz Wojewodą Podkarpackim.

W prognozie przedmiotem oceny był wpływ na środowisko, zabytki oraz zdrowie ludzi realizacji działań określonych w projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013 w ramach poszczególnych priorytetów. Prognoza zawiera także przewidywane skutki dla obszarów objętych ochroną na podstawie przepisów o ochronie przyrody oraz obszarów ochrony uzdrowiskowej. Ze względu na to, że dokument, jakim jest projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013 ma charakter ramowy i posiada duży stopień ogólności, przyjęto, że szczegółowość opracowania Prognozy będzie adekwatna do stopnia szczegółowości analizowanego dokumentu.

Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013 jest dokumentem nawiązującym bezpośrednio do celów strategicznych, priorytetów i kierunków działań identyfikowanych w Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2020 i koncentruje się na wybranej grupie działań uzgodnionych z podmiotami i środowiskami zaangażowanymi w rozwój regionu, jest zgodny z programami regionalnymi (patrz tabela 2) oraz jest spójny z priorytetami i działaniami określonymi w Narodowej Strategii Spójności 2007 – 2013, Strategii Rozwoju Kraju (projekt) oraz Strategicznymi Wytocznymi Wspólnoty.

Zasięg realizacji działań w zidentyfikowanych osiach priorytetowych projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013 obejmuje obszar całego województwa podkarpackiego.

Jako cel główny przyjęto **wzrost krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki oraz poprawa dostępności przestrzennej Podkarpacia**. W projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego przyjęto także cele szczegółowe określające najważniejsze obszary interwencji wymagające wsparcia w celu usunięcia głównych barier rozwojowych i podniesienia poziomu gospodarczego województwa. **Cele szczegółowe są następujące:**

1. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości i gospodarki opartej na wiedzy.

2. Poprawa dostępności i atrakcyjności inwestycyjnej regionu poprzez realizację przedsięwzięć w zakresie sieci komunikacyjnej, informatycznej i energetycznej.
3. Zapobieganie degradacji środowiska i zagrożeniom naturalnym i technologicznym, a także efektywna gospodarka zasobami naturalnymi.
4. Tworzenie warunków do rozwoju kapitału społecznego poprzez inwestycje w edukację, ochronę zdrowia i pomoc społeczną, sport, turystykę oraz kulturę.
5. Zmniejszenie występujących wewnątrz województwa różnic rozwojowych.

Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego określa także sposób wyłaniania konkretnych projektów, sposób monitorowania ich realizacji, a także wstępną alokację środków z podziałem na osie priorytetowe.

Należy zaznaczyć, że projekt RPO WP nie odnosi się to do konkretnych przedsięwzięć poza projektami kluczowymi dotyczącymi przede wszystkim inwestycji komunikacyjnych. Ponieważ, poza projektami kluczowymi, nie ma podanych jednoznacznych lokalizacji realizowanych przedsięwzięć, a działania zidentyfikowane w ramach priorytetów dotyczą terenu całego województwa, przy czym wyboru projektów dokonywać będzie instytucja zarządzająca projektem RPO WP.

W wyniku przeprowadzonych analiz i ocen stwierdzono, że **istotne niekorzystne oddziaływanie na środowisko, zabytki, zdrowie ludzi będą związane głównie z realizacją działań w ramach zidentyfikowanych osi priorytetowych:**

- **Infrastruktura techniczna** (oś priorytetowa 2),
- **Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom** (oś priorytetowa 3) – głównie etap realizacji projektów, w których będą przeprowadzane roboty budowlane,
- **Infrastruktura społeczna** (oś priorytetowa 4),
- **Spójność wewnątrzregionalna** (oś priorytetowa 5).

I tak:

Realizacja niektórych działań (głównie w ramach zidentyfikowanych osi priorytetowych tj. Infrastruktura techniczna, Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom, Infrastruktura społeczna, Spójność wewnątrzregionalna oraz Infrastruktura społeczna – patrz mapki nr 1, 2, 3, 4, na których zaznaczono obszary wystąpienia potencjalnych konfliktów powodowanych realizacją działań w ramach zidentyfikowanych osi priorytetowej) zawartych w projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013 będzie niekorzystnie oddziaływać na środowisko, ale brak realizacji tych działań może także powodować negatywne oddziaływanie na środowisko – przede wszystkim w zakresie osi priorytetowych Infrastruktura techniczna oraz Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom. Należy zaznaczyć, że przewidywane niekorzystne oddziaływanie na środowisko będzie związane z realizacją poszczególnych projektów, ale funkcjonowanie zrealizowanych projektów będzie w sposób korzystny oddziaływać na środowisko np. projekty realizowane w ramach osi priorytetowej 3. Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom.

Ponadto zaniechanie realizacji działań w zidentyfikowanych osiach priorytetowych może mieć negatywne konsekwencje gospodarcze (stagnacja, brak perspektyw rozwoju, a nawet zastój gospodarczy) oraz społeczne (utrata miejsc pracy, a co za tym idzie źródeł dochodu, co może doprowadzić do wzrostu zachowań patologicznych, a także powodować migrację ludzi młodych i wykształconych w poszukiwaniu lepszych warunków Życia), w związku z tym może wystąpić taka sytuacja, że realizacja działań mogących powodować znaczące niekorzystne oddziaływanie na środowisko w obrębie parków krajobrazowych czy istniejących, projektowanych bądź potencjalnych obszarów Natura 2000 będzie uzyskiwało

społeczną aprobatę, zwłaszcza, gdy będzie to związane z tworzeniem nowych miejsc pracy (nawet tylko na czas realizacji przedsięwzięcia np. nowe odcinki dróg o znacznym natężeniu ruchu, odnawialne źródła energii – duże farmy wiatrowe, zbiorniki retencyjne).

Z realizacją działań w ramach osi priorytetowej 3 tj. Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom, a zwłaszcza z realizacją **przedsięwzięć z zakresu infrastruktury przeciwpowodziowej i racjonalnej gospodarki wodnej** związane będą niekorzystne oraz potencjalnie niekorzystne oddziaływania. Niekorzystne oddziaływania dotyczyć będą fazy realizacji wybranego projektu, a elementami środowiska najbardziej narażonymi na nie będzie różnorodność biologiczna oraz krajobraz (realizacja zbiorników retencyjnych z funkcją przeciwpowodziową).

Realizacja działań zidentyfikowanych w osi priorytetowej 4 tj. Infrastruktura społeczna, a zwłaszcza dotyczących **infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz inwestycji w turystykę i kulturę** bez wskazania bariery wzrostu wynikającej z ograniczonej pojemności środowiska przyrodniczego, jego wrażliwości może doprowadzić do zniszczenia wielu siedlisk przyrodniczych spowodowanych nadmiernym zagospodarowaniem czy penetracją turystyczną – dotyczy to głównie terenów cennych pod względem przyrodniczym oraz ich bezpośredniego sąsiedztwa (mapka nr 5).

Prawdopodobieństwo wystąpienia istotnych, negatywnych oddziaływań związane jest z realizacją działań w ramach osi priorytetowej 5 tj. **Spójność wewnątrzregionalna**, a zwłaszcza dotyczących obszarów wiejskich położonych na obszarach cennych przyrodniczo, objętych już ochroną szczególną na podstawie ustawy o ochronie przyrody (w tym obszary Natura 2000) bądź przewidzianych do objęcia taką ochroną lub w ich sąsiedztwie. Można zaryzykować stwierdzenie, że rewitalizacja obszarów zdegradowanych, czyli obszarów wiejskich po byłych pegeerach korzystnie będzie oddziaływać nie tylko na środowisko, ale też będzie miało pozytywny aspekt społeczny.

Do niekorzystnych oddziaływań na środowisko należą m.in.:

- **Fragmentacja środowiska,**
- **Pogorszenie jakości niektórych elementów środowiska przyrodniczego** (głównie zanieczyszczenia powietrza, powierzchni ziemi łącznie z glebą zwłaszcza wzdłuż nowych szlaków komunikacyjnych, zmiany obecnego krajobrazu, zmniejszenie terenów rolniczych, a niektórych przypadkach leśnych),
- **Wzrost liczby ludności żyjących w obszarach o obniżonych standardach jakości powietrza atmosferycznego w obszarach zagrożonych zanieczyszczeniami głównie motoryzacyjnymi oraz hałasem komunikacyjnym,**
- **Możliwość wzrostu ilości konfliktów społecznych, zwłaszcza w obszarach szczególnie chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody** (głównie istniejące, projektowane i proponowane obszary sieci Natura 2000),
- **Zmiany mikroklimatu** w najbliższym sąsiedztwie retencyjnych zbiorników wodnych wielozadaniowych, a tym samym zmiany składu gatunkowego siedlisk w bezpośrednim sąsiedztwie zbiorników,
- **Zmodyfikowanie fragmentów ważnych korytarzy ekologicznych, ciągów ekologicznych,** co może powodować utrudnienie w przemieszczaniu się zwierząt,
- **Likwidacja obecnych siedlisk przyrodniczych,** oraz powstanie zupełnie nowych zbiorowisk roślinnych związanych ze środowiskiem wodnym w przypadku realizacji retencyjnych zbiorników wodnych, a także może dojść do wzbogacenia fauny i flory w nowe gatunki związane ze środowiskiem wodnym,
- **Powstanie nowych barier ekologicznych (zwłaszcza nowe drogi).**

Działania przyjęte w projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego WP w poszczególnych osiach priorytetowych, w szczególności wiążące się z potencjalnym znaczącym oddziaływaniem na środowisko, dotyczących rozwoju komunikacji, infrastruktury technicznej i gospodarki, określono w sposób uwzględniający zasadę zrównoważonego rozwoju, a wyznaczone kierunki działań zakładają rozwój gospodarczy regionu z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.

Potencjalne obszary, na których przewiduje się wystąpienie konfliktów powodowanych działaniami realizowanymi w ramach zidentyfikowanych osi priorytetowych przedstawiono na mapkach nr 1, 2, 3, 4 stanowiących załączniki do Prognozy Oddziaływania na Środowisko Projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013. Należy zaznaczyć, że są to wskazania bardzo ogólne i nie odnosi się to do konkretnych przedsięwzięć.

Ponadto obszary, na których przewiduje się wystąpienie potencjalnych konfliktów powodowanych realizacją działań w ramach RPO WP przedstawia mapa – załącznik nr 11.

W transgranicznym oddziaływaniu na środowisko bardzo istotne miejsce będą zajmować:

- Działania w zakresie rozbudowy transeuropejskich korytarzy komunikacyjnych i transportowych
- Działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego,
- Wspólne przedsięwzięcia służące powstawaniu nowych, wykraczających poza region produktów turystycznych (tworzenie transgranicznej infrastruktury turystycznej, wymiana doświadczeń),
- Działania na rzecz zachowania obszarów cennych krajobrazowo oraz ochrony środowiska przyrodniczego (opracowywanie ujednoliconych planów zarządzania i udostępniania obszarów o wartościach przyrodniczo-krajobrazowych, doskonalenie funkcjonowania systemów obszarów prawnie chronionych, badania monitoringowe środowiska, i inne wspierane w ramach Programów Operacyjnych Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz współpracy transgranicznej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa).

Trudności napotkane przy opracowaniu Prognozy miały charakter trudności metodycznych i wynikały z rodzaju dokumentu, jakim jest projekt Regionalnego Programu Operacyjnego. Dotyczyły głównie braku możliwości odniesienia się do oddziaływań na środowisko ogólnych zapisów analizowanego projektu, przedstawienia rozwiązań minimalizujących wpływ na środowisko oraz opracowania wariantu alternatywnego. Utrudnienie stanowił również brak wypracowanych metod sporządzania prognoz do dokumentów strategicznych i programów operacyjnych.

Wątpliwość budzi realizacja działań w ramach zidentyfikowanych osi priorytetowych, ponieważ będzie prowadzona z pominięciem ograniczeń wynikających z istnienia np. obszarów szczególnie chronionych w ramach sieci Natura 2000 (brak planów ochrony dla obszarów Natura 2000) czy obszarów ochrony uzdrowiskowej, co może powodować konflikty społeczne, przestrzenne. Wyjątek stanowią działania w ramach zidentyfikowanej osi priorytetowej 3. Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom, zwłaszcza działanie 3.3. Zachowanie oraz ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

Reasumując Można stwierdzić, iż projekt Regionalnego Programu Operacyjnego WP w sposób ogólny, lecz w zasadzie wystarczający, ujmuje zagadnienia dotyczące ograniczania

lub zapobiegania negatywnym skutkom dla środowiska planowanego rozwoju gospodarczego i społecznego regionu. W części zawiera działania (rozwój infrastruktury technicznej, infrastruktury ochrony środowiska, rewitalizacja miast, rewitalizacja pozostałych obszarów, zachowanie oraz ochrona bioróżnorodności i walorów krajobrazowej), których realizacja pozwoli na częściową kompensację negatywnego oddziaływania na środowisko realizacji projektu RPO WP.

Przebieg postępowania

- 21 marca 2005 r. Sejmik Województwa Podkarpackiego przyjął harmonogram prac nad RPO WP.
- 29 sierpnia 2005 r. został zmieniony harmonogram prac nad RPO WP przyjęty w dniu 21 marca.
- 29 września 2005 r. Marszałek województwa powierzył realizację prac związanych z postępowaniem w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla RPO WP Podkarpackiemu Biuru Planowania Przestrzennego w Rzeszowie.
- 10 października 2005 r. opracowano zakres merytoryczny prognozy, który został przesłany celem uzgodnienia do Wojewody Podkarpackiego oraz do Podkarpackiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Zaproponowany zakres merytoryczny prognozy został uzgodniony z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym oraz Wojewodą Podkarpackim.

Zgodnie z uzgodnieniami w prognozie zawarto:

- informacje o zawartości prognozy oraz metodach zastosowanych przy sporządzaniu Prognozy,
  - informacje o zawartości, głównych celach projektu RPO WP oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
  - analizę i ocenę istniejącego stanu środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektu RPO WP,
  - analizę i ocenę stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
  - analizę i ocenę istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia RPO WP, w szczególności dotyczącą obszarów chronionych,
  - analizę i ocenę celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym i krajowym oraz sposoby uwzględnienia tych celów w projekcie RPO WP,
  - analizę i ocenę przewidywanego znaczącego oddziaływania na środowisko, zabytki,
  - ocenę rozwiązań mających na celu zapobieganie, usuwanie barier, ograniczanie i kompensację przyrodniczą przewidywanych negatywnych oddziaływań na środowisko realizacji działań w zidentyfikowanych osiach priorytetowych zawartych w projekcie RPO WP,
  - rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji projektu RPO WP,
  - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie RPO WP, w tym wskazano napotkane trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy,
  - informacje o przewidywanych metodach analizy realizacji projektu RPO WP,
  - informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
  - streszczenie w języku niespecjalistycznym.
- 15 listopada 2005 r. Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego zakończyło opracowywanie Prognozy oddziaływania na środowisko projektu RPO WP.

- W związku ze zmianą procedur przygotowywania programów operacyjnych opracowanych przez MRR (uwzględniających stanowisko KE w kwestii jednofunduszowości programów), zaistniała konieczność znacznego przeformułowania projektu RPO WP, a tym samym korekty Prognozy oddziaływania na środowisko.
- W lipcu 2006 r. przystąpiono do wprowadzania zmian w Prognozie oddziaływania na środowisko w odniesieniu do nowej wersji RPO WP.
- W terminie 15 września – 5 października 2006 r. odbyły się konsultacje społeczne Prognozy oddziaływania na środowisko projektu RPO WP. Ogłoszenie o możliwości składania wniosków i uwag do dokumentu zostało umieszczone na stronie internetowej urzędu marszałkowskiego oraz w prasie lokalnej.
- Kolejnym etapem konsultacji społecznych Prognozy były spotkania finalizujące III etap prac nad projektem RPO WP. Zostały one ogłoszone 11 stycznia 2007 r. Informacja o spotkaniach oraz możliwości składania uwag została przesłana do organów ochrony środowiska, Wojewody Podkarpackiego oraz potencjalnych beneficjentów (jednostek samorządu terytorialnego i partnerów społeczno-gospodarczych). Informacja umieszczona została również w prasie o zasięgu krajowym i lokalnym oraz na stronie internetowej województwa podkarpackiego. W dniach 23 i 24 stycznia 2007 r. odbyły się w sumie 3 spotkania, na których konsultowana była również Prognoza oddziaływania na środowisko projektu RPO WP. W spotkaniach wzięło udział ok. 300 osób.

Kluczowe wnioski dla RPO WP płynące z prognozy oddziaływania na środowisko

Celem opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu RPO WP była:

- Identyfikacja możliwych do określenia skutków środowiskowych (głównie pozytywnych oraz negatywnych) realizacji działań określonych w ramach zidentyfikowanych osi priorytetowych,
- Identyfikacja i eliminacja tych działań, których negatywne skutki środowiskowe pozostają w sprzeczności z wymogami prawa,
- Wskazanie, jeżeli jest to zasadne, rozwiązań alternatywnych przyczyniających się do zmniejszenia obciążeń środowiska.

Najważniejsze wnioski wynikające z prognozy oddziaływania na środowisko to:

- W RPO WP środowisko przyrodnicze powinno uzyskać rangę równorzędną zagadnieniom gospodarczym (znaczna część województwa objęta jest różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu tzn. znajdują się tu parki narodowe, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, rezerваты przyrody, obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, projektowane oraz potencjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000),
- Oddziaływanie **zdecydowanie pozytywne** będzie związane z realizacją projektów dotyczących zachowania oraz ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- Projekt PO WP koncentruje się przede wszystkim na problematyce gospodarczej i społecznej w sposób ogólny odnosząc się do zagadnień środowiskowych w zdefiniowanych osiach priorytetowych za wyjątkiem Osi priorytetowej 3 *Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom* – 14% środków jest przeznaczonych na realizację działań, ale gros projektów, które będą realizowane w ramach m.in. takich osi priorytetowych jak: *Infrastruktura techniczna* czy *Infrastruktura społeczna* będzie sprzyjało ochronie środowiska. Ponadto realizacja projektów z osi priorytetowych *Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka* oraz *Pomoc techniczna* w sposób pośredni przyczyni się do poprawy jakości środowiska..
- Wpływ realizacji części projektów, w zidentyfikowanych osiach priorytetowych, na środowisko przyrodnicze został określony jako mieszany. I tak na etapie realizacji

projektów zaznaczy się negatywne oddziaływanie na środowisko, ale funkcjonowanie zrealizowanych projektów będzie miało pozytywny wpływ na środowisko, będzie sprzyjało ochronie środowiska,

- Oddziaływanie potencjalnie negatywne będzie związane z realizacją projektów, które będą związane robotami budowlanymi w terenach, które nie są jeszcze zainwestowane (drogi, nowe obiekty budowlane), ale etap funkcjonowania już zrealizowanych projektów przy uwzględnieniu niezbędnych wymogów środowiskowych będzie miał z reguły pozytywny wpływ na środowisko,
- Na etapie typowania projektów do realizacji istnieje potrzeba ograniczania możliwości wystąpienia konfliktów pomiędzy rozwojem gospodarczym, rozwojem infrastruktury komunikacyjnej, infrastruktury energetycznej, a ochroną przyrody oraz ochroną obszarów uzdrowiskowych,
- Na etapie typowania projektów do realizacji istnieje potrzeba ograniczania możliwości wystąpienia konfliktów pomiędzy realizacją działań w ramach zidentyfikowanych osi priorytetowych 2 i 3, a zwłaszcza działań w zakresie: Infrastruktury komunikacyjnej, Infrastruktury energetycznej, Infrastruktury ochrony środowiska (faza realizacji), Infrastruktury przeciwpowodziowej i racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi, a ochroną przyrody (sieć obszarów Natura 2000),
- Wyrażna presja na środowisko oraz zabytki może być związana z realizacją działań określonych w osiach priorytetowych:
  - Infrastruktura techniczna – projekty z zakresu infrastruktury komunikacyjnej i energetycznej,
  - Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom – projekty z zakresu infrastruktury przeciwpowodziowej,
  - Infrastruktura społeczna – projekty z zakresu infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz inwestycji w turystykę i kulturę.
- Nie można w sposób jednoznaczny wykluczyć niekorzystnego wpływu niektórych projektów realizowanych w ramach osi priorytetowych na obszary Natura 2000 (np. drogi w obszarach Natura 2000, roboty budowlane dotyczące urządzeń przeciwpowodziowych i melioracyjnych, roboty budowlane dot. zbiorników małej retencji). W przypadku realizacji projektów w tych obszarach należy dokonywać wyboru projektów w taki sposób, aby ich realizacja była jak najmniej szkodliwa dla środowiska, a gdy to będzie niemożliwe należy rozważyć zastosowanie instrumentu, jakim jest kompensacja przyrodnicza,
- Najmniejsze znaczenie dla środowiska będą miały działania realizowane w ramach osi priorytetowej 1 (Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka) oraz osi priorytetowej 6 (Pomoc techniczna).
- Projekt RPO WP nie przewiduje realizacji przedsięwzięć mogących w sposób znaczący oddziaływać na środowisko, oraz takich, które jednoznacznie wskazują na możliwość niekorzystnego oddziaływania transgranicznego.
- Generalnie należy podkreślić, że funkcjonowanie zrealizowanych projektów w ramach RPO WP będzie sprzyjało ochronie środowiska, a tym samym będzie wywierało pozytywny wpływ na zdrowie ludzi i jakość ich życia.
- Pozytywny wpływ na zdrowie i życie ludzi będą miały projekty z zakresu ochrony zdrowia i pomocy społecznej, infrastruktury ochrony środowiska, infrastruktury przeciwpowodziowej oraz zwalczania i zapobiegania zagrożeniom.
- Projekt RPO WP w sposób ogólny, lecz w zasadzie wystarczający, ujmuje zagadnienia dotyczące ograniczania lub zapobiegania negatywnym skutkom dla środowiska planowanego rozwoju gospodarczego i społecznego regionu. W części zawiera działania (rozwój infrastruktury technicznej, infrastruktury ochrony środowiska, rewitalizacja miast,

rewitalizacja pozostałych obszarów, zachowanie oraz ochrona bioróżnorodności i walorów krajobrazowej), których realizacja pozwoli na częściową kompensację negatywnego oddziaływania na środowisko realizacji projektu Programu.

Kierunki dokonanych zmian w RPO WP jako efekt opracowania i konsultacji społecznych oceny oddziaływania RPO WP na środowisko

Poniższa informacja dotyczy:

- Sposobu wykorzystania w projekcie RPO wyników udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.
- Sposobu wykorzystania w projekcie RPO ustaleń zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko.

Ocena oddziaływania na środowisko projektu RPO WP spotkała się z pozytywnym odbiorem społeczeństwa oraz organów zainteresowanych problematyką ochrony środowiska podczas konsultacji społecznych. W następstwie konsultacji wpłynęły dwa formalne wnioski dotyczące Prognozy oddziaływania na środowisko:

- jeden z nich nie dotyczył realizacji działań określonych w RPO tylko budowy kopalni ropy naftowej i gazu Zalesie w Rzeszowie,
- w drugim propozycje zmian dotyczyły głównie modernizacji sieci ciepłowniczych. Analiza propozycji zaproponowanych zmian wykazała, że są one bardzo szczegółowe, dotyczą przede wszystkim wykazania w prognozie, że modernizacji sieci ciepłowniczych ma pozytywny wpływ na środowisko. W odpowiedzi na wniosek wykazano m.in., że:
  - w prognozie nie można brać pod uwagę tylko jednego zakładu. RPO dotyczy terenu całego województwa i możliwości realizowania różnych przedsięwzięć z zakresu infrastruktury energetycznej,
  - ze względu na to, że w RPO WP nie ma wskazań lokalizacyjnych realizacji konkretnych projektów, ani nie wiadomo, jakie projekty będą realizowane, ocenie poddano realizację wszystkich projektów, które mogą być podejmowane w ramach działań określonych w osiach priorytetowych, poza tym ustawodawca uznał, że modernizacja elektrociepłowni może w sposób znaczący oddziaływać na środowisko, a o tym czy i w jakim stopniu oddziałuje na środowisko określi raport o oddziaływaniu na środowisko sporządzany dla konkretnego przedsięwzięcia. Mając powyższe na uwadze nie można w sposób jednoznaczny zakładać, że modernizacja elektrociepłowni oraz sieci ciepłowniczych nie będzie wpływała negatywnie na środowisko.

Najważniejszymi zmianami dokonanyymi w projekcie RPO WP będącymi wynikiem ustaleń zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko jest m.in.:

- przeznaczenie większej ilości środków na projekty realizowane w ramach osi priorytetowej 3 tj. Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom przede wszystkim:
    - Zachowanie oraz ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej, gdzie wśród typów projektów, jakie mogą być realizowane w ramach RPO wprowadzono możliwość realizacji projektów dotyczących obszarów Natura 2000 oraz projekty z zakresu ochrony siedlisk i zachowania różnorodności gatunkowej,
    - Zwalczanie i zapobieganie zagrożeniom.
  - uwzględniono najważniejsze zagrożenia oraz sposoby niwelowania zagrożeń, zwłaszcza w odniesieniu do lokalizacji zakładów zwiększonego ryzyka.
  - określone zostały preferencje dla przedsięwzięć zapisanych w programach wojewódzkich, także z punktu widzenia zdolności niwelowania zagrożeń środowiskowych.
- Instytucja Zarządzająca RPO WP zapewnia, że monitorowany będzie negatywny wpływ na środowisko, wynikający z realizacji Programu.

Monitorowanie wpływu na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013

Art. 10 Dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko mówi, że „Państwa Członkowskie monitorują znaczący wpływ na środowisko, wynikający z realizacji planów i programów, aby między innymi, określić na wczesnym etapie nieprzewidziany, niepożądany wpływ oraz aby mieć możliwość odpowiedniego działania naprawczego”. W tym celu można wykorzystywać, stosownie do potrzeb, istniejące systemy monitoringu w celu uniknięcia powielania monitoringu.

W celu wypełnienia wymogów Dyrektywy dla potrzeb monitorowania wpływu na środowisko w RPO zostanie wykorzystany istniejący system monitoringu środowiskowego województwa podkarpackiego funkcjonujący w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring środowiska wykonywany jest przez Wojewodę Podkarpackiego za pośrednictwem Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Wyniki monitoringu publikowane są na stronach internetowych www.wios.rzeszow.pl oraz corocznie wydawane w formie raportów „Stan środowiska w województwie podkarpackim”. W ramach obowiązków sprawozdawczych, dane uzyskiwane z monitoringu są przekazywane do Komisji Europejskiej, Europejskiej Agencji Środowiska oraz organów konwencji międzynarodowych. Monitoring środowiska prowadzony jest zgodnie z wymogami określonymi w dyrektywach (Ramowa Dyrektywa Wodna, Dyrektywa Rady 96/62/WE z dnia 27 września 1996 w sprawie oceny zarządzania jakością powietrza i dyrektyw pomocniczych – 1999/30/WE, 2000/69/WE, 2002/3/WE, 2004/107/WE).

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska realizowanego przez Wojewodę Podkarpackiego przy pomocy Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie prowadzony jest:

- monitoring jakości powietrza,
- monitoring jakości wód,
- monitoring gleb,
- monitoring hałasu (komunikacyjnego i przemysłowego),
- monitoring promieniowania elektromagnetycznego,
- monitoring przyrodniczy.

Informacje o stanie środowiska pochodzące z monitoringu zamieszczane są w „Raportach o stanie środowiska w województwie podkarpackim” i wykorzystywane m.in. przez jednostki administracji rządowej, samorządowej dla skuteczniejszego zarządzania środowiskiem za pomocą instrumentów prawnych takich jak: plany zagospodarowania przestrzennego, postępowanie w sprawie ocen oddziaływania na środowisko, programy ochrony środowiska, plany gospodarki odpadami, pozwolenia na wprowadzanie substancji do powietrza, pozwolenia wodno – prawne, pozwolenia na emisję pól elektromagnetycznych. Informacje dotyczące monitoringu przyrodniczego prowadzone są w ramach zintegrowanego monitoringu środowiska i publikowane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska na stronie internetowej www.gios.gov.pl.

Na potrzeby monitorowania wpływu na środowisko projektów, które będą realizowane w ramach RPO, w tabeli przedstawiono propozycje wskaźników środowiskowych możliwych do zastosowania na poziomie projektu – wymienionych w Przewodniku po metodach ewaluacji.

Tabela nr 20. Propozycje wskaźników na poziomie projektów dla ilościowego określenia oddziaływań środowiskowych

Elementy środowiska wg Dyrektywy 2001/42 i/lub sektor gospodarki	Propozycje wskaźników na poziomie projektów dla ilościowego określenia oddziaływań, w tym oddziaływań skumulowanych, prognoz oraz monitoringu
Różnorodność biologiczna, flora i fauna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ilość opracowanych planów ochrony dla obszarów NATURA 2000, parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody, ▪ Liczba projektów związanych z zachowaniem różnorodności gatunkowej, ekosystemowej oraz krajobrazowej, ▪ Ilość projektów, których głównym celem jest ochrona siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ▪ Wartość nakładów poniesionych na działania minimalizujące tj. realizacja przejść dla zwierząt, likwidacja barier ekologicznych,
Zdrowie ludzi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba osób zabezpieczonych przed powodzią w wyniku realizacji projektów ▪ Liczba osób zabezpieczonych przed pożarami lasów i innymi zagrożeniami, ▪ Liczba projektów związanych z ochroną zdrowia, ▪ Wartość nakładów poniesionych na ochronę zdrowia
Powierzchnia ziemi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powierzchnia terenów miejskich objętych procesem rewitalizacji, ▪ Powierzchnia terenów zdegradowanych poddanych procesowi rekultywacji,
Wody (gospodarka wodno – ściekowa, ochrona przeciwpowodziowa, retencja wodna)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zmiana ilości nieoczyszczonych ścieków przemysłowych odprowadzanych do wód lub do ziemi, ▪ Długość wybudowanych sieci infrastruktury kanalizacji sanitarnej w km, ▪ Długość wybudowanych sieci infrastruktury kanalizacji deszczowej w km, ▪ Zwiększenie liczby ludności korzystających z systemów wodno – kanalizacyjnych, ▪ Powierzchnia terenów objętych ochroną przeciwpowodziową, ▪ Liczba osób przyłączonych do sieci wodociągowej w wyniku realizacji projektów, ▪ Liczba osób przyłączonych do sieci kanalizacyjnej w wyniku realizacji projektów
Klimat (energetyka, odnawialne źródła energii)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Potencjalna wytworzona moc zainstalowana pochodząca z odnawialnych źródeł energii ▪ Ilość ciepła uzyskanego z alternatywnych źródeł, ▪ Liczba projektów mających na celu poprawę jakości powietrza,
Komunikacja, transport	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba osób korzystających z komunikacji miejskiej, ▪ Liczba pasażerokilometrów w zakupionym/zmodernizowanym taborze komunikacji miejskiej
Odpady	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba osób objętych systemem selektywnej zbiórki odpadów, ▪ Liczba zmodernizowanych składowisk, ▪ Liczba zrekultywowanych zamkniętych składowisk,
Dziedzictwo kulturowe, turystyka, krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wartość nakładów poniesionych na ochronę zabytków, ▪ Liczba przebudowanych obiektów dziedzictwa kulturowego, ▪ Liczba obiektów dziedzictwa kulturowego poddana ochronie, ▪ Liczba turystów odwiedzających obiekty dziedzictwa kulturowego poddane ochronie

Przedstawione w tabeli wskaźniki dla projektów realizowanych w ramach RPO odnoszą się do analizy celów środowiskowych. Źródłem informacji powinny być raporty OOŚ, karty dokumentacyjne przedsięwzięcia w przypadku, gdy raport nie jest wymagany. Ważnych informacji dotyczących oddziaływań środowiskowych koniecznych do przeprowadzenia procesu monitorowania dostarczy procedura oceny projektów oraz system monitorowania realizowanych projektów.

W celu realizacji wymogów Dyrektywy SEA, podjęte zostaną działania pozwalające łagodzić ewentualne zagrożenia środowiskowe związane z wdrażaniem RPO. W związku z powyższym:

- monitoring efektów ekologicznych prowadzony będzie w czasie wdrażania oraz po realizacji RPO,
- na potrzeby monitorowania RPO zostanie powołany Koordynator ds. Środowiska,
- badana będzie spójność RPO z innymi dokumentami strategicznymi opracowywanymi na poziomie województwa,
- RPO będzie weryfikowany w kilkuletnich odstępach,
- zostanie zapewniony udział społeczeństwa przy weryfikowaniu RPO oraz podejmowaniu decyzji dotyczących przeznaczania środków na realizację działań w ramach osi priorytetowych.

W tabeli nr 2 zostały przedstawione wyjaśnienia dotyczące sposobu postępowania w stosunku do rodzajów wpływu lub obszarów potencjalnie zagrożonych, jakie wymienia dyrektywa w pierwszej kolejności.

Tabela nr 21. Działania podejmowane w zakresie monitorowania wpływu RPO na środowisko

Wymagania monitorowania ze względu na rodzaj wpływu oraz obszar potencjalnie zagrożony wg Dyrektywy 2001/42/WE	Zasady postępowania
1. Prawdopodobieństwo, czas trwania, częstotliwość, odwracalność	Potencjalne znaczące oddziaływanie na środowisko, powinno obejmować skalę oddziaływania, prawdopodobieństwo wystąpienia, wpływ wtórny, skumulowany, synergistyczny, skutki krótko-, średnio- i długoterminowe, wpływ stały i tymczasowy, pozytywny i negatywny. Parametry te będą przedmiotem analiz w raporcie 00Ś.
2. Skumulowany charakter wpływu	Obowiązkiem kumulowania wpływów należy objąć wszystkie zamierzenia inwestycyjne RPO w zakresie przewidzianym przez wskaźniki środowiskowe wymienione w tabeli nr 1. Kumulowanie się wpływów należy prowadzić dla całego terenu województwa. W uzasadnionych przypadkach obowiązkiem kumulowania wpływów można objąć obszary szczególnie chronione na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody oraz obszary ochrony uzdrowiskowej.
3. Wpływ transgraniczny	W przypadku stwierdzonego transgranicznego oddziaływania obowiązuje procedura określona w ustawie Prawo ochrony środowiska
4. Zagrożenia dla zdrowia ludzi lub dla środowiska	W przypadku projektów umiejscowionych w obszarach o przekroczonych standardach jakości środowiska i zdrowia ludzi (szczególności realizowanych w terenach o znacznym zagrożeniu awarią przemysłową lub w obszarach narażonych na zalanie wodami powodziowymi) gdzie realizacja jest podyktowana innymi ważnymi względami i nie ma dla nich alternatyw lokalizacyjnych konieczne jest przeprowadzenie analizy i oceny ryzyka stosownie do wymagań Dyrektywy 2003 105 WE z 16 grudnia 2003r. Projekty, których realizacja będzie stanowić bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia ludzi oraz powodować szczególnie znaczące zagrożenie dla środowiska nie powinny być realizowane w ramach RPO.
5. Rozmiar i zasięg przestrzenny (w tym wielkość populacji prawdopodobnie zagrożonej)	Uwzględnianie rzeczywistych rozmiarów zagrożeń oraz ich przestrzennego zasięgu ma uzasadnienie w przypadku nakładania się co najmniej kilku niekorzystnych oddziaływań na małych bądź wrażliwych obszarach i możliwe jest przy zastosowaniu technik GIS. W takich przypadkach należy rozpatrywać łącznie oddziaływania negatywne i pozytywne.
6. Wartość i wrażliwość obszaru potencjalnie zagrożonego z tytułu:	
6.1. Szczególnych właściwości naturalnych lub dziedzictwa kulturowego	Bilansem poszczególnych wpływów realizowanych przedsięwzięć powinny być obszary objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody w tym projektowane i potencjalne obszary Natura 2000, obszary przewidziane do ochrony uwzględnione w Planie Zagospodarowania przestrzennego Województwa Podkarpackiego oraz obszary

	ochrony uzdrowiskowej
6.2. Przekroczonych standardów jakości lub wartości dopuszczalnych	Punktem odniesienia powinny być obszary, na których występują przekroczenia dopuszczalnych norm określonych w przepisach szczególnych dotyczących w szczególności emisji zanieczyszczeń do powietrza, poziomu hałasu, czystości wód powierzchniowych
6.3. Intensywnego użytkowania gruntów	Obszary miejskie oraz przemysłowe
6.4. Wpływ na obszar lub krajobrazy posiadające uznany krajowy, wspólnotowy lub międzynarodowy status ochronny	Jak w 6.1. Wg obowiązującego prawa krajowego i wspólnotowego istniejące, projektowane oraz proponowane obszary Natura 2000 w sprawie przeprowadzania procedury ocen traktowane są równorzędnie

*Załącznik
do uchwały nr 748/312/06
Zarządu Województwa Pomorskiego
z dnia 4 sierpnia 2006 r.*

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
PROJEKTU
REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
DLA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO
NA LATA 2007 – 2013

Wersja po uwzględnieniu uwag wniesionych w postępowaniu z udziałem społeczeństwa

Gdańsk
lipiec 2006 r.

OPRACOWANIE

ZESPÓŁ

WOJEWÓDZKIEGO BIURA PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

w SŁUPSKU:

Mirosława Hałuzo
Grażyna Kubicz
Hanna Wojcieszuk (prowadząca)
Krzysztof Wojcieszuk

Grafika mapowa:
Barbara Brokos

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie w problematykę prognozy oddziaływania na środowisko	
1.1. Podstawa prawna i cel sporządzenia prognozy	str. 3
1.2. Zakres sporządzanej prognozy	str. 4
1.3. Przebieg postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko	str. 5
1.4. Metodyka sporządzanej prognozy, wykorzystane materiały	str. 7
2. Informacja o zawartości Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007 - 2013 oraz jego związkach z innymi dokumentami planowania strategicznego	
2.1. Zawartość dokumentu	str. 9
2.2. Powiązane dokumenty planowania strategicznego na poziomie krajowym, międzynarodowym i regionalnym	str. 11
3. Zestawienie wybranych celów przyjętych w międzynarodowych, krajowych i regionalnych strategiach i programach ochrony środowiska	str. 18
4. Ocena zgodności celów określonych w RPO z celami przyjętymi w międzynarodowych, krajowych i regionalnych dokumentach środowiskowych	str. 21
5. Ocena kompletności diagnozy oraz analizy SWOT zawartych w RPO w aspekcie zagadnień ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju	str. 25
6. Stan i problemy środowiska przyrodniczego województwa pomorskiego	
6.1. Problemy ochrony środowiska przyrodniczego województwa pomorskiego	str. 27
7. Ocena trafności działań RPO w stosunku do zidentyfikowanych problemów ekologicznych środowiska	str. 28
8. Oddziaływanie Regionalnego Programu Operacyjnego na środowisko województwa pomorskiego, w tym na obszary Natura 2000	
8.1. Ocena znaczących skutków środowiskowych realizacji RPO	str. 36
8.2. Oddziaływanie RPO na środowisko w odniesieniu do zdrowia i życia ludzi	str. 49
9. Informacja o możliwym oddziaływaniu transgranicznym	str. 51
10. Informacja o przewidywanych metodach i częstotliwości analizy postępu w realizacji RPO oraz ocena listy wskaźników do monitorowania tej realizacji w odniesieniu do zagadnień środowiskowych	
10.1. Informacja o przewidywanych metodach i częstotliwości analizy postępu w realizacji RPO	str. 52
10.2. Zasady ogólne i mierniki analizy postępu w realizacji RPO	str. 53
10.2. Ocena proponowanej listy wskaźników – cele strategiczne	str. 55
10.3. Ocena proponowanej listy wskaźników na poziomie priorytetów	str. 58
11. Skutki zaniechania realizacji projektu RPO	str. 63
12. Zalecenia z ocen oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Kraju, Narodowej Strategii Spójności, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego	str. 64
13. Wnioski końcowe oraz rekomendacje rozwiązań mających na celu zapobieganie i ograniczanie niekorzystnych oddziaływań na środowisko, wynikających z realizacji projektu RPO	
13.1. Wnioski	str. 65
13.2. Rekomendacje do projektu RPO dla Województwa Pomorskiego	str. 69
13.3. Rekomendacje do innych dokumentów planowania strategicznego i miejscowego	str. 74
14. Streszczenie	str. 74
15. Literatura i materiały źródłowe	str. 78

- jaka część, spośród wspieranych przez RPO opracowanych ekspertyz, studiów i dokumentacji dotyczyła problematyki środowiska.

13. W **Diagnozie**, w podrozdziale - **Informacje ogólne**, na str. 6 skorygować informację o przyrodniczych obszarach chronionych w nawiasie, zamiast: „2 parki krajobrazowe” winno być: **„2 Parki Narodowe”**

W podrozdziale - **Infrastruktura ochrony środowiska** proponuje się:

- na str.16, w pierwszym akapicie, w 11 wierszu od góry skorygować: **„przeżyźnieniu wód**, a nie „przeżyźnieniu gleb”;
- W przedostatnim akapicie na stronie 16 należy zamienić: „ponad 3/4” na: **„ponad 64%¹⁰”** badanych zasobów wód podziemnych;
- W tym samym akapicie, po słowach „i w strefie nadmorskiej” skreślić słowa po myślniku: „nie nadaje się bezpośrednio do eksploatacji. Wskazuje to na konieczność modernizacji stacji uzdatniania na tych obszarach”, ponieważ przedstawiona ocena dotyczy jakości wód podziemnych, a nie jakości wody dostarczanej mieszkańcom do spożycia w sieci wodociągowej. W to miejsce zapisać: **„wymaga przed wprowadzeniem do sieci wodociągowej złożonego uzdatniania. Znaczącym problemem na terenie Żuław, w dolinie Wisły oraz w strefie nadmorskiej są przekroczone w stosunku do dopuszczalnych norm wskaźniki jakości wody, związane z naturalnymi procesami występującymi tam anomalii geogenicznych. Przyczynia się to do wzrostu zawartości fluorków i chlorków w wodach podziemnych. Zjawisko to ujawnia się szczególnie wskutek nadmiernego (lokalnie) poboru wód na cele komunalne.**
- Ostatnie zdanie tego akapitu: **„Dysproporcje w wyposażeniu obszarów wiejskich w podstawową infrastrukturę ochrony środowiska obniżają atrakcyjność gospodarczą i osiedleńczą tych obszarów oraz niekorzystnie wpływają na stan środowiska”** przenieść na koniec akapitu poprzedzającego, w którym opisano dysproporcje w dostępie do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.
- dodanie do treści podrozdziału na str. 17 - po akapicie mówiącym o odpadach medycznych - słów: **„Rozwiązania wymaga problem zagospodarowania osadów ściekowych, narastający w miarę wzrostu ilości i przepustowości oczyszczalni ścieków oraz efektywności procesów oczyszczania”**.

13.3. Rekomendacje do innych dokumentów planowania miejscowego i strategicznego

1. Odpowiednie do możliwych zagrożeń, działania łagodzące zaleca się rozważyć w ramach Strategii Rozwoju Transportu Województwa Pomorskiego oraz planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach wskazujących konkretne lokalizacje i skalę przedsięwzięć transportowych.
2. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego rozważyć najmniej uciążliwe przebiegi sieci kanalizacyjnych, z ewentualnymi propozycjami alternatywnymi, stanowiące mniejsze zagrożenie dla obiektów chronionych i innych komponentów środowiska.
3. Oddziaływanie innych, ogólnie tylko zdefiniowanych w RPO przedsięwzięć mogących pogorszyć stan środowiska, w tym obszarów Natura 2000, należy ocenić w prognozach do nowo sporządzanych lub aktualizowanych sektorowych strategii i programów wojewódzkich, w planach gospodarowania zasobami wodnymi na obszarze poszczególnych dorzeczy, planach ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy, programach ochrony środowiska, programach ochrony środowiska przed hałasem, planach gospodarki odpadami, planach zagospodarowania przestrzennego oraz bezwzględnie w raportach o oddziaływaniu przedsięwzięć na środowisko. W wymienionych opracowaniach należy zaproponować stosowne działania łagodzące negatywne wpływy przedsięwzięć na środowisko.

14. Streszczenie

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 62. 627 z późn. zm.) w zgodnym z Dyrektywą 2001/42/WE art. 40 nakazuje dla projektów programów odnoszących się do dziedzin:

---

¹⁰ Raport o stanie środowiska województwa pomorskiego według badań monitoringowych przeprowadzonych w 2004 roku, [WIOŚ 2005], podaje dane o jakości wody wg nowych zmienionych kryteriów

energetyki, transportu, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej, turystyki, telekomunikacji, wykorzystania terenu i in., ustalających ramy dla późniejszych realizacji przedsięwzięć mogących negatywnie wpływać na środowisko, przeprowadzać postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (OOS). Jej elementem jest dokument zwany **prognozą oddziaływania na środowisko**.

Dokument ten sporządzono zgodnie z:

- Dyrektywą 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (SEA Directive) w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, określająca wymagania przeprowadzenia oceny w odniesieniu do programów mogących mieć znaczące oddziaływanie na środowisko,
- Dyrektywą 2003/4/WE w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska, dostosowaną do postanowień Konwencji z Aarhus, gwarantującej dostęp do informacji o środowisku będących w posiadaniu organów władzy publicznej, każdemu kto zwróci się z wnioskiem o ich udostępnienie.

Przedmiotem opracowanej Prognozy jest Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013, przyjęty przez Zarząd Województwa w dniu 27 kwietnia 2006 r.

W Prognozie uwzględniono uwagi wniesione w trakcie trwającego w dniach 05 czerwca do 26 czerwca postępowania z udziałem społeczeństwa w sprawie oceny oddziaływania na środowisko RPO.

Celem Prognozy jest identyfikacja skutków środowiskowych realizacji postanowień RPO, a więc ustalenie czy przyjęte w dokumencie priorytety i działania gwarantują bezpieczeństwo środowiska przyrodniczego oraz sprzyjają jego ochronie i zrównoważonemu rozwojowi.

Zakres szczegółowości Prognozy odpowiada art. 41 ust.2 i 2a cytowanej wyżej ustawy. W toku postępowania, został on uzgodniony z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Gdańsku. Innych wniosków w toku postępowania nie złożono.

W ramach Prognozy wyodrębniono następujące obszary oceny Projektu Regionalnego Programu Operacyjnego WP:

- kompletność diagnozy oraz trafność analizy SWOT, zawartych w RPO WP w aspekcie zagadnień ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju,
- zgodność celów z zakresu ochrony środowiska i sprzyjających rozwojowi zrównoważonemu proponowanych w RPO WP z celami przyjętymi w międzynarodowych, krajowych i regionalnych dokumentach środowiskowych oraz identyfikację potencjalnych pól konfliktów,
- ocenę trafności działań RPO WP w stosunku do zidentyfikowanych problemów ekologicznych województwa,
- identyfikację i ocenę skutków środowiskowych realizacji priorytetów i działań RPO,
- ocenę przewidywanych metod i częstotliwości analizy postępu realizacji RPO oraz listy wskaźników do monitorowania realizacji RPO WP w odniesieniu do zagadnień środowiskowych.

Dokonując oceny, jednocześnie proponowano korekty i uzupełnienia zapisów. Wnioski z oceny oraz wszystkie propozycje zmian pojawiające się podczas oceny w poszczególnych obszarach zebrano w odrębnym rozdziale Prognozy - Wnioski i rekomendacje.

Diagnozę oraz Analizę SWOT przedstawioną w RPO WP uznano generalnie za wyczerpujące w aspekcie zagadnień ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Zalecono jedynie drobne korekty i uzupełnienia treści.

Dla podkreślenia odniesień do zasady zrównoważonego i trwałego rozwoju w strategicznym celu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2007 – 2013 brzmiącym:

Poprawa konkurencyjności gospodarczej, spójności społecznej i dostępności przestrzennej regionu przy racjonalnym wykorzystaniu specyficznych cech potencjału gospodarczego i kulturowego regionu oraz przy pełnym poszanowaniu jego zasobów przyrodniczych,

zaproponowano użycie słowa „*zrównoważonym*” w miejsce „racjonalnym”, a także rozszerzenie pierwszego z celów strategicznych mówiącego o „podniesieniu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki” poprzez dodanie słów: „*sprzyjających oszczędności surowców i energii*”.

Zalecono rozszerzenie listy celów strategicznych o dodatkowy cel 5: „*Trwała poprawa jakości życia społeczeństwa*”, zwłaszcza, że projekt RPO WP zawiera w swej treści działania i projekty służące jego realizacji. Będzie to także podkreślenie jego spójności z VI Programem działań Wspólnoty w zakresie środowiska naturalnego.

Analiza zgodności określonych w poszczególnych Priorytetach i działaniach RPO celów z zakresu ochrony środowiska i sprzyjających rozwojowi zrównoważonemu, z celami przyjętymi w międzynarodowych, krajowych i regionalnych dokumentach środowiskowych, nie stwierdziła celów sprzecznych z polityką ekologiczną Państwa i Wspólnoty Europejskiej.

Wiele celów RPO mieć będzie pozytywny wpływ na realizację celów sformułowanych w najważniejszych dokumentach strategii sektorowych, a także Programu Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego.

Wpływ największej grupy celów określono jako mieszany - oznacza to, że poziom ogólności ich zapisu lub szeroki zakres założonych działań nie pozwala – przynajmniej na etapie Prognozy - na jednoznaczną ocenę ich wpływu na realizację nadrzędnych celów środowiskowych.

Na potrzeby prognozy OOŚ sporządzono uproszczoną diagnozę stanu środowiska województwa, w której zidentyfikowano 21 najpoważniejszych problemów ekologicznych, występujących mimo wieloletnich starań podejmowanych dla ich ograniczenia. Wiążą się one głównie z:

- niezadowalającą jakością niektórych elementów środowiska, zwłaszcza wód powierzchniowych i powietrza,
- narastaniem zagrożeń związanych działalnością człowieka (składowanie odpadów, hałas komunikacyjny, degradacja ekosystemów i krajobrazu),
- nasileniem zagrożeń naturalnych (powodzie, susze, osuwiska).

Analiza trafności działań przyjętych w RPO, w stosunku do zidentyfikowanych problemów ekologicznych wykazała, że zdecydowana większość z nich ma szansę na rozwiązanie lub zminimalizowanie. RPO nie przyczyni się natomiast do zmniejszenia zagrożenia powodzią na Żuławach, ograniczenia zagrożeń osuwiskami w obrębie brzegów morskich i krawędzi wysoczyzn oraz podniesienia jakości zasobów leśnych. Problemy te mają jednak szansę na rozwiązanie w ramach krajowych programów operacyjnych, dysponujących znacznie większą pulą środków.

Zalecono uwzględnienie w Programie problemu zagrożenia jakości wód podziemnych Żuław i strefy nadmorskiej infiltracją wód słonych, będącą skutkiem lokalnie nadmiernego poboru na cele komunalne, wraz ze sformułowaniem propozycji rozwiązania. Zaproponowano także rozszerzenie opisów niektórych działań o treści związane z promocją środowiska.

Regionalny Program Operacyjny jest dokumentem planowania strategicznego, posługującym się kategoriami ogólnymi i syntetycznymi. Nie odnosi się wprost do przestrzeni, nie zawiera listy konkretnych przedsięwzięć. Stąd też – kierując się zasadą przezorności – dla oceny jego oddziaływania na poszczególne elementy środowiska regionu, w prognozie OOŚ należało przewidywać bardzo szerokie spektrum potencjalnych konfliktów, mogących podczas realizacji powodować nieprzewidziane skutki dla środowiska.

Zidentyfikowano Priorytety i Działania, w obszarze których najliczniej grupują się przedsięwzięcia mogące w sposób znaczący oddziaływać na komponenty środowiska. Są to przede wszystkim:

- P5. Regionalny system transportowy, a w jego obrębie D5.3 Rozwój węzłowej infrastruktury transportowej i D5.1 Rozwój regionalnej infrastruktury drogowej;
- P1. Przedsiębiorczość i D1.4 Wzrost potencjału inwestycyjnego oraz P2. Innowacje, a w jego obrębie D2.2. Wzrost potencjału innowacyjnego.

Znaczącą presję na środowisko mogą powodować też grupy przedsięwzięć związane z:

- P4. Funkcje miejskie i metropolitalne, z D4.1. Rozwijanie zintegrowanych systemów transportu zbiorowego;
- P6. Środowisko i energetyka przyjazna środowisku, z D6.1. Wzmocnienie regionalnego systemu gospodarki odpadami oraz D6.4. Rozwój infrastruktury energetyki odnawialnej;
- P9. Lokalna infrastruktura podstawowa;

Bardzo znaczące potencjalne niekorzystne oddziaływanie na środowisko stwierdzono w Priorytecie 2 – Innowacje. Jest to związane z niedookreśleniem charakteru innowacji, forsowanych jako jakość sama w sobie, przy jednoczesnym podporządkowaniu ich kryteriom prostej efektywności ekonomicznej.

Bezkrytyczne stosowanie rozwiązań innowacyjnych, bez sprawdzenia stopnia ich bezpieczeństwa środowiskowego może wręcz grozić niebezpieczeństwem zachwiania rozwoju zrównoważonego.

Zwraca uwagę, że relatywnie znaczące skutki środowiskowe niesie z sobą również realizacja Priorytetu 6 „Środowisko i energetyka przyjazna środowisku”. Okazuje się, że stosowane dziś technologie unieszkodliwiania odpadów, wytwarzania odnawialnej energii i oczyszczania ścieków nie są doskonałe. Rozwiązując pewne problemy – potencjalnie grożą narastaniem innych.

Potencjalnie uciążliwe oddziaływanie technologii unieszkodliwiania ścieków i odpadów, a także wytwarzania energii odnawialnej stanowi potwierdzenie potrzeby ograniczania – u źródła – ilości wytwarzanych odpadów, produkowanych ścieków i zużywanej energii. Tu właśnie potrzebne są rozwiązania innowacyjne – nie tylko podnoszące wydajność produkcji i efektywność gospodarowania, ale oszczędzające środowisko jako system naturalnej równowagi.

Z uwagi na to, że większość zidentyfikowanych potencjalnych zagrożeń spowodowana jest oddziaływaniem systemów na zbiorowiska ludzkie, potrzebne jest rozszerzenie w dokumencie RPO zapisów sprzyjających optymalnej – z punktu widzenia bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców - lokalizacji przedsięwzięć. W projekcie RPO umieszczono wprawdzie wiele zapisów służących ograniczaniu zjawisk negatywnych dla środowiska i zdrowia ludzi. Znalazły się jednak obszary aktywności, w których stwierdzono ich brak lub niedostateczny zakres – w tych przypadkach zaproponowano w prognozie uzupełnienia.

Nie można wykluczyć szkodliwego wpływu niektórych planowanych działań na obszary Natura 2000. Znaczące oddziaływanie może powodować budowa lub rozbudowa dróg, linii kolejowych czy węzłów transportowych w sąsiedztwie obszarów chronionych włączonych lub planowanych do włączenia do Sieci. W przypadku konieczności projektowania inwestycji na tych obszarach, należy rozważać nieszkodliwe (lub mniej szkodliwe) lokalizacje alternatywne lub - w przypadku, gdy będą one niemożliwe - kompensację przyrodniczą. Kompensacja powinna zapewnić spójność i właściwe funkcjonowanie Sieci Natura 2000.

Relatywnie mniejsze zagrożenie dla projektowanych specjalnych obszarów ochrony siedlisk stanowią sygnalizowane w RPO WP projekty budowy sieci kanalizacyjnych. Wprawdzie swym zasięgiem wkraczają miejscami na obszary wskazane do ochrony w Sieci Natura 2000, lecz negatywne oddziaływanie dotyczyć będzie przede wszystkim okresu realizacji inwestycji, efekty końcowe zaś, w postaci redukcji ścieków, będą pozytywne dla środowiska. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy rozważyć najmniej uciążliwe przebiegi kanalizacji, z ewentualnymi propozycjami alternatywnymi, stanowiące mniejsze zagrożenie dla obiektów chronionych i innych komponentów środowiska.

Oddziaływanie innych, potencjalnie związanych z RPO przedsięwzięć mogących pogorszyć stan środowiska należy ocenić w prognozach do nowo projektowanych i aktualizowanych sektorowych strategii i programów wojewódzkich, w planach gospodarowania zasobami wodnymi na obszarze poszczególnych dorzeczy, planach ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy, programach ochrony środowiska, programach ochrony środowiska przed hałasem, planach gospodarki odpadami, planach zagospodarowania przestrzennego oraz bezwzględnie w raportach o oddziaływaniu konkretnych przedsięwzięć na środowisko. W wymienionych opracowaniach należy zaproponować stosowne działania łagodzące negatywne wpływy przedsięwzięć na środowisko.

Poprawa stanu środowiska uzyskana w wyniku realizacji działań RPO będzie pozytywnie oddziaływała na zdrowie ludzi i jakość ich życia. Oddziaływanie to będzie miało zwykle charakter pośredni, a jego skutki dla zdrowia uwidoczną się przeważnie w dalszej perspektywie czasu. Osobną grupę stanowią przedsięwzięcia oddziałujące na organizm ludzki w sposób bezpośredni i szybko odczuwalny. Należą do nich działania związane z rozwojem infrastruktury ochrony zdrowia, lecznictwa uzdrowiskowego, utworzeniem zintegrowanego systemu ratownictwa medycznego, walką z przestępczością i patologiami społecznymi itp. Najsilniejsze pozytywne oddziaływanie na stan środowiska naturalnego, a w rezultacie na podstawy stałej poprawy zdrowotności i jakości życia jego mieszkańców, będzie miała realizacja działań zawartych w Priorytecie 6 – Środowisko i energetyka przyjazna środowisku oraz Priorytecie 9 – Lokalna infrastruktura podstawowa.

Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego nie przewiduje realizacji przedsięwzięć zaliczanych do szczególnie szkodliwych dla środowiska. Planowany rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, infrastruktury transportowej i ochrony środowiska o znaczeniu regionalnym nie wskazuje na możliwość negatywnego oddziaływania transgranicznego, mogącego objąć terytorium innych państw.

Wybrane dla generalnej oceny realizacji RPO wskaźniki zintegrowanego postępu ekonomicznego pozwalają względnie dobrze monitorować procesy zachodzące w sferze społeczno-gospodarczej, gdzie znaczną rolę odgrywa możliwość kompensacji strat i zysków w skali obszarów. Środowisko przyrodnicze charakteryzuje się jednak szczególną wrażliwością, gdzie zmiana każdego z elementów najczęściej skutkuje zachwianiem całej równowagi. Dlatego też dla oceny jego stanu niezbędne jest uzupełnienie listy mierników generalnych, nie spełniają one bowiem w sposób zadowalający kryterium współdziałania (przenikania) pomiędzy środowiskiem, społeczeństwem i ekonomią.

Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 posługuje się zasadniczo wskaźnikami preferowanymi do oceny realizacji ZPORR. Służą one prawie wyłącznie do pomiaru zamierzonych efektów. Wiele z niekorzystnych zjawisk o charakterze niezamierzonych, czy ubocznych skutków realizacji RPO, jakie mogą wystąpić w środowisku, nie znajduje odbicia w zaproponowanym systemie wskaźników. Nie można w procesie monitoringu RPO ograniczać się do śledzenia wyłącznie efektów i rezultatów zamierzonych działań. Obserwacja – nie zawsze zamierzonych – skutków środowiskowych winna mieć miejsce przynajmniej w polach zarysowanych przez priorytety i cele o charakterze próśrodkowym, a także uznanych za szczególnie agresywne dla środowiska (transport, przedsiębiorczość).

15. Literatura i materiały źródłowe

1. Aktualizacja opracowania ekofizjograficznego do planu zagospodarowania przestrzennego woj. pomorskiego 2005, WBPP Słupsk - DRRiP UM Gdańsk, (mscr);
2. Bilans zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2003, 2004, PIG Warszawa;
3. Core set of Indicators, 2006, European Environment Agency, Copenhagen;
4. Decyzja Nr 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 22.07.2002 r, ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego,
5. Diagnoza stanu gospodarki energetycznej i założenia do regionalnej strategii energetyki ze szczególnym uwzględnieniem źródeł odnawialnych, 2004, UMWP – DRRiP, Gdańsk;
6. Kassenberg A. i in., 2005, Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013, Instytut na Rzecz Ekorozwoju, Warszawa
7. Kistowski M. 2005, „Wstępny projekt Narodowego Planu Rozwoju 2007-2013” a perspektywy ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w Polsce, Kwartalnik „Problemy Ocen Środowiskowych” nr 1(28) s. 35-41;
8. Komunikat nr 3/06 – Kąpieliska morskie, z dn. 19.06.06, 2006, WSSE Gdańsk;
9. Kostarczyk A., Przewoźniak M. (red.), 2001, Identyfikacja przestrzenna struktury przyrodniczej i dziedzictwa kulturowego oraz koncepcja przestrzenna ich ochrony i kształtowania w woj. pomorskim, Praca zbiorowa, BWiWP”PROEKO” i ROSiOŚK, Gdańsk;
10. Kowalczyk R. Szulczewska B. 2002, Strategiczne oceny oddziaływania na środowisko do planów zagospodarowania przestrzennego, EKO-KONSULT Biuro Projektowo-Doradcze, Gdańsk;
11. Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych, 2003, Ministerstwo Środowiska, Warszawa;
12. Krajowa strategia ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań, 2003, dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 25 lutego 2003 r. Ministerstwo Środowiska, Warszawa;
13. Kulig A. 2004, Aktualne problemy w ocenach środowiskowych obiektów gospodarki komunalnej - funkcjonowanie obszarów ograniczonego użytkowania oraz oceny oddziaływania odorantów, Kwartalnik „Problemy Ocen Środowiskowych” nr 4(27);
14. Lenart W., Stoczkiewicz M., Szcześniak E., 2002, Merytoryczne i społeczne źródła procesów OOS, Udział społeczeństwa w decyzjach ekologicznych, EKO-KONSULT Biuro Projektowo-Doradcze, Gdańsk;
15. Metodyka postępowania w sprawie prognozy oddziaływania na środowisko dla Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013, 2004, Ministerstwo Środowiska, Warszawa;
16. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, 2006, (wstępny projekt z 14 lutego), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa;
17. Ocena roczna jakości powietrza w województwie pomorskim za 2005 rok, 2006, WIOŚ Gdańsk;
18. Ochrona Środowiska 1999, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, GUS Warszawa;
19. Ochrona Środowiska i Gospodarka Wodna 1980, 1981a, GUS Warszawa;
20. Opracowanie ekofizjograficzne do planu zagospodarowania województwa pomorskiego, 2001, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk;

**REGIONALNY
PROGRAM OPERACYJNY
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
NA LATA 2007 – 2013**

Katowice, 28 sierpnia 2007 roku

dopiero gdy Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zdołało rozstrzygnąć wątpliwe kwestie z nią związane.

Zadanie piąte – System wdrażania programu operacyjnego

Opis systemu wdrażania został uznany za dość ogólny, uwzględniający jedynie rozporządzenia unijne, NSRO i dostępne w chwili przygotowywania analizowanej wersji programu operacyjnego wytyczne Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Ewaluatorzy przedstawili następujące rekomendacje:

- Należy oprócz wypunktowania kompetencji poszczególnych instytucji zarysować sposób ich funkcjonowania, wzajemnej współpracy na rzecz efektywnego i skutecznego wdrażania RPO – *uwaga została uwzględniona,*
- Należy wskazać również instytucje pośredniczące (ewentualnie wdrażające) przynajmniej w kontekście przedmiotowym. Oznacza to wskazanie, jakie priorytety i działania będą wydzielane na zewnątrz IZ RPO i do ilu instytucji oraz wskazanie powodów takiej decyzji – *uwaga została uwzględniona,*
- Należy dopisać do opisu zarządzania finansowego i certyfikacji urzędy wojewódzkie – *uwaga została uwzględniona,*
- Rekomenduje się (zgodnie z NSRO) skupienie w KM RPO (działającego w imieniu Zarządu Województwa) koordynacji celów strategii rozwoju danego województwa, z celami i mechanizmami realizacji na poziomie regionalnym różnych programów operacyjnych celu 1 i celu 3 polityki spójności i wspólnej polityki rolnej – *uwaga została uznana za istotną, jednak zakres zadań KM został przygotowany zgodnie z zaleceniami Instytucji Koordynującej RPO (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego),*
- Rekomenduje się obligatoryjnie opisanie ogólnych narzędzi i instrumentów wymiany doświadczeń i tworzenia sieci na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym w kontekście tworzenia wspólnotowej wartości dodanej przez system wdrażania⁶⁰.

W odpowiedzi na rekomendacje ewaluatorów przygotowano nowy opis systemu zarządzania, który jest wypadkową wewnętrznych procedur Instytucji Zarządzającej RPO, wytycznych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego i uwagami oceniających.

II. Prognoza oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu dokumentu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 została przygotowana przez niezależnego wykonawcę - Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych z siedzibą w Katowicach, zgodnie z wymaganiami wynikającymi z zapisów ustawy Prawo ochrony środowiska⁶¹. Ustawa ta nakłada obowiązek przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dokumentów o charakterze strategicznym. Obowiązek ten jest zgodny z wymaganiami unijnymi zapisanymi w Dyrektywie w sprawie oceny wpływu

⁶⁰ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006, op.cit.

⁶¹ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902)

niektórych planów i programów na środowisko⁶² oraz z Dyrektywą w sprawie dostępu do informacji dotyczących środowiska⁶³.

Celem prognozy jest określenie możliwych skutków wpływu na środowisko jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego. Prognoza ma również sprawdzić i wykazać czy przyjęte w RPO rozwiązania mają na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, oraz czy uwzględniają ochronę przed powstawaniem możliwych konfliktów i zagrożeń.

Zakres prognozy jest określony w ustawie Prawo ochrony środowiska, w art. 41 ust. 2. - precyzuje problemy, jakie powinny być przedmiotem prognozy.

Prognoza jest dokumentem pomocniczym, wspierającym proces decyzyjny i procedurę konsultacji Programu. Wskazuje zarówno na możliwe negatywne skutki, jak i określa zalecenia pozwalające im przeciwdziałać lub minimalizować. W prognozie zawarta jest ocena stopnia i sposobu uwzględniania aspektów środowiskowych w całości dokumentu jak i w poszczególnych częściach RPO. Szczególną uwagę poświęcono głównym elementom RPO tj. priorytetom i celom operacyjnym. Układ i struktura Prognozy odpowiada wprost wymaganiom zawartym w cytowanej ustawie. Dokument Prognozy składa się z dziewięciu części zasadniczych oraz wstępu, streszczenia, i bibliografii. Zasadniczymi częściami Prognozy są:

Ogólny kontekst rozwojowy, kontekst środowiskowy, znaczące trendy, integracja celów środowiskowych z celami Programu, określenie znaczących rezultatów, działania redukujące, ograniczające i rekompensujące negatywne rezultaty realizacji programu, opis procedury przygotowania prognozy, monitoring i podsumowanie.

W części **ogólny kontekst rozwojowy** przywołano główne składowe dokumentu RPO – Priorytety wynikające z „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020”, które wraz z celami zostały poddane w dalszej części Prognozy ocenie z uwzględnieniem spójności z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Kontekst środowiskowy stanowi omówienie stanu środowiska przyrodniczego Województwa Śląskiego z uwzględnieniem jego specyfiki związanej z dużym zróżnicowaniem jednostek geograficznych i wynikającym z nich bogactwem krajobrazów oraz z uwzględnieniem aspektu ochrony różnorodności biologicznej, a także analizy zagrożeń w relacji do poszczególnych komponentów środowiska.

Rozdział **Znaczące trendy** stanowi analizę symulacyjną trendów zmian stanu środowiska w województwie śląskim przyjmującą, że RPO nie jest realizowany. Przyjęte założenie wykazuje, że wariant rozwojowy województwa śląskiego bez realizacji celów zapisanych w RPO będzie stabilizował, a nawet pogarszał, choć nieznaczco, obecny stan środowiska województwa. W kontekście analizy symulacyjnej wariant wprowadzający RPO może być określony, jako przyspieszenie pozytywnych zmian środowiskowych w województwie, w przeciwieństwie do wariantu braku realizacji RPO.

Integracja celów środowiskowych z celami Programu zawiera ocenę spójności RPO z innymi dokumentami strategicznymi w zakresie celów strategicznych odnoszących się do problematyki środowiska i zrównoważonego rozwoju. Przeprowadzono ocenę spójności

---

⁶² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21 lipca 2001 r., str. 30; Dz. Urz. Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t.6, str. 157)

⁶³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 roku w sprawie dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14 lutego 2003 r., str.26; Dz. Urz. Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 375)

z najważniejszymi dokumentami strategicznymi szczebla regionalnego i krajowego oraz ze wskazanymi regulacjami prawnymi krajowymi i unijnymi.

Część Prognozy zawierająca **określenie znaczących rezultatów** stanowi kluczowy element dokumentu. Ocenie poddano wszystkie cele szczegółowe wchodzące w zakres każdego z dziewięciu priorytetów RPO. Przyjęto, że wpływ na środowisko będzie występował w ujęciu dwupłaszczyznowym:

1. Zasobów i chłonności,
2. Ekosystemowości, bioróżnorodności i dziedzictwa przyrodniczego oraz kulturowego.

Dodatkowo w ocenie przeprowadzonej w relacji do tych dwóch płaszczyzn wprowadzono zróżnicowanie horyzontu czasowego na oddziaływanie krótko i długoterminowe oraz przyjęto stopniowanie skali przestrzennej od zasięgu lokalnego, poprzez regionalny do ponad regionalnego. Zastosowano sześciostopniową skalę oceny przyjmując za wartość:

- pewność wystąpienia negatywnych skutków środowiskowych - bariera lub zmiana celu
- wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych skutków środowiskowych
- prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych lub pozytywnych skutków środowiskowych w zależności od uwarunkowań i okoliczności
- prawdopodobieństwo wystąpienia pozytywnych skutków środowiskowych
- pewność wystąpienia korzystnych skutków środowiskowych – poparcie celu ze względów środowiskowych
- nieistotne skutki środowiskowe

Ocena wpływu poszczególnych celów planowanych do realizacji w ramach RPO w ujęciu wskazanych dziewięciu priorytetów jest generalnie pozytywna. Niektóre z działań planowanych dla osiągnięcia przyjętego celu będą wymagały zwiększonej uwagi i staranności, a w niektórych przypadkach podjęcia działań o charakterze zabezpieczającym.

Działania zapobiegające, redukujące, rekompensujące negatywne efekty realizacji Programu przedstawiono w kolejnej części Prognozy. Przyjęto zasadę, że działania zapobiegające, redukujące lub rekompensujące negatywne efekty realizacji RPO zostaną wskazane w ślad za oceną poszczególnych celów szczegółowych sformułowanych w ramach priorytetów. W przypadku Priorytetu I *Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość* podkreśla się szczególnie potrzebę zwrócenia uwagi na aspekty środowiskowe przy lokalizacji przedsięwzięć. Zwraca się uwagę na konieczność ponownego wykorzystania przestrzeni, czyli lokalizowania działalności gospodarczej na terenach, gdzie w przeszłości była ona realizowana. Ponadto, należy zwrócić uwagę na ochronę terenów przyrodniczo cennych, a także stosować kompensację przyrodniczą w przypadku bezwzględnej konieczności naruszenia obszaru cennego przyrodniczo. W Priorytecie III *Turystyka* działania minimalizujące odnoszą się do celu szczegółowego *Poprawa jakości infrastruktury turystycznej regionu* oraz do celu szczegółowego *Tworzenie i rozwój regionalnych produktów turystycznych*. Podkreślono szczególnie konieczność ochrony obszarów przyrodniczo-cennych ze szczególnym uwzględnieniem Jury Krakowsko-Częstochowskiej oraz konieczność zastosowania zasady nieprzekraczania pojemności i chłonności środowiska oraz uwzględniania w planowaniu przestrzennym form ochrony przyrody i NATURA 2000. Priorytet V *Środowisko* wymaga również zastosowania szczególnych zasad w przypadku celów szczegółowych *Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz poprawa bezpieczeństwa powodziowego* zarówno w relacji do działalności związanej z oczyszczalniami ścieków, jak i regulacji rzek oraz budowie zbiorników małej retencji.

W Priorytecie VII *Transport* cel szczegółowy *Udrożnienie sieci drogowej województwa* wiąże się ze wzrostem długości dróg, realizacja tego priorytetu związana jest z istotnymi skutkami środowiskowymi w postaci zanieczyszczenia powietrza oraz pogorszenia klimatu akustycznego w otoczeniu dróg. Dlatego konieczne jest przestrzeganie środowiskowych zasad projektowania i budowy rozwiązań komunikacyjnych

Opis procedury przygotowania Prognozy stanowi zawartość kolejnej części dokumentu Prognozy. Procedura przygotowania prognozy oddziaływania na środowisko miała charakter interaktywny, łączyła pracę dwóch zespołów: zespołu ekspertów opracowujących dokument RPO oraz zespołu ekspertów dokonujących prognozy i oceniających ten dokument z punktu widzenia spełnienia kryteriów środowiskowych i zrównoważonego rozwoju przy wykorzystaniu Techniki Grupy Imiennej. Przedmiotem Prognozy były kolejne wersje RPO (grudzień 2005, luty 2006, czerwiec 2006).

Prognoza została poddana powszechnym **konsultacjom społecznym** w lipcu 2006 roku. Pozytywne opinie odnośnie dokumentu wystosowali również wojewoda śląski i inspektor sanitarny. Stosowna informacja zostanie dodana do RPO

Monitoring stanowi ostatnią przed **Podsumowaniem** część Prognozy. System monitoringu skutków środowiskowych poszczególnych projektów realizowanych w ramach RPO powinien być elementem systemu monitoringu RPO. Zgodnie z zapisami w RPO przewiduje się powołanie Regionalnego Komitetu Monitorującego (RKM) Do głównych zadań Komitetu Monitorującego RPO należy:

- rekomendowanie działań i kryteriów wyboru projektów w ramach RPO (kryteria te podlegają rewizji w zależności od potrzeb),
- rozpatrywanie propozycji przesunięć środków w ramach priorytetów RPO,
- okresowe badanie postępu w zakresie osiągnięcia celów RPO,
- rozpatrywanie i zatwierdzanie przygotowanych przez Instytucję Zarządzającą sprawozdań,
- opiniowanie zmian „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013”.

Podsumowanie stanowi zamknięcie dokumentu Prognozy sformułowaniem, że „Negatywne skutki środowiskowe, jeśli wystąpią, będą przede wszystkim lokalne i krótkotrwałe zarówno w odniesieniu do zasobów środowiskowych, chłonności środowiska, a także wpływu na ekosystemy, różnorodność biologiczną oraz dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe”.

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

EKO-OPIS
Łucja Krupińska
mgr ochrony środowiska
ul. Witosa 27/40
10-688 Olsztyn

Prognoza oddziaływania na środowisko

Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013

(projekt z 19 czerwca 2006 r.)

Autorzy

mgr Łucja Krupińska

mgr Ryszard Głowacz

Olsztyn, lipiec-sierpień 2006 rok

Spis treści.

1. Informacje o zawartości, głównych celach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007 - 2013 oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami	3
2. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektu Regionalnego Programu Operacyjnego „Warmia - Mazury 2007 – 2013”	4
3. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem ...	9
4. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia Regionalnego Programu Operacyjnego „Warmia – Mazury 2007 – 2013”, w szczególności dotyczące obszarów chronionych.....	9
5. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym albo krajowym, istotne z punktu widzenia Regionalnego Programu Operacyjnego „Warmia – Mazury 2007 – 2013” oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.....	14
6. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko (w tym na zdrowie ludzi) oraz zabytki, w tym oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe.....	17
6.1. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko (w tym na zdrowie ludzi).....	17
6.2. Przewidywane znaczące oddziaływania na zabytki.....	19
7. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, zmniejszanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu Regionalnego Programu Operacyjnego „Warmia – Mazury 2007 – 2013”.....	30
8. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do wyboru, w tym także wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.....	31
9. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy.....	32
10. Przewidywane metody analizy realizacji projektowanego Regionalnego Programu Operacyjnego „Warmia – Mazury 2007 – 2013” oraz częstotliwości jej przeprowadzania.....	33
11. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.....	34
12. Streszczenie.....	35
Literatura.....	40

Załączniki tabelaryczne.

Tabela 1. Potencjalny wpływ działań Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013 na środowisko przyrodnicze, warunki równoważenia rozwoju i zdrowie ludzi.

Tabela 2. Prognoza wpływu działań Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013 na zabytki.

W ramach Konwencji Helsińskiej (o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego) i z inicjatywy działającej na podstawie tej konwencji Komisji Helsińskiej (HELKOM), został wykonany przez międzynarodowy zespół Polsko – Rosyjski w 1995 roku Plan Zintegrowanego Zarządzania Obszarami Przybrzeżnymi Zalewu Wiślanego, zaktualizowany w 1999 r.

Również w latach 1995 – 1996 zostały opracowane koncepcje Transgranicznych Obszarów Chronionych: TOCh „Suwalsko – Wisztyneckiego” i TOCh „Zalew Wiślany”, autorstwa Instytutu Ochrony Środowiska. W koncepcji TOCh „Zalew Wiślany” proponuje się utworzenie „międzynarodowego parku morsko – krajobrazowego”.

Działania zapisane w Regionalnym Programie Operacyjnym nie odnoszą się wprost do wykorzystania współpracy międzynarodowej dla ochrony środowiska, ani do potrzeby utworzenia wymienionych Transgranicznych Obszarów Chronionych. Nie ma również działań na rzecz wspólnego rozwiązywania problemów ochrony środowiska z Obwodem Kaliningradzkim.

Ze względu na wododziałowe położenie obszaru województwa wody powierzchniowe odpływają z jego terenu w różnych kierunkach – również na terytorium Obwodu Kaliningradzkiego. W kierunku Obwodu odpływa między innymi największa rzeka województwa – Łyna, której wody mają w przekroju przygranicznym charakter pozaklasowy. Również dochodzi do zalewania obszarów w dolinie rzeki Węgorapy (okolice miejscowości Mieduniszki) przy granicy z Obwodem Kaliningradzkim. Zsynchronizowana praca budowli piętrząco – upustowych na rzekach Węgorapie, Gołdapie i Kanale Brożajckim ma decydujące znaczenie w zakresie ochrony przeciwpowodziowej w tym rejonie.

Wsparcie działań w zakresie budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków a także lokalnego monitoringu jakości wód w aspekcie zanieczyszczeń rolniczych przyczyni się do poprawy jakości wód i powinna wpłynąć również na poprawę jakości także wód odpływających do Obwodu Kaliningradzkiego. Również wsparcie działania: inwestycje w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, powinno przyczynić się do ograniczenia strat w dolinie Węgorapy po obu stronach granicy jak także umożliwić racjonalne i celowe gospodarowanie wodą.

12. Streszczenie.

Konieczność wykonania niniejszej prognozy wynika z Ustawy Prawo ochrony środowiska. Artykuł 41 ust.1 tej ustawy nakłada obowiązek wykonania prognozy oddziaływania na środowisko między innymi do programów opracowywanych przez organy administracji, ustalających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Zakres i stopień szczegółowości prognozy uzgodniony został przez Wojewodę Warmińsko – Mazurskiego oraz przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie.

Analizowany „Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013” (projekt z 19 VI 2006 r.) przedstawia diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej, z analizą SWOT oraz główne cele i priorytety obowiązującej Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020. Główny cel Programu określa się następująco: „Wzrost konkurencyjności gospodarki oraz liczby i jakości powiązań sieciowych”. Określa się także 3 cele szczegółowe. Jedną z osi priorytetowych (celów operacyjnych) jest „Wzmocnienie pozycji województwa w europejskich sieciach przyrodniczych poprzez poprawę lub zachowanie dobrego stanu środowiska i zapobieganie jego degradacji”.

„Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013” tworzony jest w oparciu o *Narodową Strategię Spójności*, wyrażoną obecnie przez „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013” (NSRO) wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Wsparciem tym mogą zostać objęte między innymi: środowisko, zapobieganie i zwalczanie zagrożeń przyrodniczych i technologicznych, inwestycje w kulturę, inwestycje w ochronę zdrowia i infrastrukturę społeczną.

W niniejszej prognozie scharakteryzowano istniejący stan środowiska oraz jego przypuszczalne zmiany. Region warmińsko-mazurski wyróżnia się w skali kraju i Europy różnorodnością i bogactwem środowiska przyrodniczego oraz wysokimi walorami krajobrazowymi. Jakość poszczególnych elementów środowiska na ogół w mniejszym lub większym stopniu ulega poprawie. Dotyczy to powietrza atmosferycznego, zdrowotności lasów, środowiska wodnego. Następują jednak zmiany krajobrazów, głównie w związku z urbanizacją terenów nadjeziornych. W przewadze są zmiany obniżające walory krajobrazowe i przyrodnicze.

W prognozie zidentyfikowano problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia RPO. Dotyczą one wrażliwości środowiska wodnego na działalność człowieka na większości obszarów województwa takich jak: zlewnie jezior, tereny wododziałowe, wód podziemnych bez izolacji, Żuławy. Opisano gospodarkę ściekową, ochronę powierzchni ziemi, odnawialne źródła energii oraz przyrodnicze obszary chronione. Atrakcyjność i wielowalorowość środowiska regionu, w połączeniu ze znacznym popytem na zasoby przyrodnicze, jest źródłem konfliktogenności. Działania, które zamierza się objąć wsparciem w ramach RPO nie odnoszą się bezpośrednio do ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

Prognoza zawiera informacje o celach ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu krajowym i międzynarodowym istotnych z punktu widzenia RPO oraz o sposobach uwzględnienia ich w projektowanym dokumencie. Przyjęta w 1997 r. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* stwierdza, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Ochrona środowiska jest obowiązkiem m.in. władz publicznych, które poprzez swą politykę powinny zapewniać bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom. *II Polityka Ekologiczna Państwa*, przyjęta przez Sejm 23 sierpnia 2001 r., określa jako główny cel zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju. Ustala też cele krótkookresowe, średniookresowe i długookresowe. Polska jest stroną wielu konwencji międzynarodowych z zakresu ochrony przyrody, między innymi konwencji o różnorodności biologicznej, przyjętej w 1992 r. w Rio de Janeiro.

Główny cel zawarty w projekcie *Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013* „Wzrost konkurencyjności gospodarki oraz liczby i jakości powiązań sieciowych” nie odnosi się wprost do ochrony środowiska i zasady zrównoważonego rozwoju.

Idea zachowania środowiska przyrodniczego na poziomie wysokich standardów wyrażona jest poprzez jeden z celów operacyjnych (jedną z osi priorytetowych): „Wzmocnienie pozycji

województwa w europejskich sieciach przyrodniczych poprzez poprawę lub zachowanie dobrego stanu środowiska i zapobieganie jego degradacji”.

Działania sformułowane w ramach tego celu związane są w większości z poprawą jakości środowiska wodnego, zalesianiem, poprawą jakości powietrza i ochroną powierzchni ziemi. Działania te są realizacją głównie średniookresowych celów II Polityki Ekologicznej Państwa, celów związanych z poprawą stanu środowiska.

Natomiast w analizowanym projekcie RPO, w ramach wzrostu potencjału turystycznego, zapisano działanie przewidujące rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach o wybitnych walorach przyrodniczych. Uważa się, że działanie to może być sprzeczne z jednym celów długookresowych II Polityki Ekologicznej Państwa sformułowanym jako „utrzymanie i ochrona istniejących ekosystemów (w tym naturalnych siedlisk roślin i zwierząt) cennych przyrodniczo, a także o dużym znaczeniu ekologicznym”.

Większość działań, których realizacja może otrzymać wsparcie finansowe w ramach RPO ma wpływ na komponenty i elementy środowiska przyrodniczego oraz warunki równoważenia rozwoju, a także na zdrowie ludzi.

Realizacja tych działań znacząco korzystnie powinna wpłynąć głównie na zdrowie ludzi, jakość wód (powierzchniowych i podziemnych), jakość powietrza, zasoby (poprzez recykling), a w ramach równoważenia rozwoju także na długość podróży i ilość podróży zmotoryzowanych, poziom wykorzystania energii odnawialnych, absorpcję dwutlenku węgla. Znacząco korzystny wpływ części działań dotyczy też jakości wizualno-estetycznej krajobrazu, atrakcyjności podróży pieszych i rowerowych i potencjału biotycznego terenów.

Korzystnym znaczącym oddziaływaniem na największą ilość komponentów środowiska, warunków równoważenia rozwoju i zdrowia ludzi charakteryzuje się zalesienie (10 pozycji). Korzystne znaczące oddziaływanie na 3 komponenty środowiska i warunki równoważenia rozwoju oraz zdrowie ludzi dotyczą takich działań jak budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków, gospodarka odpadami.

Dwa rodzaje działań zidentyfikowano jako oddziaływujące znacząco negatywnie na kilka komponentów środowiska i warunków równoważenia rozwoju. Dotyczy to rozwoju infrastruktury turystycznej na obszarach o wybitnych walorach przyrodniczych i częściowo rozbudowy i modernizacji układu drogowego – chociaż dostrzega się też aspekty pozytywne związane głównie z możliwością skanalizowania wielkotonażowego ruchu samochodowego na drodze nr 16.

Część wspieranych działań na tym stopniu ogólności charakteryzuje się dużą dozą niepewności co do ich oddziaływania na środowisko, które to oddziaływanie zależeć będzie od konkretnych lokalizacji i rozwiązań. Dotyczy to głównie części działań związanych ze wzrostem potencjału turystycznego, części działań wspieranych w ramach wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw oraz inwestycji w infrastrukturę wytwarzania i przesyłu energii ze źródeł odnawialnych. Projekt programu zawiera jednak w większości zapisy zabezpieczające przed wspieraniem działań mogących szkodzić środowisku, pozostałe proponuje się osłonić warunkami ochrony środowiska.

Realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego będzie miała znaczący wpływ również na zabytki. Należy zwrócić uwagę na możliwe oddziaływania pozytywne, prowadzące do lepszego zagospodarowania i użytkowania obiektów zabytkowych, poprawy ich stanu na skutek realizacji remontów, restauracji i konserwacji poszczególnych obiektów i ich zespołów jak również zamierzeń rewitalizacyjnych w zabytkowych zespołach staromiejskich. Wydaje się że szczególnych efektów można oczekiwać w stosunku do zaniedbywanych w ostatnich okresach zabytków techniki, oraz terenów starych miast

historycznych, jak również zespołów po wojskowych. Pojawia się tu szansa pogodzenia priorytetów rozwoju regionu z celami ochrony i konserwacji zabytków. Przewidywany znaczny rozwój techniki cyfrowej powinien dać bardzo ważny i znaczący efekt w postaci zbudowania systemu monitoringu i ochrony zabytków ruchomych zarówno zgromadzonych w muzeach jak i przede wszystkim w kościołach. Rozwój tej sfery powinien skutkować również znacznym wzrostem działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących zarówno konsumentów jak i inwestorów, powiązanych z rozwojem różnych form turystyki.

W sposób oczywisty pojawiają się również zagrożenia dla substancji zabytkowej. Dotyczą one w szczególności zabytków archeologicznych narażonych na niszczenie na skutek realizacji inwestycji. Jednak w tych przypadkach możliwa jest kompensacja złych skutków przez zapewnienie odpowiedniego planowania ratowniczych prac badawczych, oraz realizację zaplecza muzealno-magazynowego dla przechowywania materiałów z badań. Podobnie wcześniejsze szczegółowe planowanie powinno uchronić krajobraz kulturowy, będący liczącą się wartością regionu warmińsko-mazurskiego, od potencjalnie możliwych niekorzystnych ingerencji na skutek budowy i rozbudowy infrastruktury technicznej i inwestycji energetycznych. Dotyczy to zarówno poszczególnych kategorii zabytków, jak architektury urbanistyki czy zieleni jak i wartości krajobrazowych takich jak widoki, panoramy, jednostki i wnętrza architektoniczno-krajobrazowe.

Działanie opisane w projekcie RPO w *osi priorytetowej 2; Turystyka*, jako „rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach o wybitnych walorach przyrodniczych”, jako działanie o przewidywanym znaczącym negatywnym wpływie na jakość tych cennych obszarów i nie mające odniesienia w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa, powinno się usunąć z analizowanego projektu RPO, względnie zmodyfikować wyłączając infrastrukturę najbardziej obciążającą środowisko (baza noclegowa, gastronomia).

Z porównania przewidywanych nakładów na realizację Programu ochrony środowiska i Planu gospodarki odpadami do lat obowiązywania RPO Warmia i Mazury wynika, że można rozważyć znaczące podwyższenie wsparcia do działań w ramach *osi priorytetowej 6: Środowisko przyrodnicze*.

W związku z wysoką jakością środowiska przyrodniczego i potrzebą jego zachowania oraz celami Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa do roku 2020 proponuje się w ramach RPO – o ile to możliwe – zapewnić wsparcie systemu produkcji i promocji wytwarzanej w Regionie żywności wysokiej jakości.

W związku ze zmniejszaniem się stopnia naturalności krajobrazów (szczególnie nadjeziornych), sugeruje się aby element ten był wspierany w RPO (w ramach działań zapisanych w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa*). Tereny preferowane do zalesień proponuje się uzupełnić o takie, które są istotne dla zapewnienia warunków dla wędrowek zwierząt.

W celu zmniejszenia uciążliwych oddziaływań drogowych, szczególnie od dróg głównych (takich jak droga krajowa nr 16) sugeruje się wspierać realizację zwartych pasów zieleni przydrożnej (tzw. stref ekologicznych) oraz komunikacji zbiorowej.

Sporządzając niniejszą prognozę zastosowano metody opisowe, porównawcze i matrycowe. Wynikiem tych ostatnich są załączone tabele.

Analizowany projekt RPO zawiera przewidywane wskaźniki monitoringu jego realizacji w dwóch poziomach: rezultatu i oddziaływania. Sugeruje się uzupełnienia dość skromnie zaproponowanych wskaźników monitorujących działania i ich efekty w zakresie ochrony środowiska.

Realizacja części działań przewidzianych do wsparcia w ramach analizowanego projektu RPO prawdopodobnie będzie miała korzystny wpływ na jakość środowiska przyrodniczego terenów Obwodu Kaliningradzkiego. Dotyczy to zwłaszcza środowiska wodnego, w tym głównie poprawy jakości wód wpływających na teren Obwodu z obszaru województwa warmińsko-mazurskiego.

Wersja 8.0

ZARZĄD
WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

**WIELKOPOLSKI REGIONALNY
PROGRAM OPERACYJNY
NA LATA 2007 – 2013**

NARODOWA
STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wielkopolska

Unia Europejska

Poznań, sierpień 2008 roku

9. Analiza oddziaływania realizacji WRPO na środowisko

a) Tryb prac na oceną, podstawy prawne

Obowiązek sporządzania prognozy wynika z przepisów ustawy *Prawo ochrony środowiska*, zgodnie z którymi „... projekty strategii rozwoju regionalnego wymagają przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, którego elementem jest prognoza oddziaływania na środowisko”. Odpowiedzialnym za wykonanie Prognozy jest organ administracji publicznej opracowujący projekt dokumentu lub wprowadzający zmiany do przyjętego już dokumentu. Wykonawcą analizy jest podmiot zewnętrzny wyłoniony zgodnie z Prawem zamówień publicznych.

Prognoza oddziaływania na środowisko wykonana została dla Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 (WRPO), który umożliwi praktyczną realizację „Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020”. Strategie regionalne są, bowiem, realizowane poprzez programy operacyjne. Dla „Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020” również została wykonana oddzielna „Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020”.

Prognoza oddziaływania na środowisko wykonana dla Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 nie wskazała na występowanie znacznych zagrożeń dla środowiska w wydzielonych kategoriach interwencji. Ustalono ponadto, iż na etapie realizacji należy podejmować działania eliminujące ewentualne konflikty środowiskowe.

b) Założenia prac nad SEA

Podstawowym celem prognozy było ustalenie, czy zapisy projektu WRPO nie naruszają prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Istotą sprawy jest sytuacja, w której względy ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju są rozważane na równi z innymi celami i priorytetami (gospodarczymi i społecznymi). Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Podlegający ocenie dokument w swoim założeniu jest dokumentem ogólnym, chociaż definiuje nie tylko priorytety i ich cele, które wyznaczają kierunki rozwoju, lecz także określa terminy ich osiągnięcia i wielkość przewidywanych środków finansowych. W związku z tym ocena oddziaływania na środowisko może mieć w tej sytuacji jedynie charakter jakościowy.

Dokument ten nie określa wszystkich miejsc lokalizacji projektów służących osiągnięciu celów. Nie można, zatem, na tym etapie analizy ściśle zidentyfikować i zlokalizować znaczących oddziaływań realizacji WRPO na środowisko przyrodnicze.

c) Konsultacje

Prace nad WRPO zaczęły się już w grudniu 2004 roku. W styczniu 2006 roku rozszerzono je o prace nad analizą oddziaływania na środowisko, które trwały do końca prac nad programem, czyli do stycznia 2007 roku.

Istotą tych prac było równoległe tworzenie obydwu dokumentów. Taka metoda pozwoliła na bieżące korygowanie projektu WRPO, na podstawie wyników prac nad prognozą. Obydwa dokumenty systematycznie korygowane były także w toku konsultacji społecznych.

Dla potrzeb konsultacji społecznych wykorzystano kilka form komunikacji partnerami społecznymi. Kolejne wersje projektu dokumentu zamieszczane były w specjalnym serwisie na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego. Ponadto, dla tych potrzeb wykorzystano specjalny adres poczty elektronicznej. Na stronie internetowej zaproszono do zgłaszania uwag oraz podano informacje o udostępnieniu projektu prognozy w Urzędzie Marszałkowskim.

Projekt prognozy, wraz z projektem WRPO, był także przedmiotem dyskusji na forum cyklu konferencji, jakie odbyły się od czerwca do września 2006 roku. Zaproszono na nie kilka tysięcy przedstawicieli partnerów społecznych, w tym przedstawicieli organizacji ekologicznych.

W wyniku konsultacji powstał zbiór uwag i propozycji, które w różnym stopniu uwzględniono w tym dokumencie. Uwagi te można podzielić na dwie grupy. Z jednej strony zgłaszano propozycje zwiększenia wymiaru środowiskowego programu, niezależnie od rodzaju działań projektowanych w WRPO – w dyskusji na ten temat dominowali przedstawiciele organizacji ekologicznych i poszczególni mieszkańcy, a z drugiej, zgłaszano propozycje zwiększania nakładów na dziedziny, nie zawsze przyjazne dla środowiska.

d) Główne wnioski

Analiza macierzy wpływu realizacji Priorytetów WRPO pozwoliła wskazać na zasadniczą grupę kategorii interwencji w ramach Priorytetów o potencjalnym znaczącym oddziaływaniu na środowisko. Są to kategorie interwencji generalnie związane z rozwojem infrastruktury drogowej, kolejowej, lotniczej, budową sieci przesyłowych energii i paliw oraz rozwojem terenów inwestycyjnych, szczególnie terenów aktywizacji gospodarczej i pozarolniczych funkcji obszarów wiejskich (m.in. Priorytet II: Infrastruktura komunikacyjna). Do kategorii interwencji związanych z rozwojem infrastruktury technicznej stanowiących źródło potencjalnych znaczących negatywnych oddziaływań zaliczono zwłaszcza inwestycje liniowe, będące w większości inwestycjami pogarszającymi stan środowiska. Powodują one zróżnicowany charakter zakłóceń i zmian środowiska przyrodniczego, zarówno naturalnych jego cech, jak i zmian antropogenicznych. Poza zachwianiem równowagi środowiska przyrodniczego również wywierają ujemny wpływ na wartościowe cechy krajobrazu, a także na pozytywne efekty długoletniej działalności człowieka związane z kształtowaniem krajobrazu. Do najważniejszych inwestycji liniowych mających duży wpływ na stan środowiska przyrodniczego w województwie wielkopolskim zaliczono drogi regionalne oraz linie elektroenergetyczne. Stanowią one bariery ograniczające lub przerywające ciągłości układów przyrodniczych, powodują dalszą fragmentację i izolację ekosystemów, stanowią znaczne obciążenie dla środowiska poprzez hałas, wibracje, zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych oraz występowaniem poważnych awarii (np. podczas przewozów materiałów niebezpiecznych). Obok negatywnych skutków, jakie wywołuje w środowisku przyrodniczym budowa autostra-

dy i dróg ekspresowych, należy wskazać także na pozytywne skutki realizacji tych inwestycji. Wyprowadzają one ruch pojazdów (głównie tranzytowy) poza tereny miejskie, zmniejszając w znacznym stopniu hałas komunikacyjny, i poprawiają warunki bioklimatyczne poprzez zmniejszenie emisji spalin, wpływają pozytywnie na zwiększenie bezpieczeństwa i komfort jazdy oraz skracają czas podróży. Z tego względu negatywna lub pozytywna ocena potencjalnego wpływu realizacji wybranej kategorii interwencji w ramach Priorytetu nie może być rozpatrywana indywidualnie. Rozwój społeczno-gospodarczy jest wypadkową wielu działań kumulujących pozytywne, negatywne lub neutralizujących negatywne wpływy realizacji różnych działań. Rozwój działalności gospodarczej, i co za tym idzie wzrost obciążenia środowiska, musi być bezwzględnie rekompensowany celami ukierunkowanymi na rzecz ochrony środowiska.

Drogi należy zaliczyć do przedsięwzięć, które w znaczący sposób mogą oddziaływać zarówno na kształtowanie zasobów wód powierzchniowych, jak i na ich jakość. Oddziaływanie to może być różne, w zależności od rodzaju i parametrów inwestycji, stanu środowiska przyrodniczego, warunków geologicznych, systemu zasilania rzek, topografii terenu itp. Najbardziej widoczne oddziaływania związane są z:

- przekształceniami koryta rzeki i zabudową brzegów, wykonywanymi przy przecięciach rzek i dolin trasami drogowymi
- odprowadzaniem spływów opadowych do wód powierzchniowych
- likwidacją mokradeł, oczek wodnych i cennych biotopów wodnych, spowodowanych budową tras drogowych
- zaburzeniami w zasilaniu rzek, powstającymi w wyniku przekształceń w zlewniach.

Teoretycznie należy założyć, że zabezpieczeniem realizacji wszystkich celów strategicznych i operacyjnych zapisanych w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020 oraz Priorytetów WRPO, zgodnie z zasadą poszanowania potrzeb środowiska przyrodniczego, są cele horyzontalne Strategii: ład przestrzenny i zrównoważony rozwój. Wskazuje na to także prognoza oddziaływania na środowisko Strategii. Cele te pozwolą na zachowanie spójności systemu ekologicznego przy utrzymaniu bądź poprawie jego stanu i ograniczeniu konfliktów między poszczególnymi formami wykorzystania różnych obszarów.

Raport środowiskowy wskazuje również na to, iż wszystkie projektowane w WRPO interwencje w różnym stopniu mogą negatywnie wpływać na środowisko. Dla minimalizacji tego wpływu należy kryteria środowiskowe uznać za jedno z najważniejszych kryteriów oceny projektów, co powinno skutkować odpowiednimi zapisami zarówno w programie, jak i w Uszczegółowieniu WRPO.

e) Rekomendacje zmian dla WRPO

Zgodnie z zapisami Dyrektywy nr 2001/42/WE analiza środowiskowa powinna proponować różne warianty realizacji WRPO. W przypadku tego programu propozycje różnych wariantów realizacji WRPO formułowano w toku prac nad oceną oraz w miarę napływania wniosków formułowanych przez partnerów społecznych, bowiem te dokumenty powstawały równocześnie, jak zaznaczono w rozdziale 9 c).

Efektom tych propozycji były kolejne wersje programu, w których zmieniały się przede wszystkim alokacje środków oraz kolejne zapisy podkreślające ekologiczny wymiar różnego rodzaju interwencji, które będą podstawą różnego rodzaju wymagań, jakie przyszłym beneficjentom postawi Uszczegółowienie WRPO.

Do najważniejszych zmian, jakie zaproponowała analiza środowiskowa, są przede wszystkim cele horyzontalne mówiące o zrównoważonym rozwoju oraz o ładzie przestrzennym, których realizacja, niezależnie od celów szczegółowych, wzmocni wymiar środowiskowy WRPO. Ponadto, wynikiem prac nad oceną środowiskową były kolejne warianty alokacji środków, w których zwiększono nakłady na ochronę środowiska oraz na transport zbiorowy kosztem infrastruktury drogowej. W przypadku transportu wzmocniono znaczenie jego inteligentnych form oraz ekologicznego charakteru.

Pod wpływem analizy środowiskowej wzmocniono także ekologiczny wymiar strategii programu, co skutkowało wyznaczeniem kwestii horyzontalnych, głównie z punktu widzenia środowiska.

WRPO nie zawiera obecnie rozwiązań alternatywnych. Analiza środowiskowa proponuje jednak systematyczną analizę realizacji poszczególnych priorytetów, by w toku realizacji programu modyfikować poszczególne działania oraz wymagania stawiane poszczególnym projektom.

f) Kwestie transgraniczne

Transgraniczne oddziaływanie realizacji WRPO na środowisko jest ściśle związane z transgranicznym oddziaływaniem realizacji Strategii na środowisko, co oceniła prognoza oddziaływania na środowisko Strategii. Ponieważ województwo wielkopolskie nie jest położone w obszarze przygranicznym, nie możemy mówić o transgranicznym oddziaływaniu w rozumieniu Konwencji z Espoo. Nieuniknione jest natomiast oddziaływanie obciążające środowisko siedmiu sąsiadujących z nim województw. Oddziaływanie to dotyczyć będzie głównie emisji zanieczyszczeń powietrza oraz wpływu na jakość płynących wód powierzchniowych. Odnośnie oddziaływania na wody powierzchniowe największy udział mają rzeki - Warta, Noteć, Obra i Barycz, niosące zanieczyszczenia związane ze ściekami komunalnymi oraz ze spływem powierzchniowym z powierzchni rolnych. Wiele obszarów objętych ochroną prawną, w tym także obszary NATURA 2000 występuje w sąsiedztwie z innymi województw, dlatego w realizacji konkretnych zadań w ramach Priorytetów niezbędne będzie podejmowanie wspólnych działań mających na celu zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

g) Monitoring SEA

Analiza środowiskowa proponuje systematyczną analizę skutków ekologicznych realizacji programu oraz wymiaru środowiskowego poszczególnych projektów, takich jak oszczędność energii, emisję do atmosfery, poprawa gospodarki wodno ściekowej, termomodernizacje, gospodarka odpadami, by poprzez wewnętrzny system monitoringu projektów ocenić wkład interwencji WRPO w poprawę stanu środowiska.

Zgodnie z propozycją analizy środowiskowej przyjęto, iż podstawą monitorowania stanu środowiska będą wskaźniki przyjęte w programie. Zaproponowano jednak, by w wewnętrznym systemie zbierać informacje o ekologicznym oddziaływaniu poszczególnych projektów w zakresie wymienionym wyżej. Zaproponowano, by dane te zbierane były na poziomie projektów, niezależnie od ich rodzaju.

Zaproponowano także utworzenie specjalnej struktury administracyjnej w Instytucji Zarządzającej, odpowiedzialnej za monitoring i koordynację wszystkich działań ekologicznych. Opis tej jednostki zawiera rozdział 7.12.

10. Ewaluacja ex ante WRPO

Ewaluację ex ante Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego przeprowadzono zgodnie z art. 48 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006, str.25-78).

Ewaluację wykonano w ramach ekspertyzy „*Ocena szacunkowa projektów 16-stu Regionalnych Programów Operacyjnych oraz Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007 – 2013*” wykonanej na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego przez niezależnego wykonawcę wyłonionego w trybie zamówienia publicznego – WYG International Sp. z o.o.

Podstawą oceny ex-ante WRPO były wersje projektu tego dokumentu z sierpnia i października 2006 roku. Ze względu na harmonogram prac nie była możliwa ocena ostatecznej wersji WRPO.

Formułowane uwagi ewaluatorów uwzględniane były na bieżąco, co pozwoliło modyfikować treść dokumentu w trakcie jego opracowywania. Ograniczeniem zarówno dla formułowania oceny, jak i dla prac nad WRPO był ich równoległy w czasie przebieg.

Ponieważ na tym etapie równocześnie powstawały podstawy prawne dla programowania, zespół programujący nie dysponował jeszcze wszystkimi wytycznymi, jakie powinna przygotować Instytucja Koordynująca, oceniana wersja nie była kompletna, szczególnie w odniesieniu do opisu systemu wdrażania oraz wskaźników i ich kwantyfikacji.

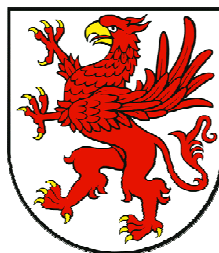
Wobec powyższego wiele uwag i rekomendacji, szczególnie technicznych, w wyniku dalszych prac nad projektem WRPO straciło aktualność. Niezależnie od tego, wyniki ewaluacji ex ante przyczyniły się w istotny sposób do udoskonalenia tego dokumentu.

Zakres oceny ex-ante WRPO obejmował:

- weryfikację analizy społeczno-ekonomicznej oraz jej jakości w świetle zidentyfikowanych potrzeb rozwoju regionu (zadanie badawcze 1),
- ocenę uzasadnienia ekonomicznego oraz spójności wewnętrznej części projekcyjnej WRPO (zadanie badawcze 2),
- ocenę spójności zewnętrznej części WRPO z politykami wspólnotowymi, krajowymi i regionalnymi (zadanie badawcze 3),
- ocenę oczekiwanego rezultatu i oddziaływania (zadanie badawcze 4),
- ocenę proponowanego systemu wdrażania programu operacyjnego (zadanie badawcze 5).

Założenia WRPO, w tym zwłaszcza diagnozę, cele, priorytety i działania, oceniano przede wszystkim w świetle takich dokumentów strategicznych, jak:

- Strategiczne Wytyczne Wspólnoty - w odniesieniu do poziomu Unii Europejskiej,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, Strategia Rozwoju Kraju, programy i polityki ochrony środowiska w skali kraju - w odniesieniu do poziomu krajowego,
- strategia rozwoju województwa - w odniesieniu do poziomu regionalnego.

Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego

**Regionalny Program Operacyjny
Województwa Zachodniopomorskiego
na lata 2007-2013**

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Stan na dzień 4 maja 2010 r.

7. Prognoza Oddziaływania na Środowisko do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013

Celem „Prognozy Oddziaływania na Środowisko do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013” była identyfikacja skutków środowiskowych realizacji działań w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 i ustalenie, czy przewidziane w dokumencie osie priorytetowe i działania gwarantują bezpieczeństwo środowiska przyrodniczego oraz sprzyjają jego ochronie i zrównoważonemu rozwojowi.

Prognoza Oddziaływania na Środowisko do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 została opracowana przez instytucję zewnętrzną – „Przedsiębiorstwo Badawczo-Projektowe Ochrony Środowiska – mgr inż. Jacek Scheibe”. Przy jej tworzeniu wykorzystane zostały projekty „Prognozy oddziaływania na środowisko do RPO WZ 2007-2013” opracowane przez Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie, a także uwagi z konsultacji społecznych, rozpoczętych pierwszego września br. Dokument został umieszczony na stronie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego wraz z formularzem zgłaszania uwag. Projekt prognozy został także przedstawiony przedstawicielom jednostek samorządu terytorialnego 5 września br. podczas konferencji poświęconej podsumowaniu ZPORR.

Uwagi dotyczące projektu zostały zgłoszone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie oraz Zachodniopomorską Agencję Rozwoju Regionalnego SA.

Wynikiem przeprowadzonych konsultacji społecznych była konieczność znacznej modyfikacji dokumentu. Uzupełniono go o brakujące elementy, zgodnie z ustawą o ochronie środowiska, art. 40 ust. 1 pkt. 3 ustawy „Prawo ochrony środowiska” z dnia 27 kwietnia 2001 roku (tekst jednolity: DzU nr 129, poz. 902 z dnia 4 lipca 2006 r.).

Analiza zgodności określonych w RPO WZ celów z zakresu ochrony środowiska i rozwoju zrównoważonego nie stwierdziła ich sprzeczności z polityką ekologiczną państwa i Wspólnot Europejskich.

Rozwój regionu (województwa) zmierzać będzie do zwiększenia jego konkurencyjności, spójności gospodarczej, przestrzennej, społecznej i wzrostu poziomu życia.

W ramach prognozy sporządzono uproszczoną diagnozę stanu środowiska województwa zachodniopomorskiego, z której wynika, że stan środowiska, który od wielu lat jest monitorowany oraz wykorzystywana jest możliwość stałej oceny stanu środowiska, z roku na rok ulega poprawie, szczególnie w odniesieniu do gospodarki wodno-ściekowej, stanu powietrza atmosferycznego czy gospodarki odpadami, w szczególności odpadami przemysłowymi, które stają się powoli cennym surowcem do produkcji innych produktów.

Działania przewidziane w RPO WZ wynikają wprost z przeprowadzonej analizy SWOT. Analiza trafności zakładanych przedsięwzięć w stosunku do zidentyfikowanych problemów środowiskowych wykazuje, iż większość z nich ma szansę na rozwiązanie lub zminimalizowanie.

RPO WZ nie przyczyni się natomiast do realizacji samych przedsięwzięć, które muszą podlegać procedurze wynikającej z zapisów art. 52 ustawy Prawo ochrony środowiska (DzU nr 62/2001, poz. 627, ze zmianami) dotyczące sporządzenia Raportu OOS, który powinien zawierać:

- opis planowanego przedsięwzięcia, a w szczególności:
  - charakterystykę całego przedsięwzięcia i warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji oraz rozbiórki,
  - główne cechy charakterystyczne procesów produkcyjnych,
  - przewidywane wielkości emisji, wynikające z funkcjonowania planowanego przedsięwzięcia,
- opis elementów przyrodniczych środowiska, objętych zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia,
- opis analizowanych wariantów, w tym wariantu:
  - polegającego na niepodejmowaniu przedsięwzięcia,
  - najkorzystniejszego dla środowiska,wraz z uzasadnieniem ich wyboru,
- określenie przewidywanego oddziaływania na środowisko analizowanych wariantów, w tym również w wypadku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, a także możliwego transgranicznego oddziaływania na środowisko,
- uzasadnienie wybranego przez wnioskodawcę wariantu, ze wskazaniem jego oddziaływania na środowisko, w szczególności na ludzi, zwierzęta, rośliny, powierzchnię ziemi, wodę, powietrze, klimat, dobra materialne, zabytki, krajobraz oraz wzajemne oddziaływanie między tymi elementami,

- opis przewidywanych znaczących oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na środowisko, obejmujący bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótko-, średnio- i długoterminowe, stałe i chwilowe oddziaływania na środowisko, wynikające z:
  - istnienia przedsięwzięcia,
  - wykorzystywania zasobów środowiska,
  - emisji,oraz opis metod prognozowania, opisanych przez wnioskodawcę,
- opis przewidywanych działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko,
- jeżeli planowane przedsięwzięcie jest związane z użyciem instalacji, porównanie proponowanej technologii i techniki z technologią i najlepszą dostępną techniką (BAT) spełniającą wymagania, o których mowa w art. 143 ustawy, tj. technologia stosowana w nowo uruchamianych lub zmienianych w sposób istotny instalacjach i urządzeniach powinna spełniać wymagania, przy których określaniu uwzględnia się w szczególności:
  - stosowanie substancji o małym potencjale zagrożeń,
  - efektywne wytwarzanie oraz wykorzystanie energii,
  - zapewnienie racjonalnego zużycia wody i innych surowców oraz materiałów i paliw,
  - stosowanie technologii bezodpadowych i mało odpadowych oraz możliwość odzysku powstających odpadów,
  - rodzaj, zasięg oraz wielkość emisji,
  - wykorzystywanie porównywalnych procesów i metod, które zostały skutecznie zastosowane w skali przemysłowej,
  - postęp naukowo-techniczny,
- wskazanie, czy dla planowanego przedsięwzięcia konieczne jest ustanowienie *obszaru ograniczonego użytkowania* oraz określenie granic takiego obszaru, ograniczeń w zakresie przeznaczenia terenu, wymagań technicznych dotyczących obiektów budowlanych i sposobów korzystania z nich,
- analizę możliwych konfliktów społecznych związanych z planowanym przedsięwzięciem,
- przedstawienie propozycji monitoringu (kontroli) oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na etapie jego budowy, eksploatacji,
- wskazanie trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, jakie napotkano opracowując raport,

- przedstawienie zagadnień w formie graficznej,
- streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w raporcie,
- nazwisko osoby lub osób sporządzających raport,
- źródła informacji stanowiące podstawę do sporządzenia raportu.

Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien uwzględniać oddziaływanie przedsięwzięcia na etapach jego realizacji, eksploatacji oraz likwidacji.

Największe oddziaływanie na środowisko będą miały działania w ramach następujących osi priorytetowych:

Oś priorytetowa 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie.

Oś priorytetowa 2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej.

Oś priorytetowa 4. Infrastruktura ochrony środowiska.

Nie można wykluczyć szkodliwego wpływu niektórych planowanych przedsięwzięć na obszary chronione, w tym NATURA 2000. Znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko powodować mogą przedsięwzięcia związane z:

Osią priorytetową 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie.

Osią priorytetową 2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej.

W związku z tym, w przypadku konieczności projektowania przedsięwzięć na obszarach chronionych w ramach tych osi priorytetowych konieczne będzie stosowanie nieszkodliwej (lub mniej szkodliwej) technologii alternatywnej z wyłącznym stosowaniem preferowanych przez Najlepsze Dostępne Techniki (BAT).

Bezwzględnie należy realizować zapisy art. 52 ustawy Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: DzU nr 129, poz. 902 z dnia 4 lipca 2006 r.) dotyczące sporządzenia Raportu OOS.

Poprawa stanu środowiska uzyskana w wyniku realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego będzie pozytywnie oddziaływała na zdrowie ludzi i jakość ich życia. Oddziaływanie to będzie miało zwykle charakter pośredni, a jego skutki dla zdrowia uwidoczną się w dłuższej perspektywie czasu. Najsilniejsze pozytywne oddziaływanie będzie miała realizacja przedsięwzięć w zakresie realizacji:

Osi priorytetowej 4. – Infrastruktura ochrony środowiska oraz

Osi priorytetowej 8. – Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia.